

CRYNODER

R H A G Y M O D R O D D

EGWYDDORION CREFYDD

GATECISM BYRR

BLANT, ac ERAILL,

DDYSGU.

Gan y Parchedig T. CHARLES, A.B.

Y Pethau byn dysg. 1 Tim. vi. 2. A'r Arghwydd
roddo i ti ddysgall da yn mhob peth. 2 Tim. ii. 7.

TREFECCA

ARGRAPHWYD YN Y FLWYDD

MDCCLXXXIII.

R H A G Y M A D R O D D.

At fy Nghyd-wladwyr y Cymry,

TR esgeulusdra mawr a welaf o egwyddori plant,
yn ymblith pawb o bob enw, am cymbellodd i ar-
graphu'r Crynodeb bychan hwn o Egwyddorion
Clesydd; gan obeithio y gall fod yn gynborthwy, yn
gystal ac yn annogaeth, i Rieni ac eraill; byfforddi plant
a phobl ieuainge, yn egwyddorion iachusol y gair.
Gwir adnabyddiaeth o ba rai yn unig a ddichon
gadw'n fyw eu beneidiau. Y mae'n drueni athrist
Fweled creaduriaid o berchen eneidiau anfarwol,
yn cael eu magu a'u meithrin mewn hollol anwy-
bodaeth o'r pethau a berthynant i'w tragywyddol
heddwch! Os na thrysorwn ni eu meddyliau â
gwerthfawr drysorau Duw, fe lanwa'r byd a'r
diafol hwy â'r trysorau mellldigedig a gloddir o
ussfern. Os byddwn ni segur a diosol, nid yw'r
diafol felly, ond yn ddiiflino yn myned oddi amgylch,
gan geisio y neb a allo ei lyngcu. Ac os ydym ni yn
cysgu, nid yw barn Duw yn cysgu, ond a'n goddi-
wes yn ofnadwy, gyd â dwbl fellldith am ein llofrudd-
iad o'r eneidiau a orchymynodd Duw i'n gosol.
Y Duw bwnnw yr hwn fydd yn caru iechydwrïaeth
eneidiau trueiniad, a'n dibuno o'n cwsge, rhag ofn
i waed ein plant waeddi yn grôch yn ein herbryn o
flaen y Barnwr cyfiawn! Pa ynsfarwydd yw
gosalu am gyrph, ac esgeuluso eneidiau ein plant!
Llafurio'n galed ddydd a nos am ychydig o'r byd
darfodedig hwn iddynt, a gadael eu beneidiau, yn
ddi ymdrech i'w bachub, i fyned gan gytreulïad
dyth! Os felly yw, ac y parhâ, ein hymddygiad
tu ag attynt, pa ryseddod os chwervwder a gosid a
fyddant i ni yma, ac os byddant yn dyflien yn ein herbryn

yn

446.
118.

).

f,

r-

on

yn

nt

r.

on

ist

l,

y-

lol

a

r

o

r

b,

yn

li-

d-

al.

nb

fn

o

rw

!

yd

yn

id

ad

a

yn

yn

yn

yn

yn

yn

yn

yn

yn

11/18
10/10

yn
bu
am
en
un
at
gy
bu
ge
oe
eu
o
n

e

7

e

3

l

3

3

1

yn y farn! Anbawdd gennyf gredu fod enaid y dyn
bwnnw mewn cystwr diogel, ag sydd yn ddisfatter
am eneidiau eraill. Yr hwn a welodd werth ei
enaid ei hun, a welodd wrth eneidiau pawb ar yr
un olwg; ac ni's gall lai na gwneuthur a' allo tu ag
at eu bachub.—Digon gwir na seddwn räs i'w
gyfrannu i'n plant; y mae'r trysor gwerthfawr
bwnnw mewn gwell llaw,—ond mae'r moddion
gennym a sendithiodd Duw i gyfrannu gros i fil-
oedd: yn yr esgeulusdra o'r rhai'n ni byddwn di-
euog ger bron Duw: ac yn yr ymarferiad disrifol
o honynt, gallwn yn hyderus ddisgwyl am sendith i
ni a'n plant.—

Y mae'r rhwymau a'r annogaethau i Gatecisto ac
egwyddori plant yn fawr: y mae gorchymyn Duw
yn rhwymo hyn arnom fel dyledswydd, "Hyfforddia
"blentyn yn mhen ei ffordd: a phan beneiddio
"nid ymedy â hi." Diar. xxii. 6. Hyfforddia ef
yn mhen y ffordd, Y mae iddo ef, fel pechadur, gael
bywyd i'w enaid; sef yn yr adnabyddiaeth o Grist,
yr hwn yw'r unig ffordd i bechadur gael dysodfa at
y Tad: a byfforddia ef yn y ffordd y mae iddo fel
credodyn rodio ynddi er gogoniant i Dduw, a chysur
iddo ei hun, sef wrth reolau gair Duw.

Y mae esamplau'r Duwiolion hesyd ymhob aet, o
Abraham hyd yn awr, yn ein galw at y gorchwyl
hwn; ac y mae'r sendith a gafodd miloedd trwyddo,
yn ein bannog gyd â phob diwydrwydd, i ymarfer
âg ef. Gyd â diball ddiwydrwydd a mawr lwydd-
iant, y llasuriodd y duwiol, o'r Parchedig Mr. Gri-
ffith Jones, ym mblith y Cymry, yn y gwaith hwn.
Fel y mae ei ddiwydrwydd yn condemnio ein hesge-
ulusdra, felly ei sawr lwyddiant sydd annogaeth gros
i ni ymestyn yn wrol yn yr un gorchwyl. Da gennyf
weled yr arwyddion lleiaf fod yr Arglwydd yn gwaf-

IN ^{achos} RHAGYMA DRODD.

- gu'r mawr bwn ar feddylliau rhai yn ein plith. Hyderna' obeithio a disgwyllt yr ^{deals} dyff yr ymdaena'r
- yspryd fydd eisges yn meddiannu rhai, tros y wlad yn gyffredinol: argoel dda, yn gystal a moddion, i'm tyb i, fyddai hyn, o barhad a chynnydd crefydd a duwioldeb yn ein plith.

Dau beth oedd gennyf, yn bennaf, yn fy ngolwg wrth sgrifennu y Crynodeb bychan canlynol: Yn gyntaf, cadw allan bob peth diffyg, a phethau amgylchiadol crefydd, a'r nad ydynt yn anhepgorol angenrheidiol er iechyduriaeth i'w gwybod. Ac yn ail, ei wneuthur mor fyr, eglur, a chynhwysfawr ag y medrwn. Hawdd gennyf gredu na chyrhaeddais berffeithrwydd yn un o'r ddau: ond mi a wncis fy ngo-reu. Ac a ddysgaais hyn hefyd wrth ei sgrifennu, sef, mai buddiol iawn yw manol chwilio ac ystyried athrawiaethau'r Esengyl yn eu hegwyddorion gwreiddiol, eu cyfylliad a'u gilydd, a'u priodol effeithiau ar eneidiau y rhai sy'n eu gwir gredu. — Cymmerais yn bffamryw Gw. ac Att. allan o Esponiad rhagorol Mr. G. Jones. — Tchwaneais Catecism byrrach yn y diwedd, yn cynnwys Cwestiynau addas i'w gosyn i blant bychain cyn y medront ddarllain; ag fydd yn arwain eu meddylliau yn raddol, mewn fferdd mwy cyffredinol, i'r athrawiaethau a drinir ac a eglurir mewn modd mwy neillduol a helaeth yn y Catecism amryaf. Gwelwch i mi amcanu gwneuthur y Llyfr- an bwn mor fuddiol ag y medrwn: ag mi allaf yn bff dystiolaethu, nad oes gennyf un amcan arall yn ei argraffu, yn fy ngolwg, ond llës a budd eneidiau amserwol. Dymunaf ar Dduw pob grâs lwyddo fy amcan yn hyn, er helaethu gwir wybodaeth a thragywyddol fendith i'ch beneidiau. Yr bwn ydwyf mewn cariad,

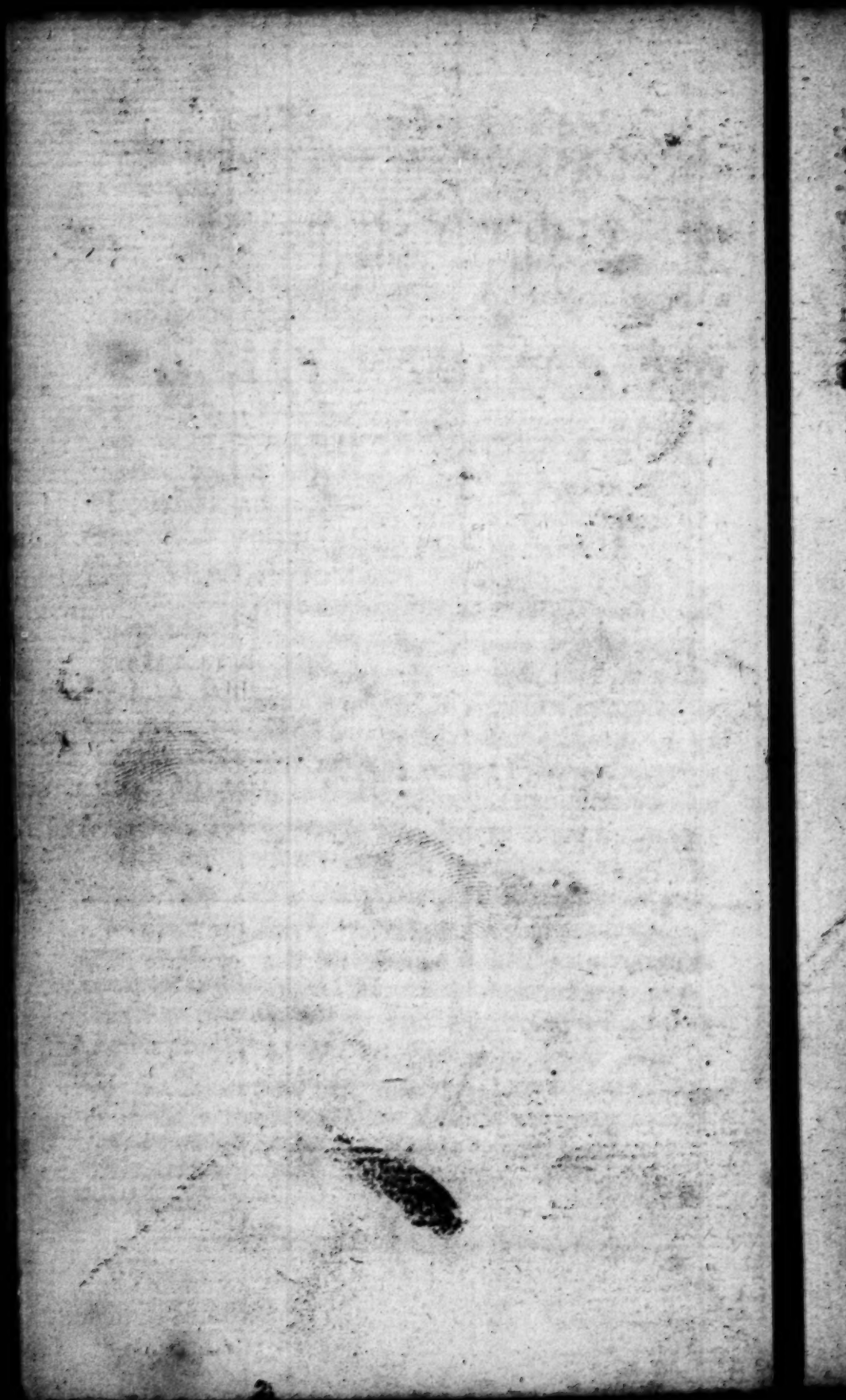
eich anheilwng was tros Crist,

BALA:
Jon. 28. 1789. }

T. CHARLES.

.
h.
r
ad
m
a

g
n
u
ol
n
y
-
S
+
E
r
n
ol
n
i
e
y
r
-
-
i
i
o
f

CRYNODEB

EGWYDDORION CREFYDD.

P E N. I.

Am DDuw, &c.

Cwestiwn.

PWY a'ch gwnaeth chiwi?

Atteb. Duw. "Efe a'n gwnaeth, ac nid ni ein hunain." *Gen. i. 1, 26, 27. Sal. c. 3.*

Esa. xlv. 24. Act. 4. 24.

Cw. Pa sawl Duw fydd?

Att. Un Duw fydd. "Clyw O Israel, yr Arglwydd ein Duw ni fydd un Arglwydd." *Deut. vi. 4. 1 Tim. ii. 5.*

Cw. Beth yw Duw?

Att. "Yspryd yw Duw; a rhaid i'r shai a'i haddolant ef, addoli mewn yspryd a gwirionedd." *Ioan iv. 24.*

Cw. Pa fath un yw Duw?

Att. I. Y mae Duw yn Fôd tragwyddol, Hollallnog, Hollwybodol, Hollbrefennol, Ang-hysnewidiol, ac Anfeidrol mewn mawredd, gogoniant a pherffeithrwydd. *Ecf. xv. 11. Sal. clxv. 3.*

2. Y mae Duw yn ei holl ffyrdd yn sanctaidd, yn gyfiawn, ac yn dda. "Perffaith yw ei weithred; canys ei holl ffyrdd ydynt farn: Duw gwirionedd ac heb anwiredd, cyfiawn ac unjawn yw efe." *Deut. xxxii. 4.*

Cw. Pa fawl Person fydd yn y Duwdod?

Att. Tri: "O blogid y mae Tri yn tyfolaethu yn y nef, y Tad, y Gair, a'r Ysryd Glân, a'r Tri hyn un ydynt." 2 Cor. xiii. 13. Mat. xxviii. 19. 1 Ioan v. 7.

Cw. A ydyw pob un o'r Personau yn wir Dduw?

Att. Ydynt.—"Nid oes un cynt neu gwedi eu gilydd: nid oes un inwy na llai na'u gilydd, eithr yr holl dri Pherfonau ydynt ogyd-dragywyddol a gogyfuwch. Mat. xxviii. 19.

Cw. Beth yw'r gweithredoedd a gyfrisir yn fwyaf priodol iddynt?

Att. Creadigaeth i'r Tad, prynedigaeth i'r Mab, a sancteiddiad yr Ysryd Glân*. 1 Cor. viii. 6. Gal. iii. 13. 2 Thes. ii. 13.

Cw. O ba beth y creodd Duw y byd?

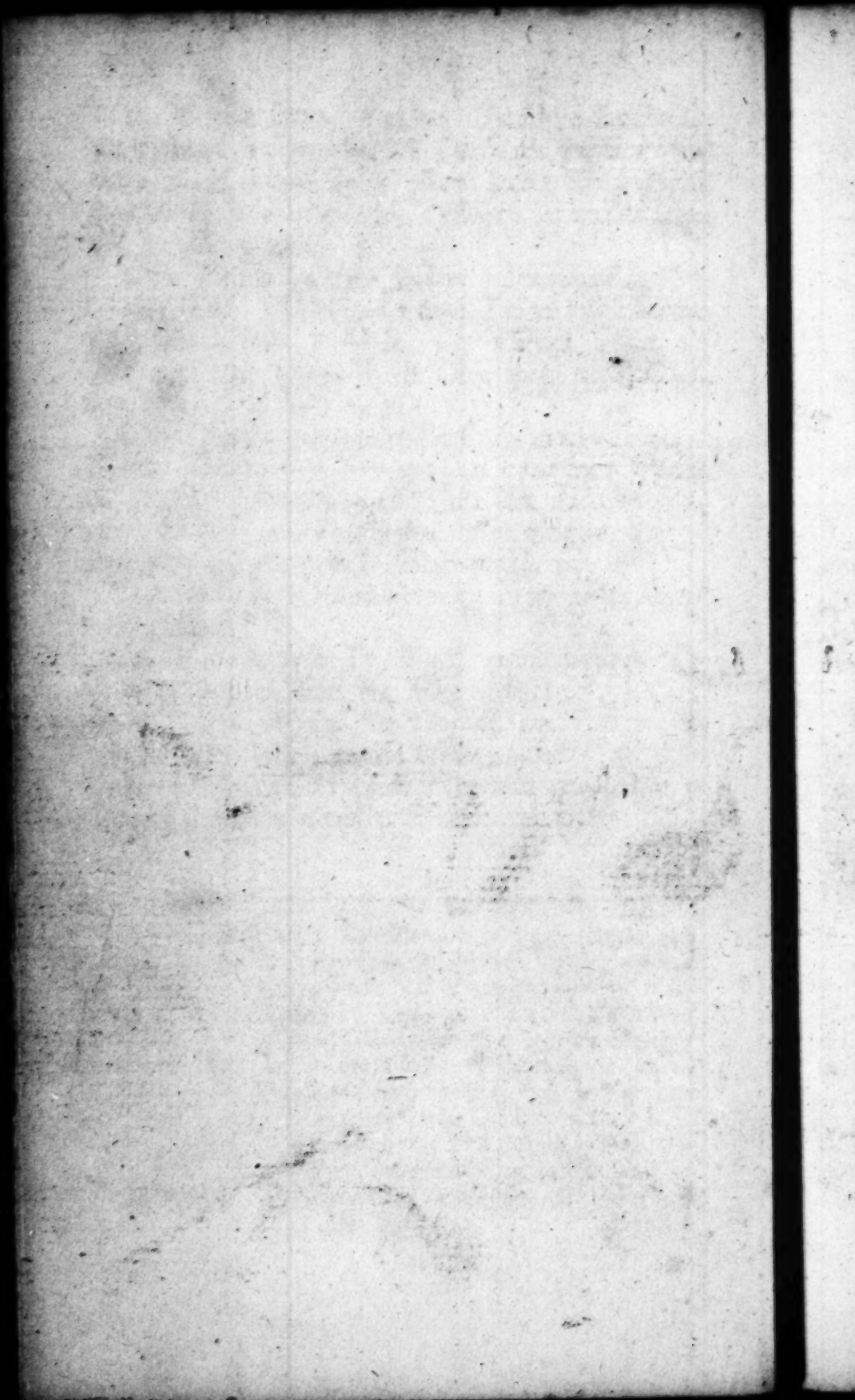
Att. O ddim: "Nid o bethau gweledig y gwnaed y pethau a welir." Heb. xi. 3.

Cw.

* Er mai Duwdod y Tri Pherfon sy'n gweithredu pob peth; er hynny, mae rhai gweithredoedd, yn fwy priodol na'u gilydd, yn perthyn i bob un o honynt,—megys creadigaeth ac etholedigaeth i'r Tad; prynedigaeth i'r Mab; a sancteiddiad i'r Ysryd Glân;—yr hyn belyd a ddengys yn amlwg, fod Tri o Berfonau. "etholedigion yn ol rhag-wybodaeth Duw Dad, trwy sancteiddiad yr Ysryd i ufudd-dod a thaenelliad gwaed Iesu Grist." 1 Pedr i. 2. Ni ellir gwadu'r Personau, heb wadu eu gweithrediadau,—yr hyn fydd ar un waith yn dadymchwelyd holl ddyfais yr ischawdwriaeth. Gwirionedd sylfaenol yw athrawiaeth y Drindod

tw: Pwy oed y dyri cyntaf? M: Adea

Cw. Mewn pa faint o amser y creodd Duw y byd?

Att. Mewn chwe' diwrnod: "O harwydd mewn chwe' diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd y nefoedd a'r ddaear, y môr, a'r hyn oll sydd ynddynt, ac a orphwysodd y seithfed dydd." *Ecf. xx. 11.*

Cw. A greodd Duw bob peth yn berffaith dda?

Att. Do: "A gwelodd Duw yr hyn oll a wnaethai, ac wele da iawn ydoedd." *Gen. i. 31.*

Cw. I ba ddiben y creodd Duw y byd?

Att. I'r diben o amlygu ei ogoniant ei hun, "Yr Arglwydd a wnaeth bob peth er ei fwyn ei hun." *Diar. xvi. 4.*

Cw. A ydyw Duw yn cynnal ac yn llywodraethu'r byd a greodd?

Att. Ydyw. "Canys ynddo ef y mae pob peth ynrodd-sefyll.—a'i frenhiniaeth ef sydd yn llywodraethu ar bob peth." *Sal. ciii. 19. Col. i. 17.*

Cw. Pa fodd y creodd Duw ddydd?

Att. 1. Duw a greodd gorph Adda o bridd y ddaear, ac a anadlodd yn ei ffroenau anadl einioes; a'r dyn a aeth yn enaid byw. *Gen. ii. 7.*

2. Duw a greodd y wraig, sef Efa, o alen Adda, yn ymgeledd gymmwys iddo, tra yr oedd efe yn eysgu. *Gen. ii. 20—22.*

Drindod ac na's gellir cyfeiliorni ynddo: hysbysu'r holl adeiladaeth hefyd. Hawdd geanyf gyfaddu hwi yn nhrŷch y dirgelwch mawr hwn yn unig yr wyf yn gwelod anfeidrol gyflawnder, fierwydd, cadernid, a gogoniant yr iachawdwriaeth. Fy ngwedd yw, trosol fy hun a'm brodyr, am i'r Arglwydd ein cadw mewn undeb gyd a'r Eglwys Lân Gatholig trwy'r holl fyd, i ddyrchafu gogoniant y Drindod fengligedig; gan ddywedyd,—Gogoniant i'r Tâd yr hwn a'n etholodd; i'r Mab yr hwn a'n prynodd; ac i'r Yspryd Glân yr hwn sydd yn fanteiddio.—

3. Duw a ofododd y dyn fel brenin ar y gŵen.
 Ulgaeth ifod, i arglwyddiethu dros holl gŵen.
 duriad y byd hwn. *Gen. i. 26. Sal. viii. 5, 6.*

Tyr d Ysryd Glan i'n c'lonnau ni,
 A dod d'oleuni nefol :

Tydi wyt Ysryd Crist, dy ddawn
 Sy fawr iawn, a rhagorol.

Dysg i'n adnabod y Duw Tad,

Y gwir Fab rhad, a thithau ;

Yn un trag'wyddol Dduw i fod,

Yr hynod dri Pherfonaau ;

Fel y molianner yn mhob oes,

Y Duw a roes drugaredd ;

Y Tad, y Mab, a'r Ysryd Glan,

Da datgan ei anrhydedd.

P E N. II.

Am Gwynp Dyn, &c.

Cwestiwn.

TN mha gyflwr y creodd Duw ddyn?

Atteb. Cyflwr sanctaidd a dedwydd : " Duw
 a greodd ddyn ar ei ddelw ei hun, mewn gwybod-
 aeth, cyfiawnder, a gwir sancteiddrwydd." *Gen.*
i. 27. Ephes. iv. 24. Col. iii. 10.

Cw. A barhaodd dyn yn y cyflwr hwn?

Atteb. Na ddo. " Wele hyn yn unig a gefais,
 wneuthur o Dduw ddyn yn uniawn : ond hwy a
 chwiliasant allan lawer o ddychymygion." *Preg.*
vii. 19.

Cw. Ar ba ammod y creodd parhâd dyn yn y cyflwr
 hwn yn sefyll? *berffaith a'*

Atteb. Ar ei barhaus ufudd-dod i orchymyn
 Duw : " A'r Arglwydd Dduw a orchymynodd
 i'r

yn
dd
ir

f
a
b
ii

re

re
m
o
by

a

w
pr

ba

yn
o's

by
ga

pr
pa
au

a'r

i'r dyn, gan ddywedyd, O bob pren o'r ardd gan fwyta y gelli fwyta : ond o bren gwybodaeth a drwg na fwyta o hono : o blegid yn y dydd y bwyttei o hono, gan farw y byddi farw." *Gen. ii. 16, 17.*

Cw. Wrth ba enw y gekwir, yn gyffredin, y gyfraith a roddwyd i Adda?

Att. Cyfammod gweithredoedd, am mai gweithredoedd oedd yr ammod o hono : "Canys y mae Moses yn 'sgrifennu am y cyfiawnder sydd o'r ddeddf, Mai'r dyn a wnel y pethau hyn a fydd byw trwyddynt." *Ruf. x. 5.*

Cw. A ufuddhaodd Adda i'r gorchymyn a fawyd a roddwyd iddo?

Att. Na ddo; eithr y dyn a hudwyd gan y wraig, a'r wraig gan y sarph, i fwyta o ffrwyth y pren gwaharddedig. *Gen. iii. 6.*

Cw. A oedd ar y dyn eisiau ffrwyth y pren gwaharddedig?

Att. Na oedd : "Canys yr Arglwydd a orchymynodd i'r dyn, gan ddywedyd, O bob pren o'r ardd gan fwyta y gelli fwyta" *Gen. ii. 16.*

Cw. Beth fu'r canlyniad o'i anufuddhad?

Att. Marwolaeth : "O blegid yn y dydd y bwyttai di o hono (medd Duw ymmlaen llaw) gan farw y byddi farw." *Gen. ii. 17.*

Cw. Beth fydd i'w ddyall wrth y farwolaeth hon?

Att. Y mae'n cynnwys, 1. Marwolaeth ysprydol yr enaid : "A chwithau a fywhaodd i'w pan oeddych feirw mewn camweddu a plechodau." *Eph. ii. 1.*

2. Marwolaeth naturiol—fel ysgariad y corff a'r enaid oddi wrth eu gilydd : "Gefodwyd i

Gwel am y ddau gyfammod yn Pen II.—
Alypich

ddynion farw un waith, ac wedi hynny bod barn."

Heb. ix. 27.

3. Marwolaeth dragywyddol, sef yr holl boenau dialeddol a ddioddefir mewn corph ac enaid, am bechod, i dragywyddoldeb: "Canys cyflog pechod yw marwolaeth." *Rhuf. vi. 23. Mat. xxv. 46.*

Cw. *Yn mha beth mae marwolaeth ysprydol yr enaid yn gynnwysedig?*

Att. Yn ei ddiffyg o wybodaeth o Dduw, ffydd ynddo, cariad tu ag atto, ac ufudd-dod iddo: "Wedi tywyllu eu deall, wedi ymddieithro oddi wrth fuchedd Dduw, trwy'r anwybodaeth sydd ynddynt, trwy ddallineb eu calon." *Eph. iv. 18.*

Cw. *Beth oedd pechod Adda i ni?*

Att. "Trwy gamwedd un (sef Adda) y daeth barn ar bob dyn i gondemniad." *Rhuf. v. 18.*

Cw. *A fu pawb farw yn Adda?*

Att. Do: "Trwy un dyn y daeth pechod i'r byd, a marwolaeth trwy bechod: ac felly yr aeth marwolaeth ar bob dyn, yn gymmaint a phechu o bawb." *Rhuf. v. 12.*

Cw. *Yn mha ystyr yr y'm ni yn gyfrannog o bechod Adda.*

Att. 1. Yn y diffyg o'r cyfiawnder a'r hyspwrdd ag oedd gan Adda cyn pechu: "Megis y mac'n 'sgrifenedig, Nid oes neb cyfiawn, nac oes un." *Rhuf. iii. 10.*

2. Yn llygredigaeth ein holl natur: "Ciliodd pawb; cyd ymddiswynasant, gwyrasant oll; aethant i gyd yn anfuddiol." *Rhuf. iii. 12. Sal. xiv. 3. Gen. vi. 5, 6.*

3. Yn ein darostyngiad i'r gospa'r trueni a daeth trwy bechod: "Dyn a aned o wraig sydd fyr o ddyddiau a llawn o helbul: ei holl ddyddiau sydd orthrymder a'i lasur yn ofid." *Jeb xiv. 1. Preg. ii. 23.*

— A hyspwrdd a'r hyspwrdd

tgweiddiol

3 A hyn a'n gwna yn ddarostyngedig
i'r gofio

cw: Awdys lliedogwrydd Duan
am bechod yn anghyrrn model

Cw. Pa fodd y gallwn ni fod yn gyfrannog o bechod Adda a'r farwolaeth ddialeddol am dano?

Att. 1. Yr oeddym ni yn lwynau Adda pan syrthiodd efe, ac fel Tad 'fe a drosglwyddodd i ni ei natur lygredig: "Wele mewn anwiredd i'm lluniwyd, ac mewn pechod y beichiogodd fy mam arnaf." *Sal.* li. 5.

2. Ei anufudd-dod ef fel Tad a phen cyfammodwr a'n dygodd ni ei ~~holl~~ blant dan yr un farn ag ef ei hun: "Trwy anufudd-dod un dyn y gwnaethpwyd llawer yn bechaduriaid." *Rhuf.* v. 19.

Cw. *Xm-mba* gyflwr yr ydym ni oll ynaddo wrth natur?

Att. Cyflwr pechadurus a thruenus: "Yr oeddym ni wrth naturiaeth yn blant digofaint megis eraill." *Eph.* ii. 3.

Cw. A ydyw holl rannau enaid dyn wedi eu llygru gan bechod?

Att. Ydynt: "Nid oes neb yn dyall: nid oes neb yn ceisio Duw: nid oes ofn Duw ger bron eu llygaid: ond mae holl feddylfryd calon dyn yn unig yn ddrygionus bob amser." *Rhuf.* iii. 11, 18. *Gen.* vi. 5, 6.

Cw. A ydyw Duw wedi ei ~~anghyfiawnder~~ trwy bechod?

Att. 1. Ydyw yn fawr: "Canys digofaint Duw a ddatguddiwyd o'r nef yn erbyn pob annuwioldeb ac anghyfiawnder dynion." *Rhuf.* i. 18.

2. Pechod dyn a ddygodd feldith Daw ar yr holl greadigaeth yma ifod: "Malldigidig yw'r ddaear o'th achos di (medd Duw wrth Adda) trwy lasur y bwyttai o homi holl ddyddiau dy ein-
ioes. Drain hefyd ac ysgall a ddwg hi i ti." *Gen.* iii. 17, 18.

Cw. ~~A ydyw Duw wedi ei anghyfiawnder trwy bechod?~~

Att.

Att. Ydyw, heb iawn digonol; "Heb ollwng gwaed nid oes maddeuant." *Heb. xi. 22.*

Cw. *A all dyn roddi'r iawn digonol mae Duw yn ei ofyn?*

Att. Na all, er dioddef byth yn uffern am ei bechod: "Canys gwerthfawr yw pryniad eu henaidd, a hynny a baid byth." *Sal. xlix. 8.*

Cw. *A all efe gyfnewid ei galon bechadurus?*

Att. Na all; nid oes ganddo na'r ewyllys na'r gallu i ymadael â'i bechod: Am hynny y gweddia Dafydd, "Crea galon lân ynof O Dduw; ac adnewyddu yspryd union o'm mewn." *Sal. li. 10.*

Cw. *A oes dim mewn dyn yn haeddu trugaredd oddi wrth Dduw?*

Att. Nag oes, mwy nag sydd mewn gelyn yn haeddu cariad: "O blegid synniad y cnawd sydd elyniaeth yn erbyn Duw." *Rhuf. viii. 7.*

Cw. *A fyddai'n gyfiawn i'r Arglwydd adael dyn yn y cyflwr truenus hwn byth?*

Att. Byddai yn ddiammeu ei gyfiawnder yn ogoneddus yn nhragywyddol ddamnedigaeth pechaduriaid: "Ai anghyfiawn yw Duw, yr hwn sydd yn dwyn arnom ddigofaint? Na atto Duw: Canys wrth hynny pa fodd y barna Duw y byd?" *Rhuf. iii. 5, 6.—9. 14.*

Mewn pechod Arglwydd lluniwyd fi,

Ac mewn drygioni dygas;

Belly yr wyf o groth fy mam,

Yn byw bob cam yn atgas.

Trugaredd f' Arglwydd heb ddim mwy,

Yw'r cwbl 'rwy'n ei geisio;—

Trugaredd yw fy newis lwydd,

Trugaredd, f' Arglwydd, dyro.

G
 O
 i
 u
 E
 4
 ld
 n
 ld
 n
 n
 th
 yr
 to
 w
 N.

by
ch
o

mu

ca
yn
v.

D

ei
Fe
yd
fy
po

et
a

m
(n
w
9.

cy

P. E. N. III.

Am y Cysammod Gras, a Pherfôn Crist.

Cwestiwn.

A Adawodd Duw ddyrn yn y cyflwr truenus i ba un y syrthiodd efe trwy beched?

Atb. Na ddo: "Canys felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei unig-anedig Fab, fel na choller pwy bynnag a gredo yddo ef, ond raddol o hono fywyd tragywyddol." *Ioan* iii. 16.

Cw. Pa achos a gymhellodd Duw i drugarhau mor rhyfedd wrth fyd colledig?

At. Ei gariad rhad ei hun: "Y mae Duw yn canmol ei gariad tu ag attom, o blegid, a syni etto yn bechaduriaid, i Grifft farw drosom." *Rhuf.* v. 8.

Cw. Pa berthau fydd i'w hyfryd yngwaith Duw yn rhoddi ei Fab?

At. 1. Duw yn nhragywyddoldeb a etholodd ei Fab yn ben cyfammodol; ac a'i hardeniodd yn Fechnydd i'w bobl: "Wele fy ngwas yr hwn yr ydwyf yn ei gynnal; fy Etholedig, i'w hun y mae fy enaid yn foddlon; rhoddaf di yn gyfammod pobl." *Esa.* xlii. 1, 6. *Heb.* viii. 6.

2. Duw yn nhragywyddoldeb a roddodd ei etholedig bobl iddo i'w prynu a'u gwaredu: "Eiddo ti oeddynt, a thi a'u rhoddais hwynt i mi—A hyn yw ewyllys y Tad am hanfonodd i (madd Crist) o'r cwbl a roddes efe i mi, na chollwn ddim o hono." *Ioan* xvii. 6, 12. x. 3, xiv. 9. vi. 39, 40.

3. Yn ol ei dragywyddol bwriad, pan ddech cyflawnder yr amser, Duw a ddanfonodd ei Fab

i'r byd : " Yr hwn yn wir a rag-ordeiniwyd cyn sylfaenu'r byd, eithr a eglurwyd yn yr amferoedd diweddaſ er eich mwyn chwi." 1 *Petr.* i. 20.

Cw. Pa sawl cyfammod fydd?

Att. Dau ; sef y cyfammod gweithredoedd, a'r cyfammod gras.

Cw. Pa fath yw'r cyfammod gras?

Att. 1. Mae'n gyfammod rhad : canys yn rhad ac yn ddi-haeddiant y carodd Duw ei bobl ; fel na fydd pall am ran ynddo i'r neb a ewyllysio, er anheilynged y bont. *Hof.* xiv. 4.

2. Mae'n gyfammod sicr, na's gellir ei gyfnewid, na'i dorri ; fel y gallom ymgysuro ynddo yn ddibryder. " Cyfammod fy hedd ni syfl, medd yr Arglwydd sydd yn trugarhau wrthyt." *Esa.* liv. 10.

3. Mae'n gyfammod tragywyddol, na dderfydd byth : Bendithion tragywyddol, llawenydd a bywyd tragywyddol a gynhwyfir ynddo. " Er nad yw fy nhŷ i felly gyd â Duw : etto cyfammod tragywyddol a wnaeth efe â mi, wedi ei luniaethu yn hollol, ac yn sicr : canys fy holl iechydwr-iaeth, a'm holl ddymuniad yw, er nad yw yn peri iddo flaguro. 2 *Sam.* xxiii. 5.

~~4. Mae'n gyfammod priodas ; trwy ba un y~~
~~Buddugoliaeth : " Canys dy Briod yw'r hwn a'th~~
~~wnaeth ; Arglwydd y lluoedd yw ei enw. *Esa.*~~
~~liv. 5.~~

5. Mae'n gyfammod manteisiol. Canys y mae i ni hawl trwyddo yn Nuw, a'i holl briodol-iaethau ; yn Nghrist, a holl ddoniau'r prynedig-acth ; yn yr Yspryd Glân a'i rasau ; ac o'r bobl a gynhwyfir yn holl addewidion Duw. 1 *Cor.* ii. 9. iii. 21, 23. *Zec.* viii. 8. *Heb.* viii. 9, 10.

6. Mae'n

L. mair gyfammod Priodas,
trwy ba un y mair Berthynas
de undeb agoraf, a'r cariad
laf, rhwng dau ai Gobl:

i
m
g
c
c
m
y
E

y
g
m
a
n
o

p
e
d
e
A
a
b
o
o
r
s

r
y
s
l

6. Mae'n gyfammod sanctaidd. P'n dwyn ni i fod yn bobl sanctaidd yw'r diben o heno; ac y mae'r cwbl yn sanctaidd a berthyn iddo. Luc i. 72.

Cw. *Pa wahaniaeth fydd rhwng y cyfammod gweithredoedd a'r cyfammod gras?*

Att. 1. Adda oedd ein pen cyfammodol yn y cyfammod gweithredoedd; eithr *Crist* yw ein Pen cyfammodol yn y cyfammod gras: "O blegid megis yn *Adda* y mae pawb yn meirw, felly hefyd yn *Nghrist* y bywheir-pawb." 1 Cor. xv. 22. *Esa.* xlii. 6.

2. Trwy gyfiawnder ac ufudd-dod dyn ei hun yr oedd cyfiawnhad, a bywyd yn y cyfammod gweithredoedd; eithr trwy ffydd yn *Nghrist* y mae cyfiawnhad, a bywyd tragywyddol, yn y cyfammod gras: "Yr ydym ni gan hynny yn cyfrif mai trwy ffydd y cyfiawnheir dyn, heb weithredoedd y ddeddf." *Rhuf.* iii. 28.

3. Nid oedd addewid o faddewant byth am y pechod lleiaf yn y cyfammod gweithredoedd; eithr fe elwir y pechaduriaid mwyaf i gael maddewant trwy *Grist* yn y cyfammod gras: "Deuwch yr awr hon ac ymresymmw'n, medd yr Arglwydd; pe byddai eich pechodau fel 'sgarlad, ant cyn wynnied a'r eira; pe coehent fel porphor, byddant fel gwlân." *Esa.* i. 18.

4. Cyn cwmp dyn i bechod y gwnaed y cyfammod gweithredoedd, am fwynhad o'r bywyd oedd ganddo; eithr ar ol cwmp dyn, yr amlygydd y cyfammod gras, am gael bywyd tragywyddol ar ol ei golli. *Gen.* ii. a'r iii.

5. Yr oedd parhad dyn yn y cyfammod gweithredoedd yn sefyll ar ei nerth naturiol ei hun, eithr y mae i ni, trwy allu ysprydol, sicrwydd mwy am barhad yn y cyfammod gras. "Mi a wnaaf a hwynt gyfammod tragywyddol, na throaf oddi

wrthynt, heb wneuthur llës iddynt; ac mi ofodaf fy ofn yn eu calonnau, fel na chiliont oddi wrthyf." *Jer. xxxii. 40. Ioan x. 27, 29. 1 Ioan ii. 19. 2 Tim. ii. 19. Phil. i. 6.*

Cw. Pa bryd yn gyntaf yr amlygodd Duw ei bwrpas i roddi ei Fab?

Att. I'n rhieni cyntaf ar ol eu cwmp, gan hyspysu y byddai i had y wraig, sef Crist, yligo pen y Sargh a'u twyllasai hwynt. Gen. iii. 15.

Cw. Pa un yw Crist ai Duw neu Dyn?

Att. Mae Crist yn Dduw ac yn ddyn hefyd: "Ac yn ddi-ddadl, mawr yw dirgelwch duwioldeb; Duw a ymddangosodd yn y cnawd. 1 Tim. iii. 16.

Cw. Pa lun y daeth Crist i fod yn Dduw ac yn ddyn hefyd?

Att. 1. Yr oedd Crist yn Dduw erioed yn ei hanfod tragywyddol: "Yn y dechreuad yr oedd y Gair, a'r Gair oedd gyd â Duw, a Duw oedd y Gair." Ioan i. 1, 2.

2. Dyndod Crist a genhedlwyd trwy'r Yspryd Glân, ynghrôth y forwyn Fair: "A'r angel a attebodd ac a ddywedodd wrthi, yr Yspryd Glân a ddaw arnat ti, a nerth y Goruchaf a'th gyfgoda di; am hynny hefyd y peth sanctaidd a enir o honot ti a elwir yn Fab Duw." Luc i. 35.

Cw. Pa'm yr oedd yn rhaid i Crist fod yn Dduw?

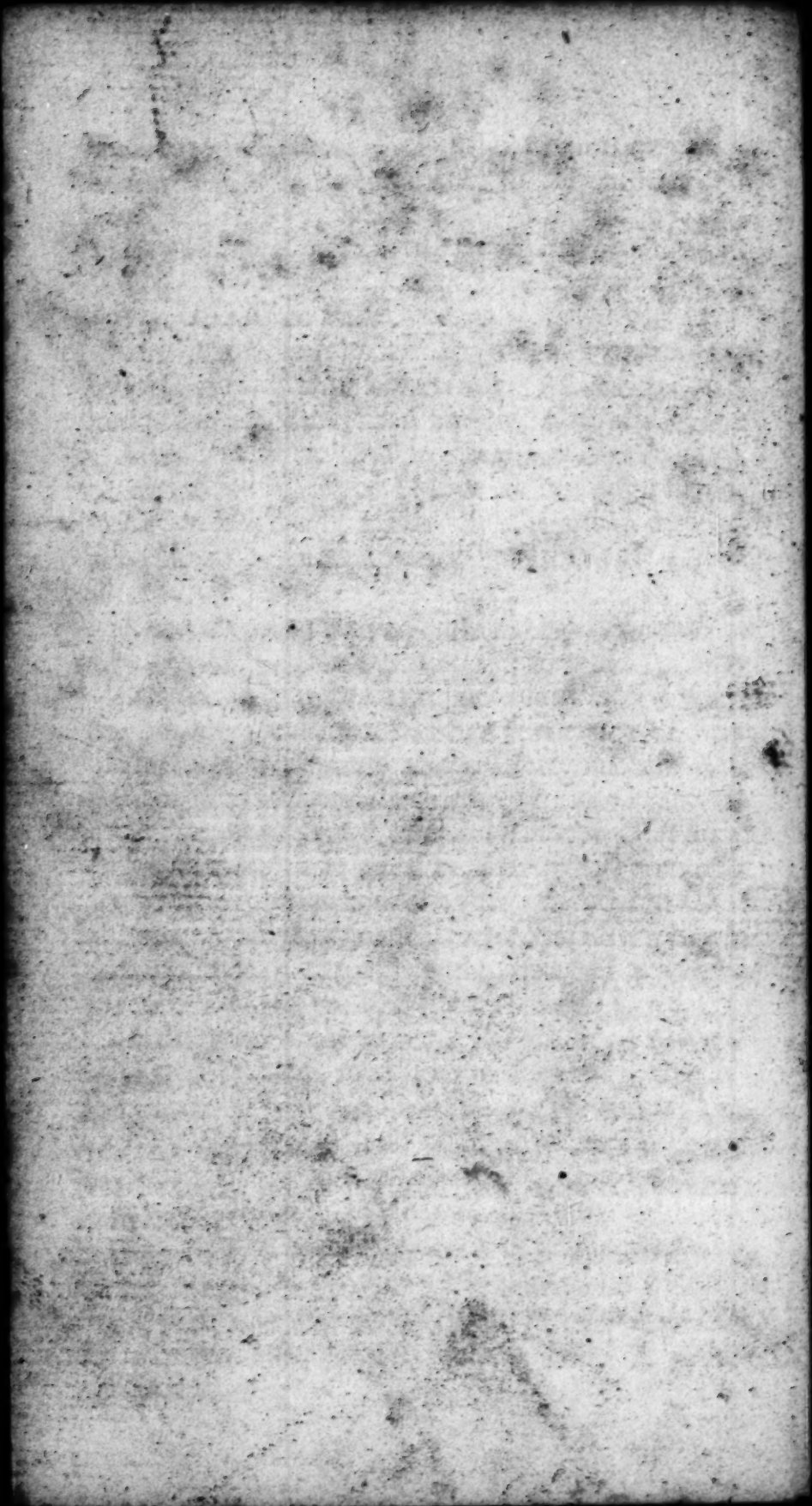
Att. Am nad allai neb arall ein gwaredu: "Edrychais hefyd, ac nid oedd gynhorthwywr; rhyfeddais hefyd am nad oedd gynhaliwr; yna fy mraich fy hun a'm hachubodd, am lliidiowgrwydd a'm cynhaliodd." Esa. lxiii. 5.

Cw. Pa'm roedd yn rhaid i Crist fod yn Dyn?

Att. 1. Dyn, ac nid neb arall, oedd y gyfraith yn ei ofyn, ac nid allai Crist fyned dan y ddeddf yn lle dyn, heb fod yn ddyn ei hun; "Canys

pan

at
of
on

pan dddeith eiddwder yr anfon y ddiwedd
 Duw ei Fab wedi ei wneuthur a gwir. Wedi ei
 wneuthur dan y ddeddi, fel y dyna y thau oedd
 dan y ddeddi, fel y derbynies a mabwys.
Gal. iv. 4, 5.

2. Yr oedd yn rhaid i Grist fod yn ddyn fel y
 gallai ddiweddi a marw: "O blegid hynny, gan
 fod y plant yn gyfrannogion a'w a'w a'w, yntau
 hefyd yr un modd a fu gyfrannog a'w a'w a'w;
 fel trwy farwolaeth y ddiwedd eic yr hwn oedd a
 nerth marwolaeth ganddo, hynny yw diafol."

Heb. ii. 14. *Cw. Pa beth y mae gwaith Duw yn rhodd ei
 Fab, yn ei ddysgu i ni?*

Att. 1. Fod colledigaeth dym yn fawr, gan
 nad allai neb ond Mab Duw ein gwared: "O
 herwydd pa ham y mae eic wedi ddiwedd yr byd
 yn dywedyd, Aboeth iac o'ffwrn ni a'w a'w a'w,
 eithr corph a gynnwysaist i mid o'ffwrn a'w a'w
 a thros bechod ni buost foddlen iddyn; yna y
 dywedais, Wele fi yn dyfod i wneuthur dy ddiwedd
 di O Dduw!" *Heb. x. 5, 6, 7. Sal. xlviii. 6, 7.*

2. Fod cariad Duw yn fawr pan y rhoddi ei
 Fab i'n hachub: "Yn hyn y mae cariad, nid am
 i ni garu Duw, ond am iddo ef ein caru ni, ac
 anfon ei Fab i fod yn iawn drws ein pechodau."
1 Ioan iv. 10.

3. Fod cariad Grist yn fawr, yn ddiwedd
 ei hun yn y fath fodd i'n gwared: "Yr hwn a
 ef yn fawr Duw, ni thybiodd yn ddiwedd fod yn
 ogyfawgch a Duw, eithr eic a'i ddiwedd ei
 hun, gan gymmeryd arno agwedd gwa, ac a
 wnaed mewn cyffelybiaeth dynion." *Phil. ii. 6, 7.*

4. Y mae gwaith Duw yn rhodd ei Fab yn
 rhodd i'r sicrwydd adarnaf i ni am bob beth
 arall

all angenrheidiol i echydwrtaeth: "Yr hwn
nid aledodd ei Briod-fab, ond a'i traddododd ef
croffan ni oll; pa wddd gyd ag ef hefyd na ddry
est i ni bob peth!" *Rhuf. viii. 32.*

O! r ddyfais dofn anfeidrol,
Doethineb mawr ei grym,
Nad oes yn natur chang,
Gyffelyb iddi ddim;
Cymmygu Nef a daear,
A Duwdd mawr ei hun!
Yn gwisgo cnawd, gwneud ammod,
A marw dros y dyn!

O! f' enaid ewymp, rhyfedda,
O! Diderfyn rās y Tad!
A chariad ansefurod,
Maith, y lachawdwr rhad!
Cyfammod rhwng Personau,
Trag'wyddel mawr y Ne,
Ymherfion pur y Iesu;
A ninnau ynddo Efe!

P. E. N. IV.

Am waith y Prynedigaeth, &c.

Cwestiwn.

I Ba beth y doeth Iesu Grist i'r byd?

Atteb. I gadw pechaduriaid. "Gwirr yw'r
gair, ac yn haeddu pob derbyniad, lddyfed Grist
Iesu i'r byd i gadw pechaduriaid, o ba rai, pennaf
ydwyf fi." *1 Tim. i. 15.*

Cw. Beth mae'r enw Iesu yn arwyddocean?

Att. Gwaredwr.

Cw. Oddi wrth beth mae Iesu Grist yn gwared?

Att. i. Oddi

A
a'n
gan
13.
2
efle
eu
3
phro
hwn
och
hefy
C
A
C
A
iodd
hwn
C
A
38.
C
A
fod
a ae
a ag
-dihg
wel
anv
iii.
2
blep
ef y
C
A

Att. 1. Oddf wrth felldith y ddeddf: "Crist a'n llwyr brynodd oddi wrth felldith y ddeddf, gan ei wneuthur yn felldith drosom." *Gal.* iii. 13. *1 Thef.* i. 10.

2. Oddf wrth bechod: "A thi a elwir ei enw ef Iesu; o blegid efe a wared ei bobl oddi wrth eu pechodau." *Mat.* i. 21.

3. Oddi wrth holl demtasiynau'r dlasol, a phrofedigaethau'r byd: "Ffyddlon yw Duw, yr hwn ni âd eich temtio uwch law yr hyn a all-och, eithr a wna ynghyd â'r temtasiwn ddiangfa hefyd, fel y galloch ei ddwyn." *1 Cor.* x. 13.

Cw. Beth mae'r enw Crist yn arwyddocau?

Att. Enneiniog.

Cw. Pwy a ddarfu ei enneinio ef?

Att. Duw'r Tad: "Am hynny i'th enneini-iodd Duw, sef dy Dduw di, âg olew gorfoledd tu hwnt i'th gyfeillion." *Hab.* i. 9.

Cw. A pha beth yr enneiniwyd Crist?

Att. "A'r Ysryd Glân, ac â nerth." *Act.* x. 38.

Cw. Beth mae enneiniad Crist yn arwyddocau?

Att. 1. Ei ordeiniad cyhoeddus gan y Tad i fod yn Gyfryngwr: "A'r Iesu wedi ei fedyddio a aeth yn y fan i fynu o'r dwfr; ac wele y nesoedd a agorwyd iddo, ac efe a welodd Ysryd Duw yn disgyn fel colommen, ac yn dyfod arno ef; ac wele lef o'r nesoedd yn dywedyd, Hwn yw fy anwyl Fab, yn yr hwn i'm boddlonwyd." *Mat.* iii. 16, 17.

2. Ei gymhwysiad rhyfodd yw swydd: "O blegid nid wrth fesar y mae Duw yn rhoddi iddo ef yr Ysryd." *Ioan* iii. 34.

Cw. I ba farol swydd yr enneiniwyd Crist?

Att. I dair o swyddau; sef yn Brophwyd, yn Ofeiriad

Offeiriad, ac yn Frenhin. *Mat. iii. 22, 23. Heb.*

iii. 1, 2. Sal. ii. 6. Deut. xix. 16. ywll a's

Cw. Beth mai Crist yn ei unentbur fel praphwyd?

Att. Dysgu ei bobl: "Casys Moses a ddywedodd wrth y tadau, yr Asglwydd eich Duw a gyfyd i chwi Brophwyd o'ch brodyr megis myfi: arno ef y gwrandewch yn mhob peth a ddywetto wrthydd." *Mat. iii. 22. vii. 37, Deut. xviii. 15.*

Cw. Pa beth mai Crist fel praphwyd yn dysgu i'w bobl?

Att. Y mae ef yn eu dysgu i adnabod Duw a'i feddwl: "Ni welodd neb Dduw erioed: yr unig anedig Fab, yr hwn sydd yn mynwes y Tad, hwnnw a'i hyfpyfodd ef." *Iwan i. 18.*

Cw. ~~Y mae ef yn eu dysgu i adnabod Duw a'i feddwl?~~ Y mae Crist yn dysgu ei bobl?

Att. I. Trwy ei air a'i Ysryd: "Ac i ti er yn fachgen wybod yr ysgrhythur lân, yr hon sydd abl i'ch unetithur di yn ddoeth i techydwriacth, trwy'r ffydd sydd yn Nghrist Iesu. Eithr y Diddan-ydd, yr Ysryd Glân, yr hwn a enfyd y Tad yn fy enw i, efe a ddyfsg i chwi yr holl bethau." *2 Tim. iii. 15. Iwan xix. 26.*

Cw. Beth a wna Crist fel offeiriad?

Att. I. Offrynnu ei hun yn aberth i Dduw dros ei bobl: "Megis y carodd Crist ninnau, ac a'i rhoddodd ei hun drosom ni yn offrwyn ac yn aberth i Dduw o arogl peraid." *Eph. v. 2.*

2. Eiriol tros ei bobl yn y nesoedd: "Am hynny efe a ddichon hysyd yn gwbl iachau y rhai trwyddo ef sy yn dyfod at Dduw, gan ei fod yn byw bob amser i eiriol trostynt hwy." *Heb. vii. 25. Iwan ii. 2.*

Cw. Beth a wna Crist fel brenhin?

Att. I.

tw. 80

Crist

2. ymae ~~ys~~ yn dyson yn effithiol
a yn gwenethur ei bobl yn geth
in iechydriceth: "myfi a ddodaf fy
ngysfethiau yn eu meddwl, ac yn eu
calonnau yz ysgriennaf hwynt." Heb. 8. 10

A
fod
ewyl
2 Co
2.

ràs.
y ma
o ble
Luc

3.
ein
C
er-ei

A
myg
Esa.
C
eddu

A
odde
ei h
groo

C
A
cym
Luc

C
A
a A
Nuv

C
A
ei e
OD
y m

Att. 1. Darostwng pechaduriaid gwrthnyfig i fod yn bobl ufudd iddo: "Dy bobl a fyddant ewyllysgar yn nydd dy nerth." *Sal. cx. 3. 2 Cor. x. 4, 5.*

2. Llywodraethu yn nghalonnau ei bobl trwy räs. "Wele, teyrnas Dduw o'ch mewn chwi y mae. Nid arglwyddiaetha pechod arnoch chwi, o blegid nid ydych tan y ddeddf, eithr tan räs." *Luc xvii. 21. Rhaf. vi. 14.*

3. Amddiffyn ei bobl: "Yr Arglwydd yw ein Brenhin, efe a'n ceidw." *Esa. xxxiii. 22.*

Cw. Beth yw swm yr byn a wnaeth Crist drosom, er ein iechydwriaeth?

Att. "Efe a fawrhaodd y gyfraith, (a ddirmygasom ni) ac a'i gwnaeth yn anrhydeddus." *Esa. xlii. 21.*

Cw. Pa fodd y darfu Crist fawrhau ac anrhyddedu'r gyfraith?

Att. Trwy ufuddhau ei gorchymynion, a dioddef ei melldithion. "Efe a'i darostyngodd ei hun, gan fod yn ufudd hyd angau, ie, angau'r groes." *Phil. ii. 8.*

Cw. Beth yw swm y gyfraith?

Att. "Caru'r Arghwydd a'n holl galon, a'n cymmydog fel ni ein hunain." *Mat. xxii. 37. Luc x. 37.*

Cw. A garodd Crist Dduw a'i holl galon?

Att. Do; a hynny tan ei ddigofaint mwyaf: "A llefodd yr Iesu â llêf uchel, Fy Nuw, fy Nuw, pa ham y'm gadewairt! *Mat. xxvii. 46.*

Cw. A garodd Crist ei gymmydog fel efe ei hun?

Att. Do; a hynny yn eu gelyniaeth mwyaf yn ei erbyn: "A'r Iesu a ddywedodd, ar y groes, O Dad maddeu iddynt; canys ni wyddant pa beth y maent yn ei wneuthur." *Luc xxiii. 34.*

Cw. Pa'm

Cw. *Pa'm yr anrhyddeddodd Crist y gyfraith gym-
main?*

Att. Am fod y "gyfraith yn gyfiawn, yn
sanctaidd, ac yn dda." *Rhuf. vii. 12.*

Cw. *A oedd yn rhaid i Crist ufuddhau a dio-
dded belyd?*

Att. Oedd; i welthredu cyfiawnder. perffaith
i'w bobl: "Crist yw diwedd y ddeddf er cyfi-
awnder i bob un sy'n credu." *Rhuf. x. 4.*

Cw. *Pa'm yr oedd yn rhaid i Crist ddioddef well-
dithion y gyfraith?*

Att. Am fod yn gyfiawn i Dduw gospi pechod,
ac a fuasai yn anghyfiawn iddo beidio: "Gwedd-
us oedd iddo ef, o herwydd yr hwn y mae pob
peth, a thrwy'r hwn y mae pob peth, wedi iddo
ddwyn meibion lawer i ogoniant, berffeithio Ty-
wysog eu hiechydwrïaeth hwy trwy ddioddefiad-
au." *Heb. ii. 10.*

Cw. *Tros bwy bu Crist farw?*

Att. Tros ei bobl etholedig a roddwyd iddo
gan y Tad: "Yr ydwyf (medd Crist) yn rho-
ddi fy einioes tros y defaid." *Ioan x. 15, 28, 29.*

Cw. *Ynamba ystyr y bu Crist farw tros ei bobl?*

Att. Fel eu Mechnydd yn talu trostynt, ac yn
dioddef yn eu lle. "Efe a archollwyd am ein
camweddau ni; efe a ddrylliwyd am ein hanwir-
eddau ni; cospedigaeth ein heddych ni oedd arno
ef; a thrwy ei gleisiau ef y iachawyd ni." *Esa.
liii. 5.*

Cw. *A gyfrifwyd pechodau ei bobl i Crist?*

Att. Do: "A'r Arglwydd a roddes arno ef
ein hanwireded ni i gyd." *Esa. liii. 6.*

Cw. *A vedd dioddefiadau Crist yn ddigonol iawn
am bechod?*

Att. Oeddynt: "Yr hwn a osododd Duw
yn

m-

yn

io-

ith

fi-

ll-

6d,

ld-

ob

ldo

y-

ad-

ldo

no-

9.

bl?

yn

ein

vir-

rno

Esfa.

ef

run

uw

yn

yn I
gyfa
bydd
sydd
ii. 3

C

A

yn y
ddo
i'n c
tra-
hwr
Phi

C

A

oes
env
ion
we

yn Iawn, trwy ffydd yn ei waed ef, i ddangos ei gyfiawnder ef, trwy faddeuant pechodau, fel y byddai efe yn gyfiawn, ac yn cyfiawnhau y neb sydd o ffydd Iesu." *Rhuf. iii. 25, 26.* *1 Ioan ii. 3.*

Cw. Pa sicrwydd sydd gennym o hynny ?

*Att. Y mae adgyfodiad Crist, a'i ddyrchafiad yn y nef yn sicrhau hynny : " Yr hwn a draddodwyd tros ein pechodau ni; ac a gyfodwyd i'n cyfiawnhau ni; O herwydd pa ham, Duw a'i tra-dyrchafodd yntau, ac a roddes iddo enw yr hwn sydd goruwch pob enw." *Rhuf. iv. 25. Phil. ii. 9.**

Cw. A oes iachawdwriaeth yn neb arall ?

*Att. Nag oes, ond yn Nghrist yn unig : " Nid oes iachawdwriaeth yn neb arall; canys nid oes enw arall tan y nef, wedi ei roddi yn mhlith dynion trwy yr hwn y mae yn rhaid i ni fod yn gadwedig." *Act. iv. 12.**

Wele cawfom y MESSIA;

Cyfaill gwerthfawrocca erio'd;

Darfu i Moses a'r Prophwydi,

Dd'weud am dano cyn ei dd'od;

Iesu yw, gwir Fab Duw;

Ffrynd a Phrynwr dynol-ryw.

Hwn yw'r OEN ar ben Calfarra,

Aeth i'r lladdfa yn ein lle;

Swm ein dyled mawr se'i talodd,

Ac a groesodd filiau'r Ne' ;

Trwy ei waed, i ni caed

Fythol heddwch a rhyddhad.

Ca'dd cyfiawnder ei foddloni,

Ca'dd y gyfraith ei chwblhau ;

Duw

Duw a ninnau fu'n elynol,
Yn heddychol gwnaed y ddau;
Fe wnaeth ben, 'nawr mae'r llen,
Wedi rhwygo o'r ddae'r i'r nen.

Dyma gyfaill haeddeu 'i garu,
A'i glodfori'n fwy nag un;
Prynnu'n bywyd, talu'n dyled,
A'n glanhau a'i Waed ei hun:
Frodyr dewch, llawenhewch,
Diolchwch iddo, byth na thewch.

P E N. V.

Am Waith yr Ysryd Glân.

Cwestiwn.

BETH yw gwaith yr Ysryd Glân?

Att. Sancteiddio, a chyfnewid pechaduriaid i ddelw Duw: "O blegid i Dduw o'r dechreuad eich ethol chwi i iechydwriaeth, trwy sancteiddiad yr Ysryd a ffydd i'r gwirionedd." *2 Thes. ii. 13. Tit. iii. 5.*

Cw. Pwy mae efe yn ei sancteiddio?

Att. Holl etholedig bobl Dduw: "O blegid y rhai a rag-wybu, a rag-luniodd efe hefyd, i fod yn un ffurf â delw ei Fab ef; fel y byddai efe yn gyntaf-anedig yn mhilith brodyr lawer." *Rhus. viii. 29, 30.*

Cw. A fydd neb cadwedig ond a sancteiddio gan yr Ysryd Glân?

Att. Na fydd: "Dilynwch heddwch â phawb, a sancteiddrwydd, heb yr hwn ni chaiff neb weled yr Arglwydd." *1 Iob. xii. 14.*

Cw. Beth yw sancteiddhau?

Att.

aid
eu-
ct-
d."

gid
fod
yn
bus.

gan

wb,
eled

Att.

ch
iav
ech
od
dra

D
ch
th

bu

ge
do
oo
te

po
a

w
h
g

a
y
o

c

+

p
o
y
g

Att. Anian Duw yn blannedig yn enaid pechadur: " Rhoddwyd i ni addewidion mawr iawn a gwerthfawr; fel trwy y rhai hyn y bydd ech gyfrannogion o'r duwiol anian, wedi diango oddi wrth y llygredigaeth fydd yn y byd trwy drachwant." 2 *Pedr* i. 4.

Cw. Anian pwy fydd yn am wrth natur?

Att. Anian bechadurus y Diafol: " O'ch tad Diafol yr ydych chiwi (mold Crist) a thrachwantau eich tad a fynnwch chiwi eu gwneuthur." *Ioan* viii. 44.

Cw. Wrth ba enwau y gehoir y cyfnewidiad hwn yn yr ysgrythur?

Att. 1. Ail enedigaeth, am eu bod yn cael eu geni drachefn o Dduw: " Iesu a attebodd ac a ddywedodd wrtho, Yn wir, yn wir, meddaf i ti, oddieithr geni dyn drachefn, ni ddichon efe weled teyrnas Duw." *Ioan* iii. 3.

2. Adgyfodiad, am fod yr enaid marw mewn pechod, yn derbyn bywyd ysprydol a sanctaidd: " A chwithau, pan oeddych yn feirw mewn camweddu, a dienwaediad eich enawd, a gyd-fywhaodd efe gyd âg ef, gan faddeu i chiwi yr holl gamweddu." *Col.* ii. 13.

3. Creadigaeth newydd, am nad all dim ond anfeidrol allu Duw ei gwblhau: " Ei waith ef ydym, wedi ein creu yn Nghrist Iesu i weithredoedd da." *Eph.* ii. 10.

Cw. Pa fodd mae'r Yspryd Glân yn gweithredu'r cyfnewidiad hwn?

Att. Trwy uno'r enaid â Christ; canys oddi wrth ein hundeb â Christ y mae pob gras a phob rhagorffaint yn tarddu. " Gan hynny od oes neb yn Nghrist, y mae efe yn creadur newydd, yr hên bethau a aethant heibio; wle gwnaethpwyd pob peth yn newydd. 2 *Cor.* v. 17.

Cw. Pa fath undeb fydd rhwng Crist a'i Bobl?

Att. 1. Undeb dirgeledig: "Aelodau ydym o'i gorph ef, o'i gnawd ef, ac o'i esgyrn ef; y dirgelwch hwn fydd fawr: eithr am Grift, ac am yr Eglwys yr wyf fi yn dywedyd." Eph. v. 30, 32.

2. Undeb anwahanol yw, na's gall na bywyd, nac angau, na dim arall ei dorri: "Pwy a'n gwahana ni oddi wrth gariad Crist?" Rhuf. viii. 35, 36, &c. Efa. 37. 10.

3. Undeb manteifiol yw, trwy'r hwn y mae'r holl freintiau a bwrcafodd Crist yn eiddom ni: "Pob peth fydd eiddoch chwi, a chwithau yn eiddo Crist." 1 Cor. iii. 22, 23. Ioan i. 16.

Cw. Pa fanteision a rhagor-freintiau sy'n dysod oddi wrth undeb â Christ?

Att. 1. Y mae Crist ei hun yn eiddo i ni, yn ei holl berthynasau, a'i swyddau, sef yn gâr, yn gyfaill, yn Fechnydd, yn Feddyg, yn Frawd, yn Brynwr, yn Briod, yn Brophwyd, yn Frenhin, yn Arch-offeiriad trugarog, ac yn Ddadleuwr trosom ger bron Duw. "Fy Anwylyd fydd eiddo fi, a minnau yn eiddo yntaf." Can. ii. 16. v. 16. Heb. ii. 17.

2. Y mae cyfiawnder Crist yn eiddom, trwy ba un i'n gwaredir oddi wrth ddamnedigaeth, ac y rhoddir i ni hawl i fywyd tragywyddol: "Eithr yr ydych chi o hono ef yn Nghrist Iesu, yr hwn a wnaethpwyd i ni gan Dduw yn ddoethineb, ac yn gyfiawnder, ac yn sancteiddrwydd, ac yn brynedigaeth." 1 Cor. i. 30. Rhuf. viii. 1.

3. Trwy undeb â Christ i'n mabwysiadir i fod yn blant i Dduw: "Ond cynnifer ag a'i derbyniasant ef, efe a roddes iddynt allu i fod yn feibion i Dduw; sef, i'r sawl a gredant yn ei enw ef." Ioan i. 12.

4. Trwy undeb â Christ y mae'n bywyd ysprydol,

~~Yn ym mae'n gyfiawnder ym cyfiawnder~~

+ cw: Pa fath gyfiawnder yw cyfiawnder 22?

At: 1. y mae yn gyfiawnder dwysol; dau
yn natur dyn a'i ewlhaod; Rhuf: yn
yr Ewngil y datgudir cyfiawnder dau, o
Hyd: Hyd. Rhuf: 1. 17.

2 y mae'n gyfiawnder digonol, na's
rhaid i'w negi atto: "yr Arglwyd sydd
fodlon er mwyn ei gyfiawnder". Is: 42. 21.

3 y mae'n gyfiawnder tragywysol: Dan: 92

Is: y mae'n gyfiawnder rhad i'w neg
a'i dderbyniad. "i bawb ac ar bawb a gredant"
Rhuf: 3. 22. —

prydol, a'n nerth i ddwyn ffrwythan da, er gogoniant i Dduw, megis y mae hywyd a nerth yr aelodau oddi wrth eu hundeb a'r corph, a ffrwyth y canghennau oddi wrth eu hundeb a'r Pren. *Ioan xv. 5. Rhuf. vii. 4.*

5. Trwy undeb â Christ y bydd adgyfodiad gogoneddus i'r faint, ac y gwneir hwynt yn gyd-etifeddion â Christ yn y nesoedd: "Os plant, etifeddion hefyd, sef etifeddion i Dduw, a chyd-etifeddion â Christ." *Rhuf. viii. 17.*

Cw. Beth yw cyfiawnder?

Att. Gwaith Duw yn cyfrif cyfiawnder Crist trwy ffydd i bechadur euog: "Wedi eu cyfiawnhau yn rhad trwy ei rās ef, trwy'r prynedigach sydd yn Nghrist Iesu. *Rhuf. iii. 21, 22, 23, 24.*

Cw. A allwn ni ddimgael ein cyfiawnhau trwy ein cyfiawnderau'n hunain?

Att. Na allwn; am na feddwn y cyfiawnder perffaith mae'r gyfraith yn ei ofyn: "Eithr yr ydym ni oll megis peth aflan, ac megis brattiau budron yw ein holl gyfiawnderau." *Esa. lxiv. 6.*

✱ *Cw. Pa bethau sy'n gyffylkedig â chyfrifiad o gyfiawnder Crist i ni?*

Att. 1. Cwbl faddeuant o'n holl bechodau: "Megis y mae Dafydd hefyd yn datgan dedwyddwch y dyn y mae Duw yn cyfrif cyfiawnder iddo heb weithredoedd, gan ddywedyd, Dedwydd yw y rhai y maddeuwyd eu hanwireddau, a'r rhai y cuddiwyd eu pechodau: Dedwydd yw y gwr nid yw yr Arglwydd yn cyfrif pechod iddo." *Rhuf. iv. 6, 7, 8.*

2. Tragywyddol gymmod a derbyniad god â Duw: Mae "Duw yn Nghrist yn cymmodi i byd âg ef ei hun, heb gyfrif iddynt eu pechodau." *2 Cor. v. 19.*

Cw. *Ym mba gyffelyb i'n gwneir yn gyfrannogion o'r breintiau hyn trwy Grist?*

Att. 1. Megis yr ydym yn Adda yn gyd-gyfrannog âg ef yn ei gwmp, a'i gofp; felly i'n gwneir yng Nghrist yn gyfrannogion o haeddiant ei holl ddioddefaint ef drosom: "O blegid megis yn Adda y mae pawb yn meirw; felly hefyd yng Nghrist y bywheir pawb." 1 Cor. xv. 22.

2. Megis yr halogwyd ac y collwyd ni yn Adda trwy bechod; felly yng Nghrist y glanheir ac y cedwir ni trwy ffydd: "Y dyn cyntaf Adda a wnaed yn enaid byw, a'r Adda diweddaf yn Ysryd yn bywhau." 1 Cor. xv. 45.

3. Trwy Grist y cawn drachefn y cwbl a gollasom yn Adda, a llawer mwy; o blegid fod haeddiant da Crist yn fwy na drwg haeddiant Adda: "A Christ a ddywedodd, Myfi a ddaeth ym, fel y caent fywyd, ac y caent ef yn helaethach." Ioan x. 10.

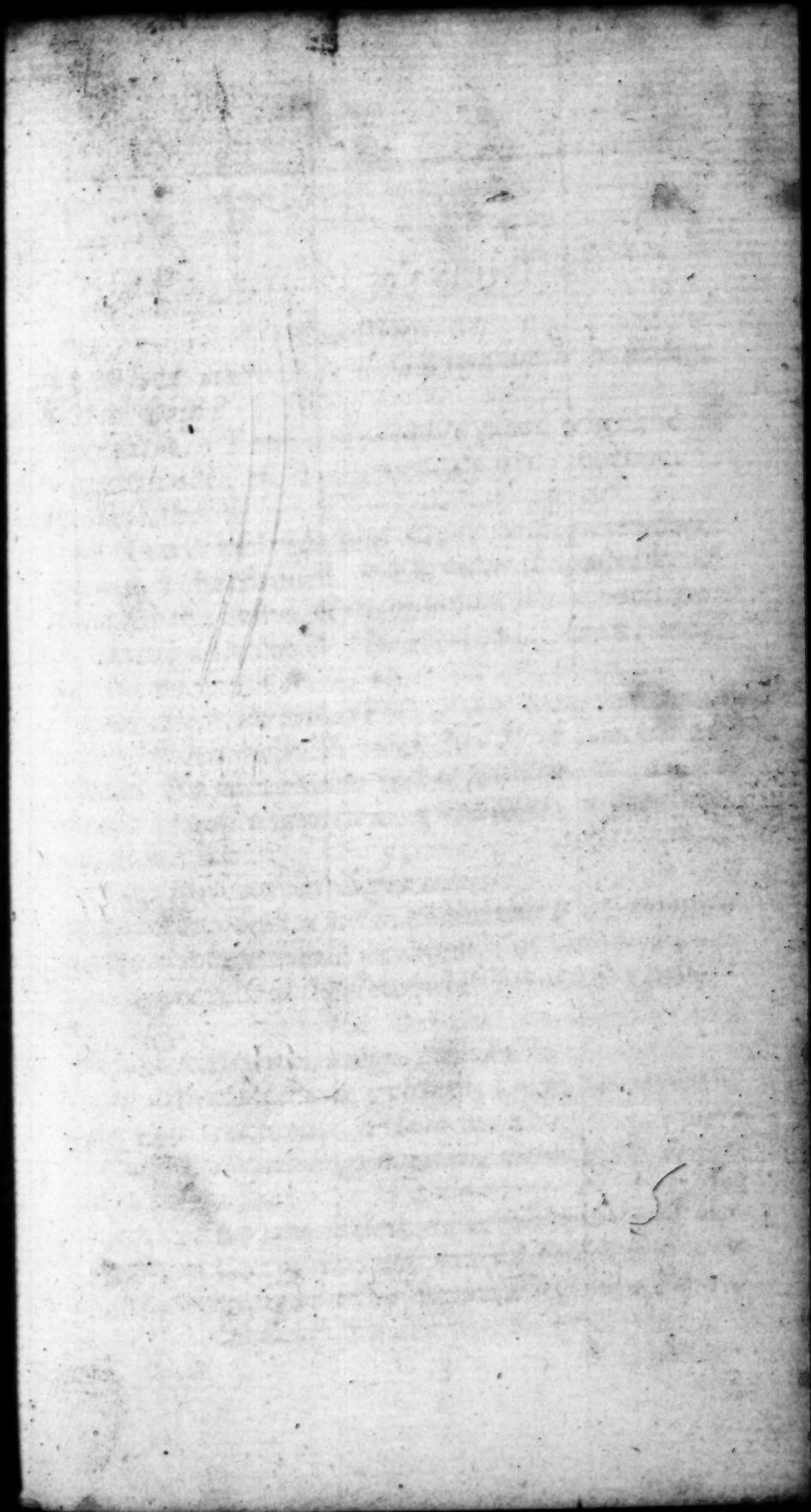
Pan gallwi dd'weud, "Iesu yw'm rhan"
Pan teimlwy 'i hedd yn f' enaid gwan;
Pryd hyn'r wy'n dringad uwch y byd,
Yn fathru ei bleserau' gyd.

Y Perl a ge's 'rwy wrtho ynglŷn,
Ei fath ni fedd y nef ei hun!
O rhysedd! gwrthrych nefoedd fry
Mewn rhwym priodas â myfi!

Y nos â heibio cyn b'o hir,
Caf landio i wlad goleuni pur;
Ca' fyn'd ar nawf, caf wneud fy nŷth
Yn mreichiâu'r hwn a garaf byth.

n
n
l
n
r
a
n
a
l
t
.

P

"

Loc

dig

me

a'i

1

g

A

n

S

8

P E N. VI.

Am Argyoeddiad trwy'r Yspryd Glân.

Cwestiwn.

P *A fodd mae'r Yspryd Glân yn datyn pechadur at Grist?*

Atteb. 1. Trwy argyoeddi'r enaid o bechod: "A phan ddêl, efe a argyoedda'r byd o bechod." *Ioan xvi. 8.*

2. Trwy amlygu Iesu Grist yn lachawdwr digonol i bechadur: "Efe a'm gogonedda i, medd Crist; canys efe a gymmer o'r eiddof, ac a'i mynega i chiwi." *Ioan xvi. 14. Mat. xvi. 15, 16, 17. 1 Cor. ii. 10.*

Cw. Beth yw pechod?

Att. "Anghyfraith yw pechod." *1 Ioan iii. 4.*

Cw. Pa farol math o bechod fydd?

Att. Daur; sef, pechod gwreiddiol, a phechod gweithredol.

Cw. Beth yw pechod gwreiddiol?

*Att. Llygredigaeth ein holl natur trwy gwmp Adda: "Welê mewn anwiredd i'm lluniwyd; ac mewn pechod y beichiogodd fy mam arnaf." *Sal. li. 5.**

Cw. Beth yw pechod gweithredol?

Att. Trofeddiad o gyfraith Duw ar feddwl, gair, neu weithred. *1 Ioan iii. 4.*

Cw. Beth fydd yn gynnwysedig mewn gwir argyoeddiad o bechod?

Att. 1. Adnabyddiaeth o bechadurustwydd ein natur: "Canys mi wn (medd Paul) nad oes ynof fi, hynny yw, yn fy nghnawd i, ddim da yn trigo." *Rhuf. vii. 18.*

2. Adnabyddiaeth o'r mawr ddrwg sydd mewn pechod: "Pa fodd gan hynny y gallaf wneuthur y mawr-ddrwg hwn, a phechu yn erbyn Duw?" *Gen. xxxix. 9.*

3. Cyfiawnhâd o usiawn farn Duw yn ein herbyn am bechod: "Yn dy erbyn di, dydi dy hunan, y pechais, ac y gwnaethum y drwg hyn yn dy olwg; fel i'th gyfiawnhaer pan laserych, ac yn byddit bur pan farnéch." *Sal. li. 4. Rhuf. iiii. 4.*

4. Amlygiad o'r angenrheidrwydd o iechyd-wriaeth mewn un arall i'n gwared oddi wrth y farn ofnadwy hoh: "Hwythau wedi clywed hyn, a ddwys-bigwyd yn eu ealon, ac a ddywedasant wrth Pedr, a'r apostolion eraill, Ha wyr frodyr, beth a wnawn ni? A Phedr a ddywedodd wrthynt, Edifarhewch, a bedyddier pob un o fionoch yn enw Iesu Grist er maddeuant pechodau." *Act. ii. 37, 38.*

Cw. Trwy ba foddion, yn fwyaf neillduol, y mae'r Yspryd Glân yn argyweddi o bechod?

Att. Trwy'r gyfraith sanctaidd: "Eithr nid adnabum i bechod, ond wrth y ddeddf: canys nid adnabnaswn i drachwant, oni bai ddywedyd o'r ddeddf, Na thraehwanta." Rhuf. vii. 7.

Cw. A ydyw'r gyfraith yn ddigon ei hun i ddangos pechod?

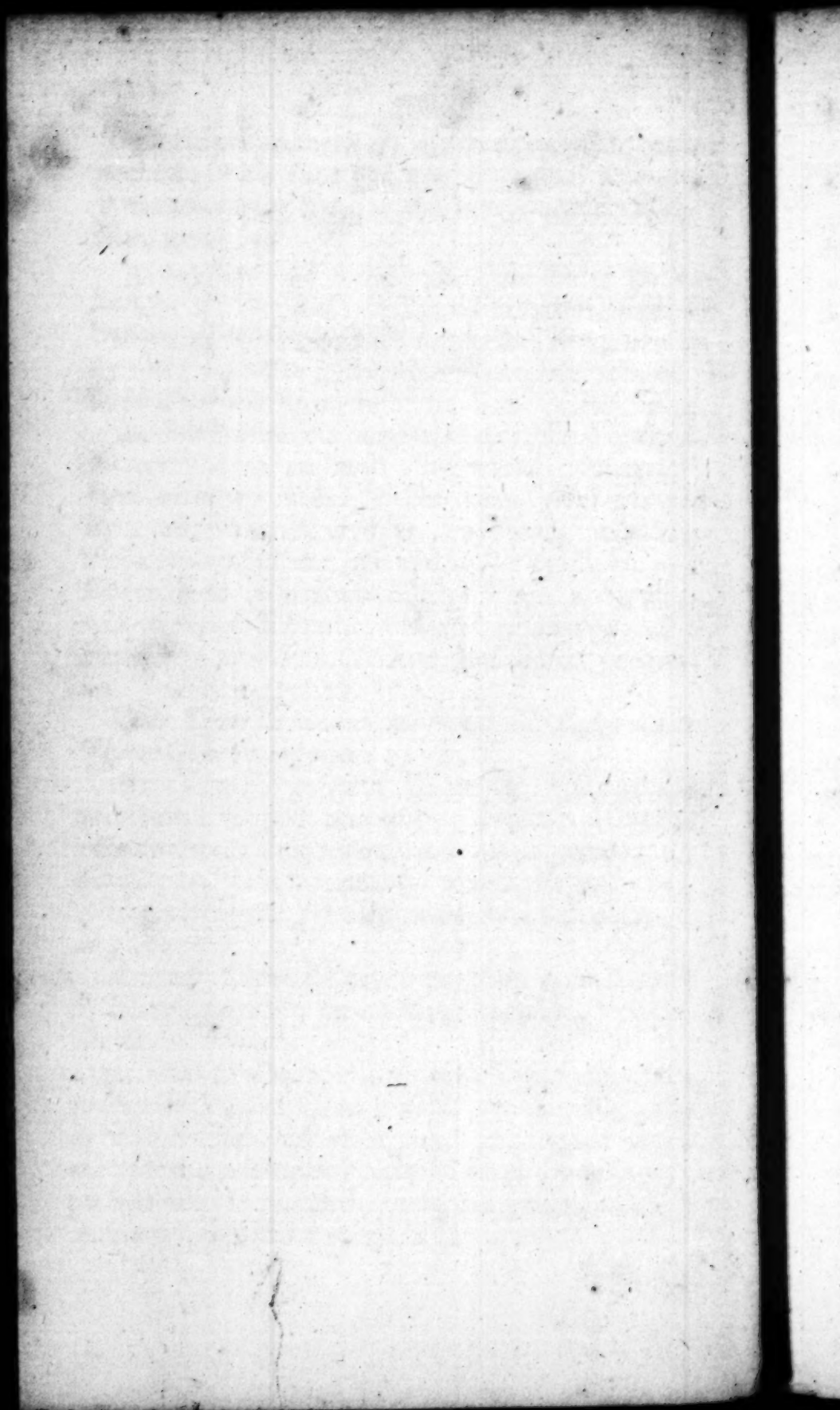
Att. I. Ydyw, fel drŷch perffaith a sanctaidd: "Trwy'r ddeddf y mae adnabod pechod." Rhuf. iii. 20.

2. Ond mae'n rhaid i ni wrth lygaid ysprydol a goieuni'r Yspryd Glân i weled ein hunain yn y drŷch: "Efe sydd yn agoryd ein llygaid ac yn ein troi o dywyllwch i oleuni: fel yr ymddangoso pechod trwy'r gorchymyn yn dra phechadurus." *Act. xxvi. 18. Rhuf. vii. 13.*

Cw. Pa

be

du
fy
lu

re
ci
a
ri
pa

G

my
we
tw
oe
Ep

pr
tro

a
ei
efe
o h

we
gy

wo
ni

Cw. *Pa rai yw effeithiau gwir argyoeddiad o bechod?*

Att. 1. Gwir ostyngieiddrwydd a thristwch duwiol am bechod: "Y mae'n ffaidd gennyf fi fy hun; ac yr ydwyf yn edifarhau mewn llŵch a lludw." *Job* xlii. 6. *Luc* vii. 38.

2. Casineb mawr at bechod, ac ymgais am waredigaeth oddi wrtho: "Canys wele hyn yma, eich tristau chiwi yn dduwiol, pa astudrwydd ei faint a weithiodd ynŏch; ie, pa amddiffyn, ie pa foriant, ie pa ofn, ie pa awyddsfryd, ie pa zêl, ie pa ddial." 2 *Cor.* vii. 11.

Cw. *A oes angenrheidrwydd wrth yr Yspryd Glân yn barhaus i'n bargyoeddi?*

Att. Oes, tra byddo pechod ynom, i amlygu mwy o bechod a'r drwg sydd ynddo: "Os dywedwn nad oes ynom bechod, yr ydym yn ein twyllo ein hunain, —eithr pob peth wedi'r argyoedder a eglurir gan y goleuni." 1 *Ioan* i. 10. *Eph.* v. 13.

Cw. *Beth yw edifeirwch gwirioneddol am bechod?*

Att. Effaith ffydd, ac argyoeddiad trwy'r Yspryd Glân, yw edifeirwch; ac y mae'n cynnwys troiedigaeth yr enaid.

1. Oddi wrth bechod at sancteiddrwydd: "Gadawed y drygionus ei ffordd, a'r gwr anwir ei feddyliau; a dychweled at yr Arglwydd, ac esfe a gymmer drugaredd arno; ac at ein Duw ni, o herwydd esfe a arbed yn helaeth." *Esa.* lv. 7.

2. Oddi wrthym ein hunain at Grifft, am gadwedigaeth: "Trowch eich wynebau attaf si, holl gyirau'r ddaear, fel i'ch aehuber." *Esa.* xlv. 22.

3. Oddi wrth y byd at Dduw am ddedrwyddwch: "Llawer sy'n dywedyd, pwy a ddengys i ni ddaioni? Arglwydd dyrcha arnom lewyrch dy wyneb.

wyneb. Rhoddzist lawenydd yn fy nghalon, mwy na'r amser yr amlhaodd eu hŷd a'u gwin hwynt." *Sal. iv. 6, 7.*

Cw. *A ydyw maddenant pechod yn cael ei roddi i neb heb edifeirwch am dano?*

Ati. Nag ydyw; eithr y mae'r ddau wedi eu cyfylltu a'u gilydd: "Hwn (sef Crïst) a ddyrchafodd Duw a'i ddeheulaw, yn Dywysog, ac yn Iachawdwr, i roddi edifeirwch i Israel, a maddeuant pechodau." *Act. v. 31.*

Cw. *A fydd neb cadwedig heb wir edifeirwch am bechod?*

Ati. Na fydd: "Onid edifarhewch, chwi a ddfethir oll." *Luc xiii. 5.*

Cw. *Pa fadd y mae Crïst yn maddeu i'r rhai fydd yn wirioneddol yn edifarhau am bechod?*

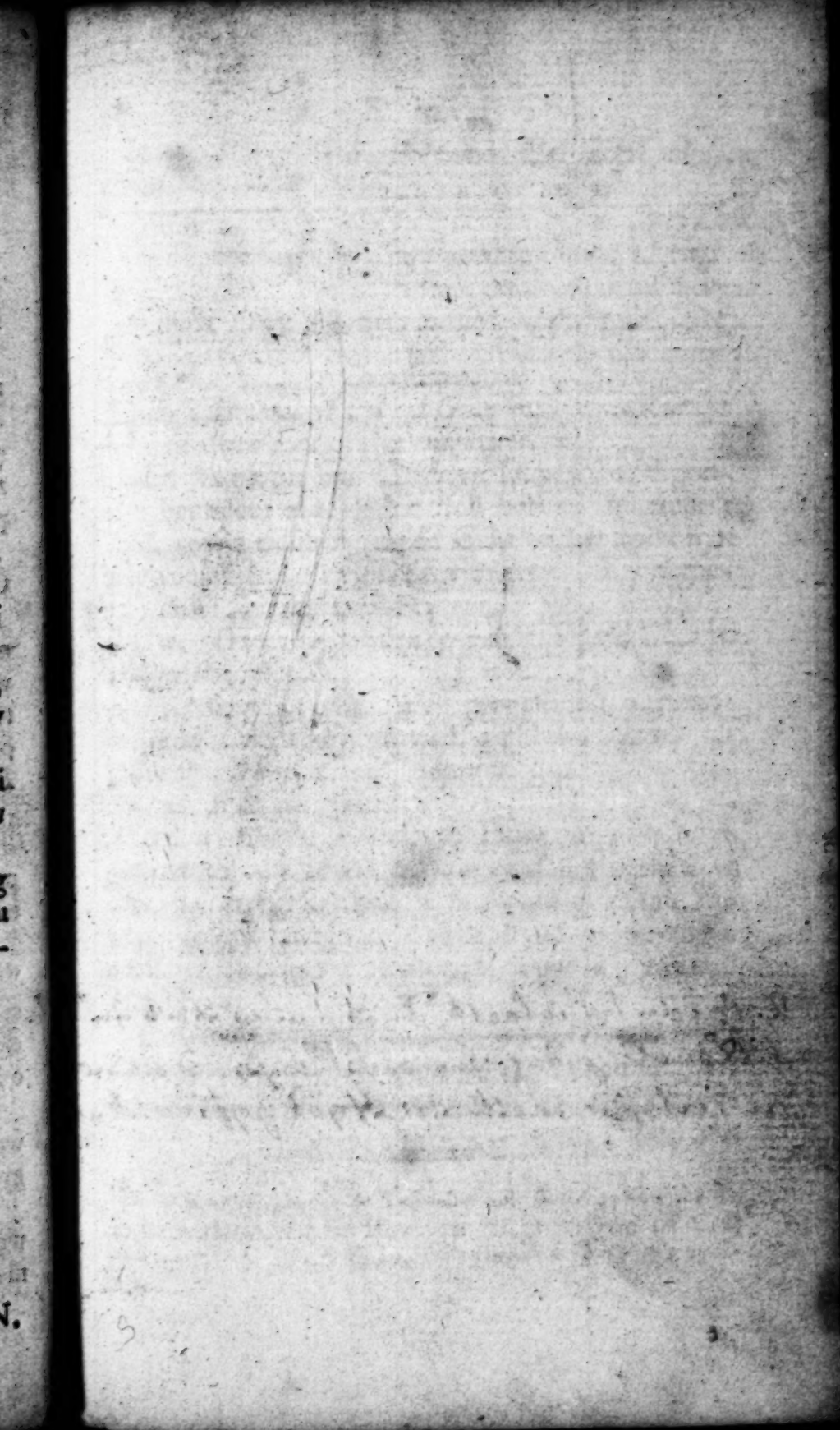
Ati. 1. Y mae'n maddeu yn rhad: "Myfi, myfi yw'r hwn a ddilëa dy gamweddau, er fy mwyn fy hun." *Esa. xliii. 25.*

2. Y mae'n maddeu'r cwbl: "A thi a deffi eu holl bechodau i ddyfnderoedd y môr." *Mica vii. 19. Sal. ciii. 3.*

3. Y mae'n maddeu am byth: "Trugarog fyddaf wrth eu hanghyfiawnderau, a'u pechodau hwynt a'u hanwireddau ni ehofiaf ddim o honynt mwyach." *Heb. viii. 12. Jer. xxxi. 33.*

Llewyrcha'n c'lonnau ni a'th räs,
Fel byddo gäs i'n bechu;
Ac i ni, mewn sancteiddrwydd rhŷdd,
Bob dydd dy wir was'naethu.

Y Diddanydd wyt ti yn wir,
Yn mhob rhyw hir orthrymder;
Dy holl ddaioni di a'th glôd,
A thafod ni adrodder.

17
Credn tytiolaeth Dinw am ei Isak yn
neillduot gydag ymorfshwysiad arno
am iechydwrinaeth yw Hydd gyfionhad
He

P E. N. VII.

Am waitb yr Yspryd Glân yn amlygu Crist i'r enaid.

Cwestiwn.

B E T H mae yr Yspryd Glân yn ei wneuthur yn
mbellach i ddiwyn yr enaid at Crist?

Att. Amlygu Iesu Crist yn lachawdwr digon-
ol i bechaduriaid: "Yr holl bethau sy eiddo'r
Tad, ydynt eiddo fi (medd Crist) o herwydd hyn
y dywedais mai o'r eiddo fi y cymmer, ac y myne-
ga i chwi. Ioan xvi. 15.

Cw. Trwy ba foddion y mae'r Yspryd Glân yn
amlygu Crist?

Att. trwy'r gair, a'r pregethiad o hono:
"Ffydd fydd trwy glywed, a chlywed trwy air
Duw." *Rhus. x. 17. Ioan v. 39.*

Cw. Beth yw ffydd?

Att. 1. CREDU dyfkiolaeth Duw yn ei air yn
gyffredinol: "Ffydd yn wir yw sail y pethau yr
ydys yn eu gobcithio, a sicrwydd y pethau nid
ydys yn eu gweled. Wrth ffydd yr ydym yn
dyall wneuthur y bydoedd trwy air Duw."
Heb. xi. 1, 3.

2. ~~CREDU dyfkiolaeth Duw yn ei air yn~~
~~duol yn ffydd gyfawnbod:~~ "A hon yw'r
dyfkiolaeth, roddi o Dduw i ni fywyd tragywydd-
ol:

* Y mae tri pheth i'w hystyried am ffydd gyfawnbod:
1. Ei sylfaen, sef gair Duw. 2. Ei gwneuthur, sef Crist
yn y gair. 3. Ei effeithiau, sef cyfuron a phasulau'r cred-
adyn.

ol: a'r bywyd hwn fydd yn ei Fab ef." 1 Ioan v. 11.

Cw. *A ydyw pawb yn credu?*

Att. Nag ydynt: "Canys nid oes ffydd gan bawb." 2 Thef. iii. 2.

Cw. *A ydyw yn ddyledswydd ar bawb i gredu?*

Att. Ydyw yn ddiammeu, yn ddyledswydd ar bawb i gredu'r hyn mae Duw'r gwirionedd yn ei ddywedyd: "Yr Iesu a attebodd, ac a ddywedodd wrthynt, Hyn yw gwaith Duw, credu o honoch yn yr hwn a anfonodd efe. Ioan vi. 29. 1 Ioan iii. 23.

Cw. *A ydyw anghrediniaeth yn bechod?*

Att. Ydyw, yn bechod mawr: "Yr hwn nid yw yn credu i Dduw, a'i gwnaeth ef yn gelwyddog, o blegid na chredodd y dystiolaeth a dystiolaethodd Duw am ei Fab." 1 Ioan v. 10.

Cw. *Beth fydd diwedd y rhai a barhânt mewn anghrediniaeth?*

Att. Tragywyddol golledigaeth: "Yr hwn fydd yn credu yn y Mab, y mae ganddo fywyd tragywyddol; a'r hwn fydd heb gredu i'r Mab, ni wel fywyd; eithr y mae digofaint Duw yn aros arno ef." Ioan iii. 36.

Cw. *Pa bethau yn yr Iesu yn fwyaf neillduol mae'r Yspryd Glân yn amlygu i'r enaid credniol?*

Att. 1. Rhagorol ogoniant ei Berson anfeidrol: "Ac ni a wellsom ei ogoniant ef, gogoniant megis yr Unig-anedig oddi wrth y Tad, yn llawn gras a gwirionedd." Ioan i. 14.

2. Ei ordeiniad gan Dduw i'r swydd gyfryngol: "Oddi wrth Dduw y deilliais, ac y daethum i, (medd Crist) o blegid nid o honof fy hun y daethum i, ond efe a'm hanfonodd i." Ioan viii.

n
n
?
ar
ei
l-
o
9
id
l-
t-
n
vn
yd
b
yn
.
uel
l:
e-
vn
l:
i,
y
m.
on-

1. 2. cariad a nyllaf at Grist:
I chwiri thau ydych yn credu, y
mae yn urddas. — 1 Petr 2.7
Can: 1. 4

3. Digonolrwydd yr iawn a wnaeth dros bechod: "Ac efe yw'r iawn dros ein pechodau ni." *1 Ioan ii. 2.*

4. Anchwiliadwy olud ei rās: "O blegid rh yngodd bodd i'r Tad drigo o bob cyflawnder ynddo ef." *Col. i. 19. Eph. iii, 8.*

5. Ei ewyllysgarwch i dderbyn pechaduriaid: "A'r hwn a ddel attaf fi, (medd Crist) ni's bwrir ef allan ddim." *Ioan vi. 37.*

Cw. *Pwy fydd yn derbyn yr amlygiad hwn o Grifft?*

Att. 1. Y rhai a wir argybeddwyd o hechod: "Canys nid rhaid i'r rhai iāch wrth feddyg, ond i'r rhai cleifion." *Mat. ix. 12.*

2. Y rhai a wir gyfnewidiwyd trwy rās: "Eithr dyn anianol nid yw yn derbyn y pethau sy' o Ysryd Duw; canys ffolineb ydynt ganddo ef; ac ni's gall eu gwybod, o blegid yn ysprydol y bernir hwynt." *1 Cor. ii. 14.*

Cw. *Pa rai yw effeithiau'r amlygiad hwn o Grifft i'r enaid?*

~~1. Y rhai a wir argybeddwyd o hechod: "Canys nid rhaid i'r rhai iāch wrth feddyg, ond i'r rhai cleifion." Mat. ix. 12.~~
~~2. Y rhai a wir gyfnewidiwyd trwy rās: "Eithr dyn anianol nid yw yn derbyn y pethau sy' o Ysryd Duw; canys ffolineb ydynt ganddo ef; ac ni's gall eu gwybod, o blegid yn ysprydol y bernir hwynt." 1 Cor. ii. 14.~~
~~3. Y rhai a wir argybeddwyd o hechod: "Canys nid rhaid i'r rhai iāch wrth feddyg, ond i'r rhai cleifion." Mat. ix. 12.~~
~~4. Y rhai a wir gyfnewidiwyd trwy rās: "Eithr dyn anianol nid yw yn derbyn y pethau sy' o Ysryd Duw; canys ffolineb ydynt ganddo ef; ac ni's gall eu gwybod, o blegid yn ysprydol y bernir hwynt." 1 Cor. ii. 14.~~

2. Ymadawiad â phob peth arall, ac ymorphwyfiad yr enaid ar Grifft yn unig am lechyd-wriaeth: "Ie, yn ddiammeu yr wyf hefyd yn cyfrif pob peth yn golled, o herwydd ardderch-owgrwydd gwybodaeth Crist Iesu fy Arglwydd: er mwyn yr hwn i'm colledwyd yn mhob peth, ac yr wyf yn eu cyfrif yn dom, fel yr ennillwyf Grifft, ac y'm cair ynddo ef, heb fy nghyfiawn-der

der fy hun, yr hwn fydd o'r gyfraith, ond yr hwn fydd trwy fydd Crist, sef y cyflawnder fydd o Dduw trwy fydd." *Phil. iii. 8, 9.*

3. Heddweh tu ag at Dduw: "Am hynny, gan ein bod wedi ein cyflawnhau trwy fydd, y mae gennym heddweh tu ag at Dduw, trwy ein Harglwydd Iesu Crist." *Rhuf. v. 1.*

4. Cynrydd mewn gwir sancteiddrwydd: "Eithr nyni oll, ag wyneb agored yn edrych ar ogoniant yr Arglwydd megis mewn drych, a newidir i'r unrhyw ddelw, o ogoniant i ogoniant; megis gan Ysryd yr Arglwydd." *2 Cor. iii. 18.*

Cor. Ym mha le y gwelir gogoniant Duw yn fwyaf neillduol?

Act. 1. Fe wellir gogoniant Duw, yn ngwaith y creadigaeth: "Canys ei anweledig bethau ef, er creadigaeth y byd, wrth eu hystyried yn y pethau a wnaed, a welir yn amlwg; sef ei dragrwyddol allu ef, a'i Dduwdod.—Y nefoedd sy'n yn datgan gogoniant Duw." *Rhuf. i. 20. Sal. xix. 1.*

2. Fe wellir ei ogoniant yn ei ddirgeledd ragluniaeth, yn doeth drefnu, ac yn daionus gynnal pob peth: "Oh ddyfnder golud doethineb, a gwybodaeth Duw! mor anghwilladwy yw ei farnau ef! a'i ffyrdd mor anolrhefnadwy ydynt!" *Rhuf. xi. 33. Act. xiv. 17.*

3. Y mae'r gyfraith yn gosod allan ei gyflawnder, a'i sancteiddrwydd pur. *Rhuf. vii. 12.*

4. Ond yn fwyaf neillduol, y gwelir holl Brïodolaethau Duw, yn disgleirio gyd â di-gyffelyb ogoniant, yn wyneb Iesu Crist: "Canys, Duw yr hwn a orthymynodd i'r goleuni lewyrchu o dywyllwch,

yr
dd
y,
y
in
i:
ar
a
t;
ii.
y-
ith
ef,
y
y-
y'n
al.
g-
nal
a
ei
l"
y-
vii.
ri-
lyb
uw
o
cb,

dy
cal
Du

ogo

fw
a

ni,
i'r
iv.

fat
nin
tyv
leo
Du

feid
ei l
On
a d
act

5,
Ng

Du
ni
ni.

2
a'n
wch
eich
xvli

y

dywyllwch, yw yr hwn a lewyrchodd yn ein calonnau, i roddi goleuni gwybodaeth gogoniant Duw yn wyneb Iesu Grift." 2 Cor. iv. 6.

Cw. Pa Briodoliaethau fydd yn ymddangos yn ogoneddau yn wyneb Iesu Grift?

Att. Holl Briodoliaethau'r Duwdod, ond yn fwyaf neillduol, 1. Ei gariad rhad tragywyddol: "Yn hyn yr eglurwyd cariad Duw tu ag attom ni, o blegid danfon o Dduw ei unig-anedig Fab i'r byd, fel y byddem byw trwyddo ef." 1 Ioan iv. 9.

2. Dyfnder golud Doethineb Duw, yn trefnu'r fath ffordd anrhydeddus iddo ei hun, a ^{mon} ^{teisol} i ninnau: "Fel y byddai yr awr hon yn hysgu i'r tywysogaethau, ac i'r awdurdodau yn y nefolion leoedd, trwy'r eglwys, fawr amryw doethineb Duw." Eph. iii. 10.

3. Ei sancteiddrwydd pur, a'i gyfiawnder anfeidrol, yn cospi pechod mor rhyfedd ar ei Fab ei hun: "Yr Arglwydd a fynnai ei ddryllio ef. Ond efe a archollwyd am ein camweddau ni, efe a ddrylliwyd am ein hanwiredau ni; colpedigaeth ein heddwch ni oedd arno ef." Esa. liii. 5, 10.

Cw. Pa fodd y mae golwg ar ogoniant Duw yn Ngbrist yn ein cyfnewid i'r unrhyw dddeu?

Att. 1. Golwg trwy ffydd ar anfeidrol gariad Duw, a ennyn gariad ynom ninnau: "Yr ydym ni yn ei garu ef, am iddo ef yn gyntaf ein caru ni." 1 Ioan iv. 19.

2. Golwg ar ddyfnder trugaredd faddeuol Duw a'n gwna ninnau o yspyd maddeugar: "Byddwch gan hynny yn drugarogion, megis ag y mae eich Tad yn drugarog. Luc vi. 35, 36. Mat. xviii. 35. a v. 44, 45. a vi. 12.

D

3. Golwg

3. Golwg ar sancteiddrwydd a chysawnder Dwyfol yn casau ac yn cospi pechod mor rhyfedd ar ei Fab ei hun, a'n lleinw ninnau a'r casineb eithaf atto: "A hwy a edrychant arnaf fi, yr hwn a wanasant, galarant hefyd am dano, fel un yn galaru am ei unig anedig, ac ymddiast am dano ef megis un yn gosidib am ei gyntaf anedig." *Zec. xii. 10.*

Cw. Pa beth ym mhellach y mae'r Yspryd Glan yn ei wneuthur at y rhai a sancteiddrwydd?

Att. 1. Y mae efe yn eu diddanu yn eu holl dristwch: "A mi a weddiaf ar y Tad (medd Cnir) ac efe a rydd i chwi Ddiddanydd arall, fel yr arhoso gyd a chwi yn dragywyddol." *Ioan xiv. 16. 2 Cor. i. 4.*

2. "Y mae'r Yspryd hwn yn cyd-dystiolaethu â'n hyspryd ni, ein bod ni yn blant i Dduw." *Rhuf. viii. 16.*

3. Y mae efe yn eu seilio, ac yn ernes o'u hetifeddiaeth dragywyddol: "Yr hwn hefyd a'n seihodd, ac a roes ernes yr Yspryd yn ein calonau." *2 Cor. i. 22. Eph. i. 13, 14. a iv. 30.*

Cw. Pa fodd y mae'r Yspryd Glan yn gweithredu yn nghalonau ei bobl?

Att. 1. Y mae'n gweithredu gyd a nerth anorchfygol: "Wedi goluo llygaid eich meddyliau, fel y gwypoch beth yw rhagorol fawredd ei nerth ef tu ag attom ni y rhai ydym yn credu, yn ol gweithrediaid nerth ei gadermd ef." *Eph. i. 18, 19.*

2. Y mae'n gweithredu yn rhydd yn of ei cwylllys ei hun: "A'r holl bethau hyn y mae'r un a'r unibwy Yspryd yn eu gweithredu gan rannu i bob un o'r neillau, megis y mae yn cwyllysio." *1 Cor. xii. 13.*

Y
yn
gan
ei
r
ei
yl-
n-
du
.n
n.
ld
ll
n

ach
Y

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

3. Y mae'n gweithredu yn rhad heb ddim
achos ynion ni yn ei gymhell: "A th bael
Ysryd cynnal fi." *Sal. li. 12.*

Pwy feddiwl, pwy madrodd, pwy ddawn,
Pwy dafod all ofod i maes?
Mor felus, mor helaeth, mor llawn,
Mor gryfed ei gariad a'i ras!
Afonydd sy'n rhedeg mor gryf,
Na's dichon i bechod na bai
Wrthsefyll yn erbyn eu llif,
A'u llanw ardderchog di dral.
Fel mamau angherddol o dan,
Yw cariad f' anwyl o hyd;
Fe losgodd bob shwyfwr o'i fla'n!
Fe yfodd o'r afon i gyd!
Fe maffodd mewn dyn ar y llawr!
Fe'i dygodd i'r Duwdd yn un!
Y pellder oedd rhingddynt beidd sawr,
Fe'i llanwodd a'i haeddiant ei hun.
Fe gododd i synu ei law,
Ymladdodd, ynnillodd y dydd!
Ei holl waredigion a ddaw,
A'i gaethion a roddir yn rhydd!
Fe nillodd fath gongewell trwy wa'd!
Mae ganddo lywodraeth mor sawr,
Hyd eithaf trigfannau ei Dad!
Mae'n cyrraedd o'r nefoedd i'r llawr!

P E N. VIII.

Am Ffrwythau'r Ysryd, a Rhyfel y Cristion, &c.

Cwestiwn.

PA fodd y mae i ni adnabod a gyfnewidiwyd ni gan yr Ysryd Glân?

Att. Wrth ffrwythau'r Ysryd yn ein calon-nau, a'n bywyd, a'n hymarweddiad: "Pob pren a adwaenir wrth ei ffrwyth ei hun; pob pren da sydd yn dwyn ffrwythau da; ond y pren drwg sydd yn dwyn ffrwythau drwg." *Mat. vii. 16, 17, 18. Luc vi. 44.*

Cw. Pa rai yw ffrwythau'r Ysryd?

Att. "Ffrwyth yr Ysryd yw cariad, llawenydd, tangnefedd, hir-ymaros, cymmwynasgarwch, daioni, ffydd, addfwynder, dirwest; yn erbyn y cyfryw nid oes deddf." *Gal. v. 22, 23. Eph. v. 9. Iago iii. 17, 18.*

Cw. A ddichon neb ddwyn y ffrwythau hyn heb fod yr Ysryd Glân yn trigo ynddynt?

Att. 1. Fe all fod peth febyg heb fod yn wir ffrwyth: "A chanddynt rith duwioldeb, eithr wedi gwadu ei grym hi." *2 Tim. iii. 5.*

2. Fe all fod deniau'r Ysryd, ond ni all fod ffrwythau da heb wreiddyn da i'w dwyn: "Ni ddichon pren da ddwyn ffrwythau drwg, na phren drwg ddwyn ffrwythau da." *Mat. vii. 18.*

Cw. Pa rai yw'r ffrwythau drwg og sydd yn naturiol yn tyfu ynom?

Att. "Amlwg yw gweithredoedd y cnawd, y rhai yw, Tor-priodas, godineb, aflendid, anllad-rwydd, delw-addoliaeth, swyn-gyfaredd, casineb, cynhennau,

ni
n
la
rg
6,
n-
h,
y
v.
beb
wir
thr
all
in :
na
vii.
yn
d, y
lad-
neb,
dau,

cyn
bl
me
Ga

bet

rha
we
bet

iol

"

pec

gw

i fa

Gla

odd

ma

a'r

wri

bet

y by

byd

ni y

erb

erb

yn

Eph

ar

cynhennau, gwynfydau, llied, ymrysonau, ymbleidïo, heresia, cynfigennau, llofruddiaeth, meddwdod, cyfeddach, a chyffelyb i'r rhai hyn." Gal. vi. 19, 20, 21. 1 Cor. vi. 9, 10.

Cw. *A all y rhai fydd yn gwneuthur y cyfryw bethau fod yn gathwedig?*

Att. Na allant: "Am y rhai yr wyf fi yn rhag-ddywedyd wrthyoh, megis ag y rhag-ddywedais, na chaff y rhai fy'n gwneuthur y cyfryw bethau etifeddu teyrnas Dduw." Gal. v. 21.

Cw. *Beth a feddylir wrth y cnawd?*

Att. Yr anian bechadurus ag fydd yn natur ^{don} iol yn gweithredu ac yn llywodraethu yn mhawb: "Canys pan oeddym yn y cnawd, gwyniau pechodau, y rhai oedd trwy'r ddeddf, oedd yn gweithio yn ein haelodau ni, i ddwyn ffurwyth i farwolaeth." Rhuf. vii. 5.

Cw. *A ydyw y rhai a gysnewidiwyd gan yr Yspryd Glân yn gwbl rydd oddi wrth yr anian yma?*

Att. Ydynt oddi wrth ei llywodraeth, ond nid oddi wrth ei bod a'i gweithrediadau: "Canys y mae'r cnawd yn chwennychu yn erbyn yr yspryd, a'r yspryd yn erbyn y cnawd: a'r rhai hyn a wrthwynebant eu gilydd, fel na alloch wneuthur beth bynnag a ewyllysioch." Gal. v. 17.

Cw. *Di ystâd o ryfel yw ystâd y Cristion yma yn y byd?*

Att. Iê, rhyfel gwaftadol yw ei fywyd, yn erbyn byd, cnawd a Diafol: "Nid yw ein hymdrech ni yn erbyn gwaed, a chnawd (yn unig) ond yn erbyn tywysogaethau, yn erbyn awdurdodau, yn erbyn bydol lywiawdwyr tywyllwch y byd hwn, yn erbyn drygau ysprydol yn y nefolion leoedd." Eph. vi. 12.

Cw. *Trwy bwy y mae i ni gael goruchafiaeth ar y gelynion cedyrn yma?*

[Handwritten: 1. 12. 12]
Att. Trwy Grifft a'r ydych gadael: "Eithr yn y
pethau hyn oll yn ydych ni yn fwy na chongwera
wyr, trwy'r hwn a'n carodd ni." *Rhuf. viii.*
37.

Cw. Pa wabaniaeth fydd rhwng ymdrech gras
yn erbyn pechod, a chybuddiadau cydwychod natural
wedi ei galeuo?

Att. Nid yw cydwychod ond yn condemnio
pechod, ond y mae gras yn ei farwian; "A'r
rhaf fydd yn eiddo Grifft a groes-hoeliasant y
cnawd a'i wyniau, a'i chwantau." *Gal. v. 24.*

Cw. Pa fodd y mae i ni gael goruchafiaeth ar y
cnawd a'i chwantau?

Att. 1. Golwg trwy fydd ar Grifft croes-
hoeliedig a groes-hoeliai'n henn ddyn ni gyd âg ef;
"Gan wybod hyn, ddarfed croes-hoelio ein henn
ddyn ni gyd âg ef, ei mwyn dirymmu corph
pechod, fel rhag llaw na wafanaethom bechod."
Rhuf. vi. 6.

~~2. Nid dylom fawrdd hysbysu i'r holl ym
gadu oddi wrth bob achlysur.~~
"Canys os byw yr ydych yn ol y cnawd, meirw
fyddwch; eithr os ydych yn marweiddio gweith-
rededd y corph trwy'r Yspryd, byw fyddwch."
Rhuf. viii. 13. *Trwy*

3. Nid dylom fyw mewn cymmedrolder par-
haus, a gwyliadwriaeth: "Yr wyf fi yn cospi fy
nghorph, ac yn ei ddwyn yn gaeth; rhag i mi
mewn un modd, wedi i mi bregethu i eraill, fod
fy hun yn anghymmeradwy." *1 Cor. ix. 27.*

Cw. Beth fydd i ni ddysall wrth y byd?
Att. Pob peth ag fydd yn y byd mor belled ag
y maent yn dieithrio ein calonnau oddi wrth
Dduw, ac yn ein rhwystro yn ei waith: "Canys
pob peth a'r fydd yn y byd, megis chwant y
cnawd

2. Taw ymgadw oddi wrth bob
Tachlysur i bechod: se

cm
no
ii

tw

he
y l
yn

di
ei
w
a'

da
en
ba

i
di
fy
o
b
v
b

g
f
g
y

f
a
f
a

cnawd, a chwant y llygad, a balchder y tywyd;
nid yw o'r Tad, eitha o'r byd y mae.

Cw. Pa baw y dylem ymuno â'r byd?

Att. 1. Am na's gallwn garu Duw a'r byd
hefyd: "Na cherwch y byd, na'r pethau sy yn
y byd. O châr neb y byd, nid yw cariad y Tad
ynddo ef." *1 Ioan ii. 15.*

2. Ein gwaredu oddi wrth y byd, oedd un
diben o farwolaeth Crist: "Yr hun a'i rhoddos
ei hun dros ein pechodau, fel y'n gwaredu ni oddi
wrth y byd drwg presennol, yn ol ewyllys Duw
â'n Tad ni." *Gal. i. 4.*

3. Am fod pethau'r byd yn wag ac yn anwa-
dal iawn: "O yafyd, y nos hon y gofynnant dy
enaid oddi wrthyf; ac eiddo pwy fydd y pethau a
barottoaist?" *Luc xii. 20.*

4. Am fod trachwant i bethau'r byd, yn tywys
i bechodau lawer, a dinystr tragywyddol yn y
diwedd: "Y rhai fydd yn ewyllysio yngyfoethoga-
fydd yn syrthio i brofedigaeth a magt, a llawer
o chwantau ynfyd, a niweidiol, y rhai sy'n
boddi dynion i ddinystr a cholledigaeth." *1 Tim.*
vi. 9.

*Cw. Pa fodd y mae i ni gael goruchafiaeth ar y
byd?*

Att. 1. Trwy Ffydd yn Nghrist: "O ble-
gid beth bynnag a aned o Dduw, y mae'n gorch-
fygu'r byd: a hon yw'r oruchafiaeth sydd yn
gorchfygu'r byd, sef ein ffydd ni." *1 Ioan*
v. 4. 5.

2. Trwy gadw pethau tragywyddol yn eu
fylwedd a'u gogoniant yn ein golwg: "Moses
a farnodd yn fwy golud ddirmyg Crist, na thry-
sorau'r Aipht; canys edrych yr oedd eif an dale-
digaeth y gobrwy." *Heb. xi. 24, 25, 26, 27.*

3. Ni

3. *Ni a ddydd weddio am ras Duw, yr hwn yn unig a all ein dygu ni i wadu annw- ioldeb a chwantau bydol, a byw yn sobr, ac yn gyfiawn, ac yn dduwiol, yn y byd fydd yr awr hon.* Tit. ii. 11, 12.

Cw. *Beth yw'r Diafol?*

Att. Angel yn pechu: "Yr Angylion hefyd y rhai ni chadwafant eu dechreuad, eithr a adaw- fant eu trigfa eu hun, a gadwodd efe mewn cadwynau tragywyddol tan dywyllwch, i farn y dydd mawr." Judas 6.

Cw. *A ydym ni trwy bechod wedi myned tan lywodraeth y Diafol?*

Att. Ydym yn meddiant Satan: Efe yw'r "cryf-arfog fydd yn cadw ei neuadd, yr yspryd fydd yr awr hon yn gweithio yn mblant anufudd-dod." Act. xxvi. 18. Luc xi. 21. Eph. ii. 2.

Cw. *Pa'm y dylem ni wrth'nebu Diafol?*

Att. 1. Am mai gelyn creulon yw i Dduw a dyn: "Yr hwn fydd megis llew rhuadwy, yn rhodio oddi amgyleh, gan geisio y neb a allo ei lyngcu." 1 Pedr v. 8.

2. Am na's gallwn fod yn eiddo Crist yr hwn a ddaeth i ddattod gweithredoedd y diafol, heb ymwrthod â'r diafol; "Canys pa gyfondeb fydd rhwng Crist a Belial." 2 Cor. vi. 14, 15.

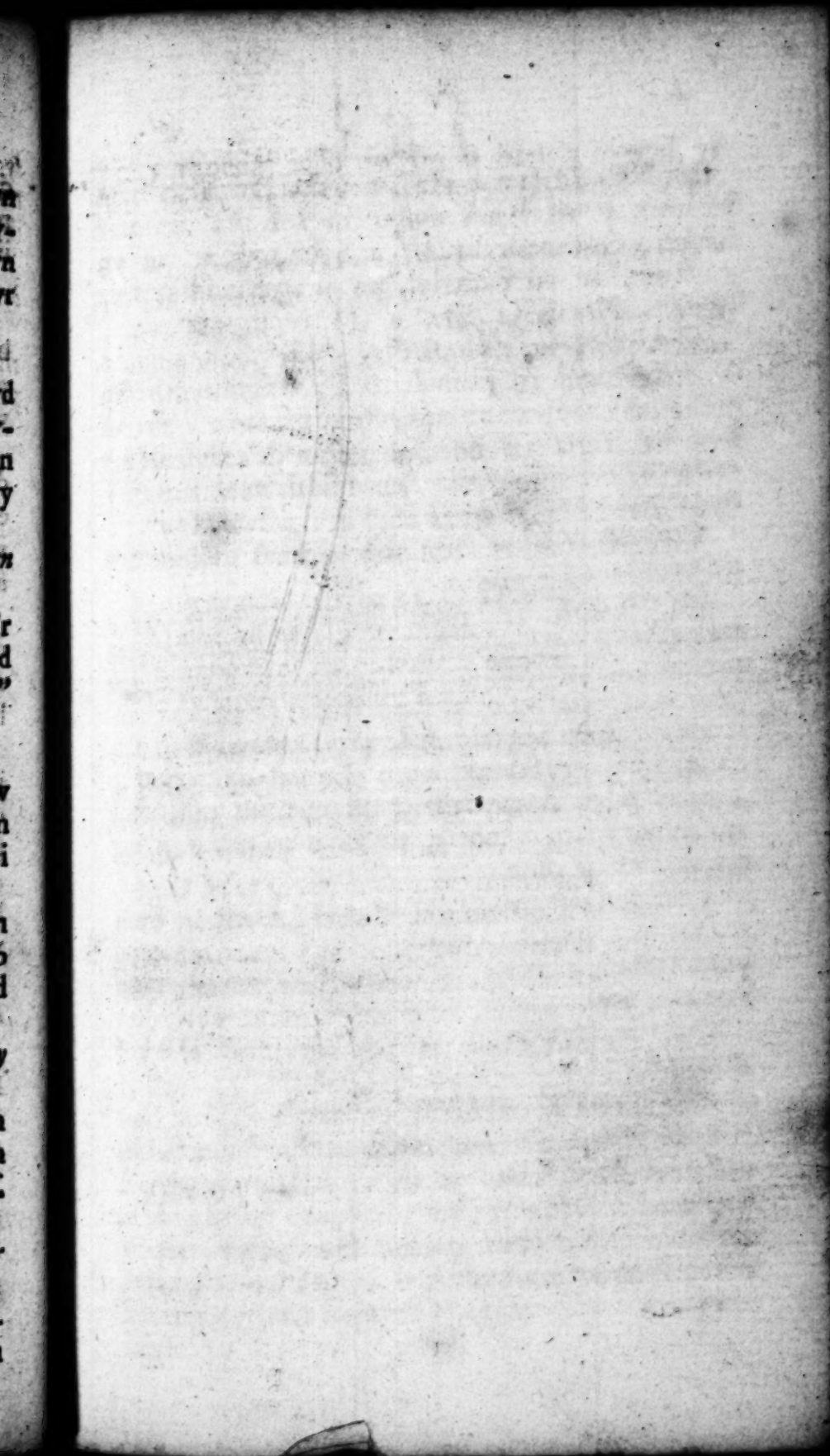
Cw. *Pa fodd y mae i ni gael goruchafiaeth ar y Diafol?*

Att. Trwy ffoi at Grifft, yr hwn a yfigodd ben y Saph: "A Duw y tangnesedd a fathr Satan dan eich traed chwi ar frys." Gen. iii. Rhus. xvi. 20.

Cw. *A ydyw pawb o blant Duw yn gorchfygu'r gelynion hyn yn y diwedd?*

Att. Ydynt; canys "I'r hwn fydd yn gorchfygu

fygu

lwn

ii.

byu

rhy

viii

Am

97

8

fygu y rhoddaf iddo fwytta o bren y bywyd, yr
hwn fydd ynghanol Paradwys Dduw." Dat.

ii. 7.

Cw. *A all neb fad wedi derbyn gwir rās, ac etto'n
byw tan lywodraeth y gelynion byn?*

Att. Na all: "Os y Mab gan hynny a'ch
rhyddha chwi, rhyddion fyddwch yn wir." Ioan
viii. 36.

Gwasgara di'n gelynion trŵch,

A heddwch dyro i ni;

O's T'wysog i ni fydd Duw Nêr,

Pob peth fydd er daioni.

Ein gwendid nertha di, O Dduw,

(Mawr ydyw ein breuolder)

I Satan, byd, na chwant y cnawd,

Na fyddom wawd un amſer.

Ein T'wysog wyt, O Arglwydd man,

Rhag maglau pob rhyw bechod;

A rhag llithro oddi wrthyt mwy,

Cynhorthwy bydd in' parod.

Dod fefur mawr o'th rās yn rhwydd,

O Arglwydd Dduw goruchaf;

Diddanwch i ni felly bydd,

A'n nerth y dydd diweddaf.

Am foddion

P E N. IX.

gras ar

Am Sacramentau, &c.

Cwestiwn.

*A Ydyw'n ddyledswydd ar y rhai a dderbyniasant
wir rās i ymārechu am gynnydd yn yr unrhyw?*

Att. Ydyw yn ddiammeu; canys hyn yw
gorchymyn Duw: "Eithr cynnyddwch mewn
gras

gras a gwybodaeth ein Harglwydd a'n Iachawd-
wr Iesu Crist." 2 Pedr iii. 18.

Cw. *Yn mba beth y mae cynnydd mewn gras yn
gynbawysedig?*

Att. Yn y marwbad o bob pechod, a'r cyn-
nydd o bob gras yn yr enaid: "Dodi o honoch
heibio, o ran yr ymarweddiad cyntaf, yr hên ddyn,
yr hwn fydd lygredig yn ol y chwantau twyll-
odrus; ac ymadnewyddu yn yspryd eich meddwl,
a gwisgo y dyn newydd, yr hwn yn ôl Duw a
grewyd mewn cyfiawnder, a gwir sancteidd-
rwydd." Eph. iv. 22, 23, 24.

Trwy Cw. ~~Yn yr ymarwngedig~~ *ba foddion y mae i ni*
ddisgwyl am gynnydd mewn gras?

Att. 1. Trwy wrando'r gair yn barchus, a
manol chwilio'r ysgrythyrau: "Chwiliwch yr
ysgrythyrau (medd Crist) canys ynddynt hwy yr
ydych chwi yn meddwl cael bywyd tragwyddol;
a hwynt hwy i'w y thai sy'n tyfiolaethu am
danaf fi." Ioan v. 39.

2. Trwy ddyfal weddi, ac ymdrech ysprydol
am fwy o rās: "Am bynnny awn yn hyderus at
orsedd-faingo y gras, fel y derbynionm drugaredd,
ac y caffom rās yn gymmorth gyfamserol." Heb.
iv. 16.

3. ~~Trwy farwngedig~~ *Sacrament*, a ordeiniodd Crist yn ei Eglwys:
"Chwychwi yw fy nghyfeillion, os gwnewch pa
bethau bynnag yr wyf yn eu gorchymyn i chwi."
Ioan xv. 14.

Cw. *Am ba bethau y mae i ni weddio?*

Att. Am bob peth angenrheidiol i fywyd a
duwioldeb ag fydd wedi eu haddo i ni gan Dduw
yn ei air: "Megis y rhoddes ei dduwiol allu
ef i ni bob peth a berthyn i fywyd a duwioldeb,

trwy

3. Trwy ymarferiad harchus
a ffyddiog o'r Sacramentau

thw

ogo

C

in

A

hyn

fiwe

chw

C

wea

bet

hyn

C

Cry

Ar

C

ei

i'w

C

Cr

D

D

yn

lav

en

iv

C

T

3

ffwy ei adnabod ei, yr hwn a'n galwodd ni i
ogoniant a rhinwedd. 2 *Pedr* i. 3.

Cw. Pa sicrwydd fydd genym y gwrendy Duw
ein gweddi?

Att. Y mae ei addewid ei hun yn fferhan
hynny: "Gofynnwch, a rhoddir i chiw; cei-
siwch, a chwi a gewch; curwch, ac fe agorir i
chiwi." *Mat.* vii. 7. *Ec.*

Cw. Yn enw a haeddiant pay y mae i ni
weddio?

Att. Yn enw a haeddiant Crist: "A pha
beth bynnag a ofynnoch yn fy enw i (medd Crist)
hynny a wnaif. *Ioan* xiv. 13.

Cw. Pa rai yw'r Sacramentaidd a ordëiniadau
Crist yn ei Eglwys?

Att. Y ddau hyn, fel, Bedydd a Swpper yr
Arglwydd. *Mat.* xxviii. 19. *Luo* xxii. 19, 20.

Cw. Pa m yr ordëiniadau Crist Sacramentaidd yn
ei Eglwys?

Att. 1. I fod yn arwyddion o bethau ysbrydol,
i'w gwneuthur yn eglurach i'n deall ni.

2. I gadw cofia o'r pethau hyn yn Eglwys
Crist yn wastadol. 1 *Cor.* xi. 24.

3. I sicrhau ein ffydd fel sellau o gyffwrdd
Duw.

Cw. Beth oedd sel y cyffwrdd gras dan yr oed
Deffament?

Att. 1. Yr oedd yr holl aberchrau fel sellau, ac
yn arwyddion o'r pethau yr oedd Duw i'w cyt-
lawni trwy Crist. *Heb* ix. 9. a x. 1.

2. Yn fwyaf neillduol yr oedd, "Arwydd yr
enwaedra, yn inel cyflawnder y ffydd." *Rhus.*
iv. 11. *Gen.* xvii.

Cw. Beth yw sellau'r cyffwrdd gras dan y
Testament Newydd?

Att. Y

Mr. Y ddan hyn, fef, Bedydd a Swpper
Arglwydd.

Cw. Pa fawl rhan fydd mewn Sacrament?

Att. Dwy, fef yr arwydd gweledig oddi allan,
a'r gras ysprydol oddi fewn.

Cw. Beth yw'r arwydd oddi allan, neu'r ffurf yn
y bedydd?

Att. Dwfr, yn yr hwn y bedyddier un yn
"Enw'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd Glân."
Mat. xxviii. 19.

Cw. Beth mae bedyddio yn enw'r Tad, a'r Mab,
a'r Yspryd Glân yn arwyddocau?

Att. 1. Ein dyled i greu, ac addoli Personau
Bendigedig y Drindod, yn Undod y Duwdod,
canys fe'n bedyddiwyd i bob Un o honynt fel eu
gilydd, yn ol gorchymyn Crist: "Ewch gan
hynny, a dysgwch yr holl genhedloedd, gan eu
bedyddio hwy yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ys-
pryd Glân." *Mat. xxviii. 19.*

2. Proffes o ymorphwyfiad ein beneidiau ar
drefn a gwaith y Tri Person yn unig am iechyd-
wriaeth: "Gras ein Harglwydd Iesu Crist, a
chariad Duw, a chymdeithas yr Yspryd Glân,
a fyddo gyda chi i oll." *2 Cor. xiii. 13.*

3. Y cyllwyniad o honom ein hunain mewn
ffordd o gyfammod i'r Tad, a'r Mab, a'r Yspryd
Glân, i fod yn eiddo Duw hyd byth: "Canys y
Duw hwn yw ein Duw ni byth ac yn dragywydd;
ese a'n tywys ni hyd engau." *Gal. xlviii. 14.*

Cw. Beth yw'r gras ysprydol oddi fewn yn
y bedydd?

Att. Marwolaeth i bechod, a genedigaeth
newydd i gyfiawnder: "Canys gan ein bod ni
wrth naturiaeth, wedi ein geni mewn pechod, ac
yn blant digofaint, trwy enedigaeth newydd y
gwnew

lan,

fyn

yn

n"

lab,

nau

od,

eu

gan

eu

Yf-

ar

yd-

a

lan,

wyn

ryd

s y

dd:

7

eth

ni

ac

y

er

312
i
o d
un
-E

pe
B
ac
pe
-
er
gr

ni
aff
ma
dqu
vi
i v
a c
wa
y c
Ar

idio
ni
gn
Ar
ban
y c

gwneid ni yn blant gras. *Eph. ii. 3.*

Cw. Nid raid bod ydych chi'n mynd i'r ysgol i'w hysbysu?

Att. Nid oes ond un Arglwydd, un ffydd, un bedydd, un Duw a Thad oll.

Eph. iv. 5, 6.

Cw. Pa waithiaeth fydd rhwng Bedydd a Supper yr Arglwydd?

Att. Arwydd o'n derbyniad i eglwys Crist yw Bedydd; i'ond y moddion o gynnydd mewn gras, ac arwydd o'n sefydliad yn yr eglwys, yw Supper yr Arglwydd. *Act. ii. 37, 38, 39.*

Cw. Pa fodd y mae'r Bedydd nid yn unig yn arwydd o bethau ysprydol, ond yn seil o'r cyfannid gras?

Att. Y mae Duw yn y Bedydd yn sicrhau i ni ei allu, a'i ewyllysgarwch yn Nghrist, i wlechi'r aflan, i farwau pechod, ac i adgyfodi'r pechadur marw fywyd o gyfiawnder. *Rom. vi. 4.*

Cw. Pa ham y bedyddir plant bychain?

Att. Am fod Duw mor foddlon ac ewyllysgar i'w derbyn a'u hachub hwy ac eraill: "A'r Iesu a ddywedodd, Gadewch i blant bychain, ac gwaharddwch iddynt ddyfod attaf sy eanye eiddo y cyfryw rai yw teyrnas nefoedd." *Mat. xxi. 14.*

Cw. Pa'm yr ordeiniwyd Sacrament Supper yr Arglwydd?

Att. Er mwyn tragywyddol gof am aberth idioddofaint marwolaeth Crist, a'r llesau yr ydym ni yn ei dderbyn oddi wrtho.

Cw. Beth yw'r rhan oddi allan, neu'r arwydd yn Supper yr Arglwydd?

Att. Bara a gwin, y rhai a orchymynodd yr Arglwydd eu derbyn: "Yr Iesu a gymmerodd y bara, ac wedi iddo fendithio, ac a'i torrodd ac

inyb

Ac
 a'i
 o
 ent
 bb
 eg
 er
 yd,
 ld:
 m
 i
 Cor.
 yd
 dian
 rph
 fy
 a'm
 on
 for
 w
 ift:
 tofa
 bi
 rrad
 dafaf
 Phil
 Ar
 noll
 enail
 ac y

ab
da
is
97
im
Sa
dd
on
pe
13
rw
ny
ga
dia
o
Ar
ed
u
xii
ne
ael
wi
yn
R
Do
yw
lsist
ell
ne
Loc

20. Yn hys **Arglwydd** yn eu cyrannu trwy
ordinhad hono

Cw. Pa fodd y mae Supper yr **Arglwydd** yn ail
gyflannod gras?

Att. Y mae Duw yn y Sacrament hwn yn
Siernau i ni et barhaus foddlonwydd i aberthi ddi-
ddefaint Crist, yr hwn "a'i rhoddodd ei hun mof-
om ni yn offrym ac yn aberthi i Dduw o' arogl
peraid." *Eph. i. 2. Mar. iii. 17. Heb. ix. 12.*

21. Y mae yn siernau i ni y parhaus ddigonol
rwydd sydd yn Nghrist at fywyd, cyfarwng yn
nydd y credadlyn, a'i adnewyddol nerth sydd i'w
gael ynddo i ryfala yn erbyn y byd, euawd, a
diafol: "O blagid rhyngodd bodd Pa Fad drige-
o bob cyflawnder ynddo ef." *1 Cor. x. 12.*

Cw. Pa beth dylai y rhai a dill i Supper yr
Arglwydd ei wneud?

Att. Eu holi eu hunain, i. A ydynt yn wir
edifeiriol am eu pechodau a oth heibio:
"Onid edifarhewch chiwi a ddifengar coll?" *Luc*
xiii. 5.

2. A ydynt yn siar amcangydl yn buechedd
newydd: "Canys mwgis ag y rhoddodd eich
aelodau yn weision i afeindio ac anwiredd; i an-
wiredd; felly yr awr hon, rhoddwch eich aelodau
yn weision i gyflawnder y sancteiddrwydd,"
Rhuf. vi. 19.

3. A oes ganddynt ffydd fywiol yn nharugaredd
Duw trwy Crist i'w Birt heb ffydd amlyngibl
yw rhyngu ei fodd ef." *Heb. xi. 6.*

4. A ydynt yn iudfod gyda diolchus goffu am
ei angau ef: "Cariad mwy na hwn nid oes gan
neb, sef bod i un roi ei einioes dros ei gyfwillion."

Ioan xv. 13. i. Ioan iv. 19. "Isawlag y bdy"

5. Pa un a ydynt mewn cariad perffaith a phob
dyn:

dyn : "Cerwch eich gilydd o galon bur yn he-
laeth." 1 Pedr i. 22. Mat. v. 44.

Cw. Pwy fy'n dyfod i Swpper yr Anglwydd yn anheilwng?

Att. 1. Y rhai nad ydynt yn llafurio am wybodaeth ysprydol i iawn farnu corph yr Arglwydd." 1 Cor. xi. 29.

2. Y rhai fy'n ymorphwys ar y cyflawniad
 oddi allan, heb faeth yfprydol i'w heneidiau trwy'r
 ordiniad hon: "I ychydig y mae ymarier con-
 trol y fuddiol." 1 Tim. iv. 8.

3. Y rhai fy mewn digofaint, heb heddychu;
 yn gweuthur camwedd heb ei uniawnu.
 Mon i'n wyb, 14

25. Yn ddiwedd y cyndyn barhan mewn pechod
 a'u hŷnabyddus iddynt, er cymmeryd arnynt gy-
 fammodi â Duw yn eu herbyn: "Dywedafant
 etidau," gan ddyngu anudon wrth wneuthur am-
 mod." *Hos. x. 4.*

5. Pawb a rhyddi'n morphwys ar ddim heb law
Grif, trwy ffydd am iechyd wriaeth: "Chwi a
aethoch yn ddi-fudd oddi wrth Grif, y rhai ydych
yn ymgysfa wahanu yn y ddeddf." *Gal. v. 4.*

Ni'drychai addim arall,

Yn unig ond tydi ;

Ten hochten der yn diodden,

nod **An Fynedd Galfarig** wylh-gadarn yno Aml

Pyloches rhaglenogwydd, 1108 20.10.1913

[illegible]

1 ydd cyllau'r hoellion gerwion, yson o ydau, 11

1. Chlorophyll is the green pigment in plants that captures light energy.

1. The first step is to identify the problem or question that needs to be answered. This involves understanding the context and the specific requirements of the task.

...the ... of the ...

1891

卷之四

ly
b
e
2
o
n
b
e
g
h
c
c
i
u
v
c

...o galon par yn he-
...v. 44.

...y cyfnewid ydychyd.

P E N. X.

...y cyfnewid ydychyd.

Am Lywodraeth Duw a'i Gyfrinb, &c.

...y cyfnewid ydychyd.

BETH a wna Duw mewn perthynas â'n byb
heb law ei gren, a threfnu iechydwiolaeth i'w
bobl?

Att. 1. Y mae efe yn ei gynnal, ac yn ei
lywodraethu: "O blegid ynddo ef yr ydym ni'n
byw, yn symmud, ac yn bod; a'i sanctifiacth
ef sydd yn llywodraethu ar bob peth." *1 Cor. xii. 28. Sal. ciii. 19.*

2. Efe a farna'n byd yn y diwedd: "Efe a
osododd ddiwrnod yn yr hwn y barna efe y byd
mewn cyfiawnder." *1 Cor. xv. 22.*

*Cw. Wrth ba real y mae Duw yn llywodraethu'r
byd?*

Att. Yn ol cyngor ei bwyllys ei hun: "Medi
ein rhagluniaethu yn ol arfaeth yr hwn sydd yn
gweithio pob peth wrth gybgon ei bwyllys ei
hun." *Eph. i. 11.*

Cw. Pa fath lywodraeth yw llywodraeth Duw?

Att. 1. Y mae'n llywodraethu bob darn bob
creadur, a holl weithredodd ei graddur: "Trwof fi y teyrnasa brenhinodd: Oni werth-
ir pump o adar y to er dwy ffyrlling, ac nid des
un o honynt mewn angol ger bron Duw." *Dian. viii. 15, 16. Luc. xii. 6.*

2. Y mae'n sanctaidd, yn gyfiawn, ac yn dda:
"Cyfiawn yw'r Arglwydd yn ei holl ffyrdd, a
sanctaidd

iv.
m
fel
ol
in-
or
n:
ill,
ob
th
ef,
ii.
ol
ys
w
n:
dy
"
dd
ol
dd
re
+
ith
an
an
ag
yn
los
yn
yn
yn
w-
ol,

8
m
fe
le
-m
de
ru
th
ce
di
an
et
ia
D
w
de
o
y
m
G
iū
di
y
-
de
ia
a
y
he
by
dy
yn
et
ho

Cw. Beth fydd i'w ystyried yngylch y deg gorchymyn?

At. 1. Awdurdod Duw ynddynt yn ein rhwymo i ufudd-dod, neu i dragwyddol feldidh am anufudd-dod: "Canys genau Duw a'u llafar-odd, a bys Duw a'u 'sgrifennodd: *Deut. xxxii. 10.* 2 *Bren. xvii. 37. Eccl. xxxi. 18.*

2. Eu bod yn rhwymo'n holl ddyn, corph ac enaid, i ufudd-dod, neu i gospedigaeth am anufudd-dod: "Ni a wyddom fod y ddeddf yn ysprydol." *Rhuf. vii. 14.*

3. Helaethrwydd y gorchymynion yn yr ystyr o honynt: "Dy orchymyn di fydd dra ehang." *Salm. cxix. 96.*

4. Bod awdurdod Duw yn mhob gorchymyn fel eu gilydd, fel na's gellir torri un heb dorri'r gyfraith i gyd: "Yr hwn a ballo mewn un pwyg y mae hefyd yn euog o'r cwbl." *Iago ii. 10.*

5. Eu bod yn gorchymyn pob dyledswydd a fo'n wrthwyneb i'r pechodau a waherddir ynddynt; ac yn gwahardd pob pechod gwrthwyneb i'r dyledswyddau a orchymynir ynddynt.

Gwrth. Chwi a ddywedafoch mai swm y gyfraith yw larn Duw a'n holl galon, a'n cymryd o'f fel ni e'n hunain.

Cw. Pam y dylem ni gara Duw?

At. O blegid hawddgarwch Duw ynddo ei hun, a'i gariad ef i ni: "Yr hwn nid yw yn caru, nid adnabu Dduw; o blegid Duw, cariad yw." *1 Ion. iv. 8, 16, 19.*

Cw. Pwy yw y rhai fydd yn caru Duw?

At. Y rhai fydd yn gweled y fath ogoniant a chyflawnder ynddo, fel y maent yn ei ddewis ef yn rhany etifeddiaeth, ac yn Arglwydd i ddyn noinyl; byth;

n
 hly
 f in
 log
 e
 th
 ge
 ym
 r
 y
 a
 n
 r
 n
 go
 y
 y
 ld
 n
 b
 yb
 f
 l
 r
 q
 w
 g
 ei
 d
 n
 d
 ad
 q
 n
 nt
 ef
 nt
 g
 n;

byth
it' d

2
yspo
nid
gore
&c.

3
rhy
ego
myn
yn o
a gy

4
rhan
Dau
mlac
wer
y dy
C

buna
A
dy g
lary

2
cym
gwn
beth
byn
pe t

C
bau
ein
gely

byth yn ol y gorchymynyn cyntaf, "Na fydded
it' ddawiau eraill ger fy mron i." *Ecf. xx. 3.*

2. Y rhai fydd yn dylal addoli Duw mewn
yspyd a gwirionedd, yn ol ei feddwl ei hun, ac
nid yn ol eu dychymmyg eu hunain, yn ol yr all
gorchymynyn; "Na wnaith' ddedw gerbedig,
Ec. xx. 4, 5, 6.

3. Y rhai fydd yn ein holl ymddygiad yn an-
rhydeddu Duw a'i enw, a'i ogoniant a'i achos yn
egor at eu calonau, yn ol y trydydd gorchymynyn : "Na chymmerienw yr Arglwydd dy Duw
yn ofer; canys nid dieuog gan yr Arglwydd ychwen
a gymmero ti enw ef yn ofer." *Ecf. xx. 7.*

4. Y rhai fydd yn gydwybodol yn holl dw-
rhan o'u hamser, yn cawedig y Sabbath, haddoli
Duw yn gyhoeddus, ac i'w deunydd ei achos, yn
mlaen yn eu calonau, ac yn y byd yn ol y pedeg
werydd gorchymynyn o' "Gofia gadw yn sanctidd
y dydd Sabbath," *Ec. xiii. 1.*

Cw. Pa'm y dylem garu ein gymmydog fel ni ein
hunain?

Alt. 1. O herwydd gorchymynyn Duw, "Gadw
dy gymmydog fel ti dy hun." *Mat. xiii. 34. Lef. xxi. 18.*

2. Am fod ein gymmydog yn hachlu ei garu
cymmaint a ni ein hunain; "Pwy fydd yn
gwneuthur rhagor rhwygot ti ac orall? awpa
beth fydd gennyf ar na's derbynaiſt; ac os der-
bynaiſt, pa ham yn wyt ti yn gorfoleddu, i megis
pe baiſt heb dderbyn?" *1 Cor. xii. 26.*

Cw. A ddylai fod gennym yr un fath gariad at
bawb a'u gilydd?

Alt. Fe ddylai fod gennym gariad at bawb, ac
ein gelynyon; nid yw'r gyfraith yn rhoi lle i'r
gelyniaeth lleiaf yn ein calonau, *Ec. xxi. 17.*
gelynyon;

gelypion y bendithiwech y rhai a'ch mellothiant;
gwnowech dda i'r sawl a'ch casant; a gwneddiwech
dros y rhai a wael niweid i'ch swiadau a'ch verid-
iant; fel y byddoch blant i'ch Tadau hwn sydd
ymy nesoedd." *Mat. v. 44, 45.*

2. Ond fe ddylai fod gennynt gariad mwy
neillduol, a rhagorach at bobl Dduw. Tra
ydynt yn cael amser cyfaddas, gwnawn dda i'bwch,
ond yn gweidig i'r rhai sydd o deulau ffydd.
Gal. vi. 10. Sal. xvi. 4. xv. 2, 3.

*Q. Rwyf yn y rhai sydd yn caru eu cymmyd-
felhwy eu hargam?*

Ans. Y rhai sydd yn caru anrhydeddu, ac
afoddhau i'w rhieni; yn ymddwyn yn oftyngedig,
gan hysgu pawb o'u gweill yn oly pummed gor-
chymmyt. "Anrhydedda dy dad a' th fam; fel
yr estynner dy ddysiadur a'r y dddear, yr hon y
sate yr Arglwydd dyn Dduw yn ei rhoddi i ti." *Ecf. xx. 12. Rhuf. xiii. 7.*

2. Y
mae'r pummed gorchymmyt yn gosod allan nid yn
unig ein dyledswydd tu ag at ein rhieni naturiol, fel ein
tadau ein mamau a'n cenhedlodd; ond y parch a'r an-
rhydedd y mae Duw yn ei ofyn oddi wrthym tu ag at
bawb yn ol eu graddau, ag sydd mewn unrhyw ystyr yn
urwch i'w ni, ac a gyfnewt yn yr ysgrythur megis rhieni i ni;
fel, Ein rhieni gwladol; y brenin, a'r lywodraethwyr dano;
Ein rhieni ysbodol; fel, gweinidogion gair Duw, a'n hath-
rayon; Ein rhieni seculol; fel, bod i bechnau pob teulu
gael eu hannhydeddu gan dylwuth y cy. Bod i basur a's
gwel, ag sydd gornwch i ni mewn gras, doniau, dysg, neu
oedran; ac i bawb eraill hefyd o'n cyd-radd, neu a fo'n i
na ni, gael gennynt y parch a'r anrhydedd a fo dyledus
iddynt. A diammen fod rhieni hefyd yn dylod dan rwy-
mae'r pummed gorchymmyt; fel, bod eu hymddygiad
hwy yn addas i'w sefyllfa, a'r gosol mawr sydd amynt,
fel y bo'r parch a'r anrhydedd ag y mae Duw yn
ei gorchymmyt iddynt yn gyfiaw ac yn deilwng.
Mae

nt;
ch
d
da
m
wy
a
r
th
th
d
g
di
ac
g
or
fel
y
y
Y
yn
ein
an
at
yn
ni
no
th
ulu
e
nen
du
ey
ad
nt
yn
ng
fac

mydd
and
croph
"Na
ylyr
31
yn fo
deb
"Na
wrai
thur
y 2
4
lles
eidd
"N
eidd
erail
5
cym

Mae
fydd
ei en
ddy
"N
pum
yr y
aned
fyr
dw
yiaf
yedu
old
fem
par

1. Y rhai nad ydynt yn casu person eu cymmydog, nac yn ei niweidio ar air na gweithred, ond yn ceisio ei lles, a'i ddedwyddwch mewn corph ac enaid; yn ol y rhwethed gorchymminyn: "Na ladd." "Pob un a ddigio wrth ei frawd heb ystyr, a fydd euog o farw." *Mat. v. 22.*

2. Y rhai nad ydynt yn ymhalogi ei hun, nac yn foddion trwy air na gweithred i halogi diweithdeb ei gymmydog; yn ol y seithfed gorchymminyn: "Na wna odineb." "Pob un fydd yn edrych ar wraig, i'w chwennyachu hi, mae wedi gwneuthur eisoes odineb, a hi yn ei galon." *Mat. v. 28.*

3. Y rhai nad ydynt yn niweidio, ond yn ceisio lles eu cymmydog, yn ei foddianau bydol, fel hysg eiddynt eu hunain; yn obyrwythfed gorchymminyn: "Na laddra." "Nag edrychwch bob un ar yr eiddoch eich hunain, eithr pob un ar yr eiddo eraill hefyd." *Phil. ii. 3.*

4. Y rhai ydynt yn tystiolaethu'r gwir wrth eu cymmydog, ac am eu cymmydog; yn ol y nawfed

Mae pob gorchymminyn yn gwithwynebu rhyw lygredd fydd yn nghalon dyn; ac yn brawf ddiamsul fod dyn yn ei enaid yn hollol lygredig. Ni buasai ied ysbryd yn ymuno â'r dyn, "Na ladd," oni buasai ied ysbryd yn ymuno â'r dyn, "Na odineb," oni buasai ied ysbryd yn ymuno â'r dyn. Y pummed gorchymminyn fydd yn taro yn hysgus yn erbyn yr ysbryd mawr, drystyliyd o erall, fydd wedi cymmeru meddiant hysgus o honom, fel yr ydym yn bechaduriaid syrthiedig. Aelod gwir, os nid aelwyn corff yr hwn a dyn dw'r ysbryd hwn, ag fydd yn ein tebyg i rhydded iad yiafol. Yn y cyfnewidiad mae'r Ysbryd Glan yn ei weithredu yn ei bobl, mae'r gorchymminyn hwn yn yr ysbryd o heno (fel pob gorchymminyn arall) yn cael ei ymuno yn eu calonau. I radd parch, i'r hwn y mae parch yn ddyledus.

gorchymminyn

gorchymynyn. "Na ddwg gam dyfudiolaeth yn erbyn dy gymmydog." *Dion. xiii. 17. xix. 5.*

6. Y rhai sydd yn foddlon i'w cyflyrau eu hunain, ac yn gwyliad ar eu calonnau rhag chwennych dim yn bechadurus sydd eiddo eraill, ond yn dysgu i lasurio'n gywir, a geisio ynnill eu bywyd ym mhia ryw fuchedd hynnag y rhyngo bodd i Dduw eu galw; yn oh y degfed gorchymynyn: "Na chwennych dy dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog." &c.

Cw. *A allwn ni (neb o' hanom) raddi ufudd-dod perffaith i'r gyfraith hon?*

Att. Na allwn: "Ni a wyddom fod y ddeddf yn ysprydol, eithr myfi (medd Paul) sydd gnawd-ol, wedi fy ngwerthu dan bechod." *Rhuf. vii. 14. viii. 7.*

Cw. *A ydyw ein hanallu i ufuddhau yn bechod?*

Att. Ydyw; Canys ein gelyniaeth yn erbyn Duw a dyn yw ein hanallu, yn hyn sydd bechod ofnadwy; "Yn gâs ganddynt Dduw, yn ddi-galwg yn casau ein gilydd." *Rhuf. i. 30. Tn. iii. 3.*

Cw. *Ym mhia gyflwr y mae'r rhai nad ydynt yn ufuddhau'r gyfraith ynddo?*

Att. Cyflwr melldigedig: "Canys melldigedig yw pob un nid yw yn aros yn yr holl bethau a sgrifennir yn llyfr y ddeddf, i'w gwneuthur hwynt." *Gal. iii. 10. Deut. xxvii. 26.*

Cw. *A ellir dim dirymmu neu seihau'r gyfraith, yn ei gorchymynion, na'i melldithion?*

Att. Na ellir; ond y mae yn anghyfnawidiol, fel Duw ei hun: "Canys yn wir meddaf i chwi, (medd Crist) Hyd onid el y nef a'r ddaear heibio, nid â un jod, nac un tippyn o'r gyfraith heibio, hyd oni chwblhaer oll." *Mat. v. 18.*

gymmydog

Cw.

yn
cu
hag
aill,
cu
ngo
m.
na
dad
def
vd-
vii.
d?
yn
ood
di-
Tt.
yn
dig
a
nur
ith,
ol,
wi,
go,
yd
w.

Cw
wrth

Att

y dde

Rhuf

Cw

ei gor

Att

nu a

amme

medd

iau y

af hw

a hw

vni.

Cw

weith

Att

" Os

a fed

faint

Glân

Digia

Diod

Diod

Neu f

Ie, rh

Ac a

A'r i

Na'r

Aeth

Mae'

Hyd

lawn

Cw. Pa fodd y mae i ni gael gwaredigaeth oddi wrth ei mellathion?

Att. Trwy Grift: "Canys Crist yw diwedd y ddeddf er cyflawnder i bob un fydd yn credu."

Rhuf. x. 4.

Cw. Pa fodd y mae i ni gael yspryd i ufuddhau ei gorchymynion?

Att. Trwy fod yr Yspryd Glân yn ei 'sgrifennu ar ein calonau: "Hwn yw y cyfammod a ammodaf hi a thy Israel ar ol y dyddiau hynny, medd yr Arglwydd, Myn a ddodaf fy nghyfreithiau yn eu meddwl, ac yn eu calonau yr ysgrifennaf hwynt: a mi a fyddaf iddynt hwy yn Dduw, a hwy a fyddant i minnau yn bobl." *Heb. viii. 10.*

Cw. A ddylem ni weddio am yr Yspryd Glân i weithbreyd yr cyfnewidiad hwn?

Att. Dylem yn ddiammeu yn ol addewid Crist: "Os chwydychwi, gan hynny, y rhai ydych chi, a fedrdech roi rhoddion da i'ch plant chi; pa faint mwy y rhydd eich Tad o'r nef yr Yspryd Glân i'r rhai a ofynno ganddo!" *Luc. xi. 13.*

Digiafom Dduw anfeidrol, â'n atgas ffaidd hi;
Dioddefaint mawr anfeidrol fydd raid gael i'n achau;
Dioddef llid ar unwaith, gan Berson gwych ei ryw;
Neu fyth i dragwyddoldeb, fod tan feiddithion Duw.

Ie, rhaid yw cael fath daliad, hoddlondeb a'r fath iawn;
Ac a ddiflawa gyfaith y Ddwed mawr yn llawn;
A'r iola leia o honi, fydd gan waith yn fwy deud;
Na'r Nefoedd faith ei hunan, y perlan oll, na'r byd.

Aeth Iesu dan y cwbl, a hynny 'gyd yn rhad;
Mae'r Tâl hyd eitha'r dyled, ofynnir gan y Tad;
Hyd at yr hatling leia, wrth ddifaddeuol ni,
Iawn arall ni's gofynnir, o flaen yr orsedd fry.

P E N. XI.

Am Ddydd y Farn, &c.

Cwestiwn.

P *A sicrwydd fydd gennym y barna Duw y byd?*

Att. Y mae gair Duw ei hun yn tystio-laethu hynny: "Gosodwyd i ddynion farw un-waith, ac wedi hynny bod barn." *Heb. ix. 27.*

Judas 14, 15. Aet. xvii. 30, 31.

Cw. *Pa bryd y bydd dydd y farn?*

Att. "Yn niwedd y byd hwn." *Mat. xiii. 40.*

Cw. *Pwy fydd y Barnwr?*

Att. Iesu Grift: "Efe yw'r hwn a ordeiniwyd gan Dduw yn Farnwr byw a meirw." *Aet. x. 42.*

Cw. *Pa'm yr ordeiniwyd Crist yn Farnwr y byd?*

Att. Am mai rhan o'i swydd gyfryngol yw barnu'r byd yn gyfal a phrynu ei bobl: "Ac a roddes awdurdod iddo i wneuthur barn hefyd, o herwydd ei fod yn Fab Dyn." *Ioan v. 22, 27. 1 Cor. xv. 24.*

Cw. *Pwy fydd yn cael eu barnu?*

Att. 1. Angylion syrthiedig: "Y rhai ni chadwasant eu dechreuad, eithr a adawsant eu trigfa eu hun, a gadwodd efe mewn cadwynau tragywyddol, dan dywyllwch, i farn y dydd mawr." *Judas 6.*

2. Holl blant Adda: "Canys rhaid i ni oll ymddangos ger bron brawdle Crist, fel y derbynio pob un y pethau a wnaethpwyd yn y corph, yn ol yr hyn a wnaeth, pa un bynnag ai da ai drwg." *2 Cor. v. 10.*

Cw

17
o-
n-
7.
o.
n-
a.
y
w
a
o
7.
ni
eu
au
dd
oll
nio
ol
w

C

rhau

AD

ffrw

wrt

dige

baro

new

fych

dyg

bun

a da

102

yn

ynde

a fyc

mell

tow

new

fych

ac n

dilla

well

C

A

adgy

yn g

2

angh

defai

Met

3

farnu

iolio

barn

ni an

Cw. *W'rth bā yddau y bydd Crist yn gwahaniatthu rhwng y cyfiawn a'r anghyfiawn yn y farn?*

Att. 1. Fe fydd y duwiolion yn amlwg wrth firwythau eu ffydd: "Yna y dywed y Brenhin wrth y rhai ar ei ddeheulaw, Deuwrch chwi fenedigedigion fy Nhaf, etifeddwrch y deyrnas a barottowyd i chwi er seiliad y byd. Canys bŵm newynog, a chwi a roisoch i mi fwyd; bu arnaf fyched, a rhoisoch i mi ddiod: bŵm ddeithr, a dygasoch fi gyd â chwi: noeth a dilladasoch fi: bŵm glaf, ac ymwelsoch â mi: bŵm yngharchar, a daethoch attaf." *Mat. xxv. 34, 35, 36.*

2. Fe fydd yr annuwiolion y goreu o honynt, yn amlwg wrth ddiffyg firwythau ffydd iachusol ynddynt. "Yna y dywed efe hefyd wrth y rhai a fyddant ar y llaw aswy, Ewch oddi wrthyf, rai melldigedig, i'r tân tragywyddol, yr hwn a barottowyd i ddiabol ac i'w angylion. Canys bŵm newynog, ac ni roisoch i mi fwyd; bu arnaf fyched, ac ni roisoch i mi ddiod: bŵm ddeithr, ac ni'm dygasoch gyd â chwi: noeth, ac ni'm dilladasoch: yn glaf ac yngharchar ac ni ymwelsoch â mi." *Mat. xxv. 41, 42, 43.*

Cw. *Pa ragoriaeth fydd i'r cyfiawn yn y farn?*

Att. 1. Fe roddir y blaen i'r cyfiawn yn yr adgyfodiad: "A'r meirw yn Nghrist a gyfodant yn gyntaf." *1 Thef. iv. 16.*

2. Fe osodir y cyfiawn ar ddeheulaw Crist, a'r anghyfiawn ar y llaw aswy. "Ac efe a esyd y defaid ar ei ddeheulaw, ond y geifr ar yr aswy." *Mat. xxv. 33.*

3. Fe ddyrchefir y cyfiawn i fod yn gyd-farnwyr â Christ yn y farn a roddir ar yr annuwiolion a'r cythreuliaid: "Oni wyddoch chwi y barna y faint y byd? oni wyddoch chwi y barnwn ni angylion?" *1 Cor. vi. 2, 3.*

Cw. *Am ba betbau y byddwn yn cael ein barnu?*

Att. "Duw a ddrwg bob gweithred i farn, a phob peth dirgel, pa un bynnag a fyddo ai da ai drwg." *Preg. xii. 14.*

Cw. *Pa'm yr ordeiniodd Duw farn gyffredinol?*

Att. 1. Fel yr ymddangoso Crist, yr hwn a ddirmygwyd gan y byd, yn ogoneddus yngŵydd pawb. "Canys Mab y dyn a ddaw yng ogoniant ei Dad gyd â'i angylion; ac yna y rhýdd efe i bawb yn ol ei weithred." *Mat. xvi. 27.*

2. I amlygu i bawb uniondeb rhagluniaeth Duw: "Hefyd mi a welais dan yr haul le barn, yno'r oedd annuwioldeb; a lle cyfiawnder, yno'r oedd anwiredd: Mi a ddywedais yn fy nghalon, Duw a farn y cyfiawn a'r anghyfiawn; canys y mae amser i bob amcan, ac i bob gwaith yno." *Preg. iii. 16, 17.*

3. I amlygu gogoniant gras Duw yn ei weithrediadau yn ei bobl: "Efe a ddaw i'w ogoneddu yn ei faint, ac i fod yn rhyfeddol yn y rhai oll fydd yn credu." *2 Thef. i. 7, 8, 9, 10.*

4. I amlygu i bawb uniondeb ei farn, er mor ofnadwy y bydd, yn erbyn yr annuwiolion a'r cythreuliaid: yno bydd "datguddiad o uniawn farn Duw." *Rbuf. ii. 5.*

Cw. *Pa fierwydd fydd gennym o adgyfodiad cyrph y meirw?*

Att. 1. Sier dystiolaeth gair Duw: "Naryfeddwch am hyn; canys y mae'r awr yn dyfod, yn yr hon y caiff pawb a'r fydd yn y beddau glywed ei leferydd ef: a hwy a ddeuant allan, y rhai a wnaethant dda i adgyfodiad bywyd; ond y rhai a wnaethant ddrwg i adgyfodiad barn." *Ioan v. 28, 29.*

u?

a

da

12

n a

ydd

on-

ydd

eth

arn,

no'r

ha-

ca-

aith

ith-

ddu

fydd

mor

a'r

awn

yrph

Na

ysod,

ddau

n, y

nd y

rn.

Y

by
ch
y
fla
ly
TV
to
yn
be
31
be
by
bu
to
31
fla
ha
ant
dir
ry/
a h
gon
Ph
2
"E
"m
3
heb
ac
4
NY

2. Y mael adgyfodlad Crist ei hun yn sicrhau
 'hynny? "Canys os y meirw ni chyfodir; ni
 chydwyd Crist 'chwaith; eithr ya swr Crist a
 gyfodwyd oddi wrth y meirw, ac a wnaed yn
 flaen-ffrwyth y rhai a hunafant." 1 Cor. xv.
 15—20.

3. Y mae cyrph y saint fel eu heneidiau, yn
 aelodau o Crist, yn demlau'r Yspryd Glan, ac
 ynghysfammed Duw; am hynny ni adewir hwynt
 heb eu cyfodi." 1 Cor. vii. 15, 19. Mat. xxii.
 31, 32.

Cw. Ym mha gyrph y cyfodir y meirw?
 Att. Yn y cyrph ag oedd ganddynt yma ym
 byd: "Canys bydd i bob hedyn ei gorph
 hun," 1 Cor. xv. 38.

Cw. Pa fath gyrph fydd gan yr amurwion y
 yr adgyfodiad?

Att. Fe fydd eu cyrph fel eu heneidiau yn
 i ffan, gwarthus, a dirmygus: "A llawer o'r
 rhai fydd yn cysgu yn llwch y ddaear a ddeffro-
 ant, rhai i fywyd tragywyddol, a rhai i warth a
 dirmyg tragywyddol." Dan. xii. 2.

Cw. Pa fath gyrph fydd i'r saintiau yn yr od-
 gyfodiad?

Att. 1. Cyrph disglaïr a gogoneddus: "Efe
 a heuir mewn amharch, ac a gyfodir mewn go-
 goniant." 1 Cor. xv. 43. Mat. xiii. 43.
 Phil. iiii. 21.

2. Cyrph cwbl berffaith ac anllygredig:
 "Efe a heuir mewn llygredigaeth ac a gyfodir
 mewn anllygredigaeth." 1 Cor. xv. 44.

3. Cyrph cryfion i gyd weithredol a'r enaid,
 heb flino byth: "Efe a heuir mewn gwendid,
 ac a gyfodir mewn nerth." 1 Cor. xv. 43.

4. Cyrph ysprydol a bywiol, ac a fyddant o'r
 un

un fywiol anian ag yspydion. *Esa. a heuir yn gorph anianol, ac a gyfodir yn gorph ysprydol.*
1 Cor. xv. 43. *Gw. Ym mha beth y bydd dedwyddwch y saint yn gynbwysedig yn y nefoedd?*

Att. 1. Yn eu cyffelybrwydd i'r Arglwydd Iesu mewn cyrph ac eneidiau: "Anwylid yr awr hon meibion i Dduw ydym, ac nid amlygwyd etto beth a fyddwn: eithr ni a wyddom pan ymddangoso efe, y byddwn gyffelyb iddo." *1 Ioan iii. 2.*

2. Yn yr olwg ddifglair a gânt yn barhaus ar ogoniant Duw: "O blegid hwy a gânt ei weled ef megis ag y mac." *1 Ioan iii. 3. Mat. v. 8.*

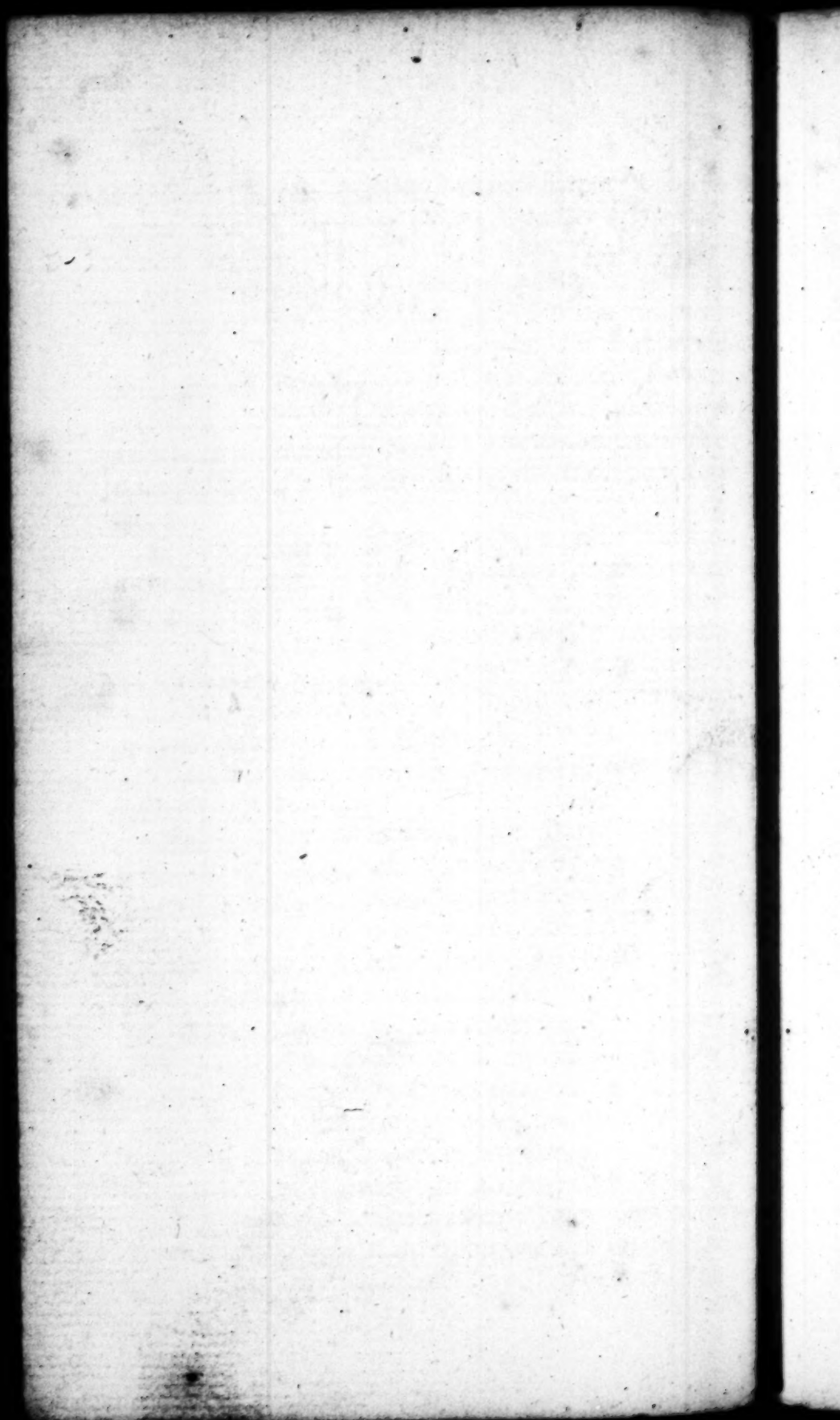
3. Yn y tangnesedd a'r llawenydd anrhaethadwy a gânt syth eu mwynhau: Crist a ddywed with bob un o honynt yn y dydd olaf: "Dos i mewn i lawenydd dy Arglwydd." *Mat. xxv. 23.*

Cw. Ym mha beth y bydd trueni'r annuwial yn uffern yn gynbwysedig?

Att. 1. Yn yr absennoldeb o bob gradd o gysur byth: "Ac. efe a lefodd, ac a ddywedodd, O dad Abraham, trugarha wrthyf, a danfon Lazarus i drochi pen ei fŷs mewn dwfr, ac i oeri fy nhafod: canys fe a'm poenir yn y fflam hon. Ac Abraham a ddywedodd, Ha fab, coffa i ti dderbyn dy wynfyd yn dy fywyd, ac felly Lazarus ei adfyd; ac yn awr y diddenir ef, ac y poenir dithau." *Luc xvi. 23, 24, 25.*

2. Yn yr enogrwydd damniol yn eu cydwobodau, a'u llygredigaethau cryhon yn rhwygo ac yn poeni eu heneidiau: "Yr hwn fydd anghyfiawn, bydded anghyfiawn etto; a'r hwn fydd frwnt, bydded frwnt etto.—A'u prŷf ni bydd marw, a'u tan ni ddiffydd." *Dat. xxii. 11. Esa. lxvi. 24.*

n
r
o
p
d
yr
d
h
ar
ed
8.
h
ed
s i
3.
yn
o
d
a-
fy
on.
ti
rus
nir
vy-
ae
ph-
mt,
a'u
Yn

a
a
a
g
g
e
a
a
n
a
f
o
r
x
i
e
i
n
i
t
e
a
t
u
a
i

3. Yn y digofaint Duwfol, a'r felddith ofnadwy a fyddant yn eu dioddef, a'r cwmpeini di-drugaredd a fydd yn eu poenyddio byth? "Hwy a ddioddefant yn gospedigaeth, ddinystru tragwyddol oddi ger bron yr Arglwydd, ac oddi wrth ogoniant ei gadernid ef." 2 *Thes.* i. 9.

4. Yn eu hollol anobaith o ymwared, na'r esmwythdra lleiaf byth: "A mwg eu poenedigaeth hwy fydd yn dilyn i fynu yn oes oesoedd; ac nid ydynt hwy yn cael gorphwysdra ddydd na nôs." *Dai...* xiv. 11.

Cw. *Beth dylai ystyriaeth o'r pethau hyn ddyfsgu i ni?*

At. Ein dyfsgu i weled, i. Y drwg mawr fydd mewn pechod yn haeddu'r fath gospedigaeth ofnadwy; canys ni wna'r Arglwydd gam a neb: "Oni wna Barhydd yr holl ddaciar farn?" *Gen.* xviii. 25.

2. Ein dyfsgu i gydnabod rhyfeddol dangaredd Duw, yn trefnu noddfa (sef Iesu Crist) i ffoi iddi oddi wrth y llid a fydd: "Trowech i'r amddiffynfa, chwi garcharorion gobeithiol." *Zec.* ix. 12.

3. Ein dyfsgu i wneuthur matter enaid y matter mwyaf ein gofal, tra byddom yn y byd: "Canys pa lesad i ddyn os ynnill efe yr holl fydd, a cholli ei enaid ei hun? neu pa beth a rydd dyn yn gyfnewid am ei enaid?" *Mat.* xvi. 26.

Cofia f' enaid cyn it' dreulio,

D'orian gwerthfawr yn y byd;

Cyn it' hedeg fwrdd odd' yma,

P'un a geſt ti'r Trysor dryd!

Ym mha ardal bydd dy letty?

Fath, pryd hynny, fydd dy wedd?

P'un ai llawen, neu gylfuddiol,

Fyddi'r ochor draw i'r bedd?

CATECISM BY RACH.

Cwestiwn.

PWY a'ch gwnaeth chiwi?

Ans. Duw.

Cw. Bath yw Duw?

Ans. "Yspryd yw Duw." *Ioan. iv. 24.*

Cw. Pa sawl Duw sydd?

Ans. "Un Duw sydd." *1 Tim. iii. 5.*

Cw. Pa sawl Person sydd yn y Duwddod?

Ans. Tri, sef, y Tad, a'r Mab, a'r Yspryd

Glân. *Ioan. vi. 7.*

Cw. A ydyw pob un o'r Personau yn wir Ddew?

Ans. Ydynt, o gyd-draguwyddol a go-gyfuweh.

Cw. Bath yw'r gŵeithredau a gyfrisir iddynt yn fwyaf priodol?

Ans. Creadigaeth o'r Tad; Prynedigaeth i'r Mab; a Sanseiddiad i'r Yspryd Glân.

Cw. A ydyw Duw yn Hollalluog?

Ans. Ydyw, "Canys gyd a Duw, pob peth sydd bosibl." *Mat. xix. 26.*

Cw. A ydyw Duw yn Hollurymhadol?

Ans. Ydyw, yn "dyall ein meddyliau o bell."

Sal. cxxxix. 2.

Cw. A ydyw Duw yn Hallbrefennol?

Ans. Ydyw, yn llanw'r nefoedd a'r dddegar, ar unwaith. *Sal. cxxxix.*

Cw. A ydyw Duw yn sanctaidd?

Ans. Ydyw yn berffaith sanctaidd, ac yn casâu pechod. *Hab. i. 13.*

Cw. A ydyw Duw yn gyfiawn?

Ans. Ydyw, yn anfeidiol gyfiawn, ac a gospa beched. *Ecf. xxxiv. 7.*

Cw.

+ cw: Pwy oed y dyn cyntaf? ^{At:} Adda.

cw: Pwy oed y wring cyntaf? ^{At:} Efa.

cw: O ba beth y gwnaeth Duw gorph

Adda? — At: O bryd y Sarn.

cw: Pa sawl ahan ^{sydd mewn} ~~dyn~~ dyn?

At: Dwy, Sef Gorph a enaid.

cw: O ba beth y gwnaeth Duw gorph
dyn? — At: O bryd y Sarn.

cw: O ba beth y gwnaeth Duw enaid
dyn? — At: Duw a anadlodd yn ei
ffroenau anadl einiaes, a dyn a
aeth yn endid byw.

cw: O ba beth y gwnaeth Duw
Efa? — At: O Aser Adda tra yn oed
efe yn ysgu.

Cw. A ydyw Duw yn dda ?
 Att. Ydyw, ym mhob peth : " Da ac unigwyl
 yw'r Arglwydd." Sal. xxv. 8.

Cw. O ba beth y creodd Duw'r byd ?

Att. O ddim.

Cw. I ba ddihen y creodd Duw'r byd ?

Att. Er mwyn amlygu ei ogoniant ei hun.

† Cw. Ym mha gyflwr y creodd Duw dyn ?

Att. Mewn cyflwr sanctaidd a dedwydd.

Cw. A arhosodd dyn yn y cyflwr hwn ?

Att. Na ; " Dyn mewn anrhydedd nid
 arosodd." Sal. xlix. 12.

Cw. I ba gyflwr y syrthiodd dyn ?

Att. I gyflwr pechadurus a thruenus.

Cw. Pa fodd y syrthiodd dyn ?

Att. Trwy anufuddbau gorchymyn Duw.

Cw. Beth oedd y gorchymyn a roddodd Duwiddo ?

Att. Peidio a bwyttu o flwyth y pien gwy-
 bodaeth da a drwg.

Cw. Pwy demtiodd y dyn i anufuddbau'r gor-
 chymyn esmwyth hwn ?

Att. Y dyn a hudwyd gan y wraig, a'r wraig
 gan y Sargh.

Cw. Beth fu'r canlyniad o'i anufudd-dod.

Att. Efe a fu farw.

Cw. Beth sydd i ni ddyall wrth y farwolaeth
 hon ?

Att. 1. Marwolaeth ysprydol yr enaid, sef ei
 hollol ymadawiad oddi wrth Dduw.

2. Marwolaeth naturiol, sef ysgariad y corph
 a'r enaid oddi wrth eu gilydd drws amiser.

3. Yr holl boenau dialeddol a ddiodefir mewn
 corph ac enaid yn y byd hwn, ac i dragywydd-
 oldeb.

Cw. Beth oedd pechod Adde i ni ?

Att. "Trwy gamwedd un (Ief Adda) ydaeth barn ar bob dyn i gondemniad." *Rhuf. v. 18.*

Cw. *A fu pawb farw yn Adda?*

Att. Do; "Yn Adda y mae pawb yn meirw."

I Cor. xv. 22.

Cw. *A all dyn wared ei hun o'r cyflwr truenus i ba am y syrthiodd?*

Att. Na all.

Cw. *A fyddai'n gyfiawn yn yr Arglwydd i adael dyn yn y cyflwr truenus hwn byth?*

Att. Byddai'n ddiammeu ei gyfiawnder yn ogoneddus, yn nhragywyddol ddamnedigaeth pechaduriaid.

Cw. *A adawodd Duw ddyn yn y cyflwr hwn?*

Att. Na ddo.

Cw. *Pwy a anfonodd Duw i wared dyn?*

Att. Iesu Grist.

Cw. *Pa un yw Grist ai Duw neu dyn?*

Att. Mae Crist yn Dduw ac yn Ddyn hefyd.

Cw. *Pa'm yr oedd yn rhaid i Grist fod yn Dduw?*

Att. Am nad allai neb arall ein gwaredu.

Cw. *Pa'm yr oedd yn rhaid iddo fod yn ddyn?*

Att. Am nad allai neb arall ond dyn ddioddef drosom.

Cw. *Beth yw ystyr yr entw Iesu?*

Att. Gwaredwr.

Cw. *Oddi wrth beth y mae Iesu yn gwaredu ei bobl?*

Att. 1. Oddi wrth eu pechodau. *Mat. i. 21.*

2. "Oddi wrth felldith y ddeddf." *Gal. iii. 13.*

Cw. *Beth mae'r entw Crist yn arwyddoceau?*

Att. Enneiniog; o blegid ei enneinio ef gan Dduw, yn Brophwyd, yn Offeiriad, ac yn Frenhin i'w Eglwys.

Cw.

ph

bo

i f

ra

ac

gw

dio

ac

heff

bob

mel

ac a

Cw. Beth mae Crist yn ei wneithur fel pro-
phwyd.

Att. Dysgu ei bobl.

Cw. Beth mae Crist yn ei ddysgu i'w bobl?

Att. Yn eu dysgu i adnabod Duw a'i feddwl.

Cw. Trwy ba foddion y mae Crist yn dysgu?

Att. Trwy ei Air a'i Yspryd.

Cw. Beth a wna Crist fel offeiriad?

Att. 1. Offrymmu ei hun yn aberth dros ei
bobl.

2. Eiriol dros ei bobl yn y nef.

Cw. Beth a wna Crist fel Brenhin?

Att. 1. Darostwng pechaduriaid gwrthnyfig
i fod yn bobl ufudd iddo.

2. Llywodraethu ynghalonnau ei bobl trwy
râs.

3. Amddiffyn ei bobl.

Cw. Beth yw swm yr hyn a wnaeth Crist trafom,
ac er ein iechydoriaeth?

Att. "Efe a fawrhaodd y gyfraith, ac a'i
gwnaeth yn anrhydeddus." *Esa. xlii. 21.*

Cw. Pa fodd y darfu Crist anrhydeddu'r gyfraith?

Att. Trwy ufuddhau ei gorchymmyinion a
dioddef ei melldithion.

Cw. Pa'm yr anrhydeddodd Crist y gyfraith?

Att. Am ei bod "yn gyfiawn, yn sanctaidd,
ac yn dda." *Rhuf. vii. 12.*

Cw. A oedd yn rhaid i Crist ufuddhau a dioddef
hesyd?

Att. Oedd i weithredu cyfiawnder perffaith i'w
bobl.

Cw. Pa'm yr oedd yn rhaid i Crist ddioddef
melldithion y gyfraith?

Att. Am fod yn gyfiawn i Dduw gospi pechod
ac a fuasai yn anghyfiawn iddo beidio.

Cw.

Cw. *A fodd ddeddfiadgu Crist yn ddiganol iawn am bechod?*

Att. Oeddynt.

Cw. *Pa sicrwydd fydd gennym o hynny?*

Att. Y mae adgyfodiad Crist a'i ddychafiad yn y nefoedd yn sicrhau hynny.

Cw. *A all neb ond Crist yn unig ein bachub?*

Att. Na all; "Nid oes iachawdwriaeth yn neb arall." *Act. iv. 12.*

Cw. *Beth fydd ym mhellach yn angenrheidiol tu ag at ein cadwedigaeth?*

Att. Rhaid i ni gael ein sancteiddio gan yr Ysryd Glân.

Cw. *Pwy mae'r Ysryd Glân yn sancteiddio?*

Att. Holl etholedig bobl Duw.

Cw. *A fydd neb cadwedig ond a sancteiddir gan yr Ysryd Glân?*

Att. Na fydd: "Canys heb sancteiddrwydd ni chaiff neb weled yr Arglwydd." *Heb. xii. 14.*

Cw. *Beth yw sancteiddrwydd?*

Att. Anian Duw yn blannedig yn enaid pechadur.

Cw. *Anian pwy fydd ynom wrth natur?*

Att. Anian bechadurus y Diafol.

Cw. *Wrth ba enwau y gelwir y cyfnewidiad hwn yn yr Ysryd Glân?*

Att. 1. Ail enedigaeth. *Ioan. iii. 3.*

2. Adgyfodiad. *Col. ii. 13.*

3. Creadigaeth newydd. *2 Cor. v. 17.*

Cw. *Pa fodd mae'r Ysryd Glân yn gweithredu'r cyfnewidiad hwn?*

Att. Trwy uno'r enaid â Christ, canys odli wrth ein hundeb â Christ y mae pob gras a phob rhagorffaint yn tarddu. *2 Cor. v. 17.*

Cw. *Pa fodd mae'r Ysryd Glân yn dwyn pechadur at Grist?*

Att.

n

d

n

tu

yr

i

ni

ni

aa

ob

un

de

ro

ir

ed

li

ob

na

tu.

A
2

digo

C

A

C

A

gwe

C

A

Add

C

A

gair

C

chod

A

ein

C

A

wch

wrth

C

A

redin

2.

duol

C

A

bawb

C

A

bawb

ei

C

angb

Att. 1. Trwy argyoeddi'r enaid o bechod.

2. Trwy amlygu Iesu Grist yn lachawdwr digonol i bechadur.

Cw. *Beth yw pechod?*

Att. "Anghyfraith yw pechod." i *Ioan* iii. 4.

Cw. *Pa sawl mâtth o bechod fydd?*

Att. Dau, sef, pechod gwreiddiol, a phechod gweithredol.

Cw. *Beth yw pechod gwreiddiol?*

Att. Llygredigaeth ein holl natur trwy gwmp Adda.

Cw. *Beth yw pechod gweithredol?*

Att. Troseddiad o gyfraith Duw, ar feddwl, gair, neu weithred.

Cw. *A ydyw'r Ysryd Glân yn argyoeddi o bechod gwreiddiol a gweithredol?*

Att. Ydyw yn amlygu hollol bechadurusrwydd ein natur yn mhob ystyr.

Cw. *Beth yw edifeirwch?*

Att. Y mae edifeirwch yn cynnwys ynddo dristwch duwiol am bechod, a throiedigaeth oddi wrtho at Dduw. *Esa.* lv. 7.

Cw. *Beth yw ffydd?*

Att. Credu tyfstiolaeth Duw yn ei air yn gyffredinol.

2. Credu tyfstiolaeth Duw am ei Fab yn neillduol, yw ffydd gyfiawnhâol. i *Ioan* v. 11.

Cw. *A ydyw pawb yn credu?*

Att. Nag ydynt, "Canys nid oes ffydd gan bawb." 2 *Thef.* iii. 2.

Cw. *A ydyw yn ddyledswydd ar bawb i gredu?*

Att. Ydyw yn ddiammedu yn ddyledswydd ar bawb i gredu'r byn y mae Duw'r gwirionedd yn ei lefaru.

Cw. *Beth fydd diwedd y rhai a barbant meion anghrediniad?*

Att. "Y neb ni chredo a gondemmir." *Marc xvi. 16.*

Cw. Beth yw cyfiawnhad?

Att. Gwaith Duw yn cyfrif cyfiawnder Crist trwy ffydd i bechadur euog.

Cw. A allwn ni ddim cael ein cyfiawnhau trwy'n cyfiawnder ein hunain?

Att. Na allwn, am na feddwn y cyfiawnder perffaith mae'r gyfraith yn ofyn.

Cw. Pa bethau sydd yn gysylltiedig â chyfrifiad o gyfiawnder Crist?

Att. Cwbl faddeuant o'n holl bechodau, a thragwyddol gymmod â Duw.

Cw. Beth sydd i'w ddyall wrth gyfraith Duw?

Att. Yn fwyaf neillduol, y Deg Gorchymmyn a roddwyd trwy Moses i Israel ar fynydd Sinai.

Cw. Beth yw swm yr bryn mae'r Gyfraith yn ofyn?

Att. Caru Duw â'r holl galon, a'n cymmydog fel ni ein hunain. *Mat. xxii. 37.*

Cw. Pa'm dylech garu Duw?

Att. O blegid hawddgarwch Duw ynddo ei hun, a'i gariad ei i ni.

Cw. Pa'm dylem garu ein cymmydog fel ni ein hunain?

Att. 1. Am fod Duw yn gorchymmyn hynny.

2. Am fod ein cymmydog yn haeddu ei garu cymaint a ni'n hunain.

Cw. A ddarfu i ni roddi perffaith ufudd-dod i'r gyfraith hon?

Att. Na ddo, neb o honom; "Canys mewn llawer o bethau yr ydym ni bawb yn llithro." *Iago iii. 2.*

Cw. Yn mha gyflwr mae'r rhai nad ufuddhant i'r gyfraith ynddo?

Att. Mewn

me

ift

'n

ler

do

ra-

?

yn

yn

og

ci

ein

ny.

aru

ir

wn

o."

ant

wa

wr

tro

gyf

nu

we

Cr

we

ein

hy

vii.

duv

air

â b

Sac

trw

Att. Mewn cyflwr melldigedig. *Gal. iii. 10.*

Cw. *Pa fodd mae i ni gael gwardigaeth oddi wrth ei melldithion?*

Att. Trwy Grifft yr hwn a wnawd yn felddith trofom.

Cw. *Pa fodd y mae i ni gael yspryd ufudd i'r gyfraith?*

Att. Trwy fod yr Yspryd Glân yn ei 'sgrifennu ar ein calonau.

Cw. *A ddylem ni weddio am yr Yspryd Glân i weithredu'r cyfnewidiad hwn?*

Att. Dylem yn ddiammeu yn ol gorchymmy'n Crist, "Ceisiwch, a chwi a gewch."

Cw. *Ar bwy y dylem ni weddio?*

Att. Ar Dduw yn unig. *Esa. viii. 19.*

Cw. *Yn enw a thrwy gyfryngdod pwy mae i ni weddio?*

Att. Yn enw a chyfryngdod Crist.

Cw. *Pa sicrwydd fydd gennym y gwrendu Duw ein gweddi?*

Att. Y mae addewid Duw ei hun yn sicrhau hynny, "Gofynnwch a rhoddir i chwi." *Mat. vii. 7.*

Cw. *Am ba bethau mae i ni weddio?*

Att. Am bob peth angenrheidiol i fywyd, a duwioldeb, wedi eu haddo i ni gan Dduw yn ei air. *2 Pedr i. 3.*

Cw. *Pa foddion a ordeiniodd Crist i ni ymarfer â hwynt heb law gweddi?*

Att. Gwrandu, a darllain gair Duw, a derbyn y Sacramentau.

Cw. *Pa'm dylem wrando'r gair?*

Att. Am fod "ffydd trwy glywed; a chlywed trwy air Duw."

Cw. *Pa sawl Sacrament fydd?*

Att. Dau, sef Bedydd, a Swpper yr Arglwydd.

Cw. *A ydyw'n ddyledfuydd ar bawb i ymarfer a'r moddion hyn?*

Att. Ydyw'n ddiammeu, canys y mae Crist wedi gorchymmyn hynny.

Cw. *A allwn ni ddisgwyl am räs heb ymarfer a'r moddion a ordeiniodd Duw i'w gyfrannu?*

Att. Na allwn, canys "Y rhai a'm ceisiant yn fore (medd Duw) a'm cânt." *Diar. viii. 17.*

Cw. *Beth fydd diwedd y rhai a fyddant feirw'n ddi-räs?*

Att. "Y rhai drygionus a ymchwelant i uffern, a'r holl genhedloedd a anghofiant Dduw." *Sal. ix. 17.*

Cw. *Beth fydd diwedd y duwiolion?*

Att. "Ystyr y perffaith, ac edrych ar yr un-iawn: canys diwedd y gwr hwnnw fydd tangnefedd." *Sal. xxxvii. 37.*

Cw. *A fydd dydd Barn?*

Att. Bydd.

Cw. *Pwy fydd yn Barnu?*

Att. Iesu Crist.

Cw. *Pwy fydd yn cael eu barnu?*

Att. Pawb o'r Duwiolion a'r annuwiolion, "Canys rhaid i ni oll ymddangos ger bron brawd-le Crist."

Cw. *Am ba bethau y byddant yn cael eu barnu?*

Att. "Duw a ddwg bob gweithred i farn, a phob peth dirgel, pa un bynnag fyddo ai da ai drwg." *Preg. xii. 14.*

Cw. *A adgyfodir cyrph y meirw o'u beddau?*

Att. Gwnêir.

Cw. *Pa sicrwydd fydd gennym o hynny?*

Att. Mae gair Duw'n tystiolaethu hynny, ac adgyfodiad

ld.

fer

ift

r

ant

7.

n

ff-

."

n-

ne-

on,

vd-

2

, a

ai

ac

hiad

adg
mei

C

A

C

A

i ad
ddr

C

awn

A

law

C

A

drag

C

A

ol.-

ac r

Du

D

I

D

A

adgyfodiad Crist yn ei sicrhau : " Canys os y
meirw ni chysodir, ni chysodwyd Crist 'chwaith."

Cw. *Pa bryd bydd yr adgyfodiad ?*

Att. Cyn dydd Barn.

Cw. *Pa fath fydd yr adgyfodiad ?*

Att. " Y rhai a wnaethant dda a ddeuant allan
i adgyfodiad bywyd ; ond y rhai a wnaethant
ddrwg i adgyfodiad barn."

Cw. *A ddidalir y cyfiawn oddiwrth yr anghyfi-
awn ?*

Att. Gwneir : " Y cyfiawn fydd ar ddeheu-
law'r Barnwr, a'r anghyfiawn ar ei afwy."

Cw. *A fydd trueni'r annuwiol yn fawr ?*

Att. Bydd : canys " Hwyl a ânt i gospedigaeth
dragywyddol."

Cw. *A fydd dedwyddwch y cyfiawn yn fawr ?*

Att. Bydd : " Hwyl a ânt i fywyd tragywydd-
ol.—Ac ni welodd llygad, ac ni chlywodd clust,
ac ni ddaeth i galon dyn, y pethau a ddarparodd
Duw i'r rhai a'i carant ef. 1 Cor. ii. 9.

Dysg fi mhob man, dysg fi pa fodd,
I ddyweud a gwneuthur wrth dy fodd ;
Dysg fi ryfela'r Ddraig heb goll,
A dysg fi gongc'ro 'mhechod oll.

Tu ag at gadw i fynu eu bawch a'u bawydd i ddysgu, da fyddai amrywio ein matterion, a'n dull o holi'n Plant gymmaint ag a allom: i'r diben hyn, ac hefyd i'w goleuo yn yr Ysgrythyrau, nid anfuddiol fyddai, weithiau, rhoddi iddynt ryw Adnod i'w dysgu; a gofyn ychydig o Gwestiynau perthynafol oddi wrthi, rhyw beth tebyg i'r Esamplau canlynol.

“**G**ELYNIAETH hefyd a ofodaf rhyngot ti a'r wraig, a rhwng dy had di a'i had hithau: efe a yffiga dy ben di, a thithau a yffigi ei sawdl ef.” Gen. iii. 15.

Cwestiwn. Pwy fydd i ni i'w ddyall yma wrth Had y wraig?

Atteb. Iesu Grist.

Cw. Ai dyma'r amlygiad cyntaf a gafwyd o Grist?

Att. Ie.

Cw. Ym mba ddull mae'r addewid hon yn cael ei rhoddi?—

Att. Fel cyhoeddiad o ryfel yn erbyn y diafol, a rhag-fynegiad o ddistryw ei amcanion, a'i lywodraeth.

Cw. Pa'm mae Iesu Grist yn cael ei alw yn Had y wraig?

Att. 1. Am fod Crist i gymmeryd arno natur dyn.

2. Am ei fod i gael ei eni o wraig, heb adnabod gwr.

Cw. Beth fydd i'w ddyall wrth sawdl Crist?

Att. Y rhan isaf o hono, sef ei natur ddynol.

Cw.

34

li
ull
en
id
w
nu
r

ot
id
gi

th

el

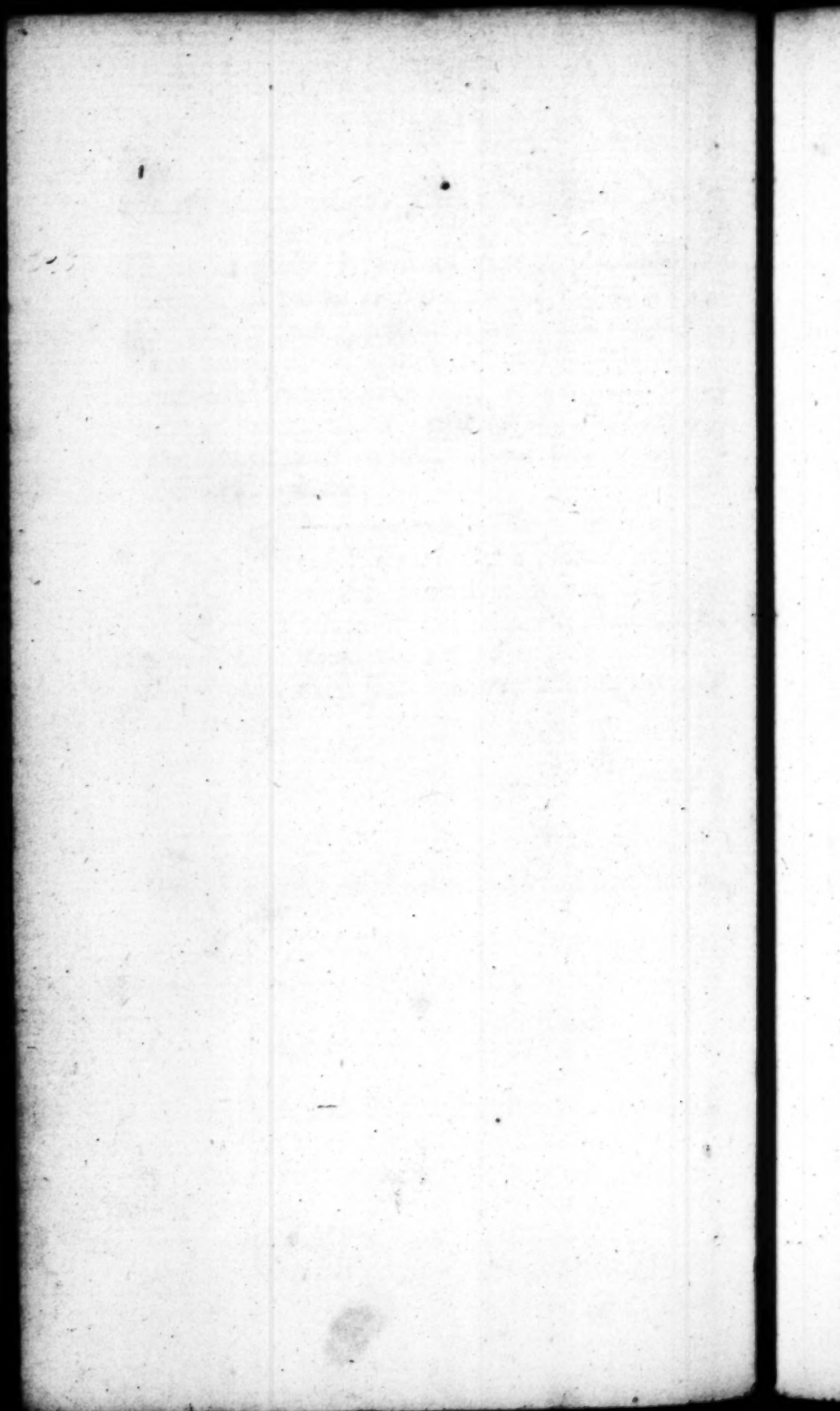
l,
-

en

ar

-

.
.

c
o
c
f
ia
lo
a
i
ia
g
di
di
ei
de
ly

Cw. *Pa fodd yr yffigwyd ei sawdl?*

Att. Trwy ei holl ddioddefaint yn ei fywyd; ond yn fwyaf neillduol yn ei farwolaeth.

Cw. *Aiachodd sawdl neu natur ddynol Crist o'r yffigddod hyn?*

Att. Do: er iddo farw, fe adgyfododd yn ogoneddus.

Cw. *Pwy fydd i'w ddyall wrth y sarph?*

Att. Y diafol.

Cw. *Pwy fydd i'w ddyall wrth bad y sarph?*

Att. Holl annuwiolion di-edifeiriol.

Cw. *Pa ham y maent yn cael eu galw yn bad y sarph?*

Att. 1. Am eu bod fel ei hiliogaeth, yn meddiannu'r un arferion pechadurus ag ef ei bun.

2. Am eu bod o'i blaid, ac yn ddeiliaid ffyddlon iddo.

Cw. *A oes gelyniaeth rhyngddynt hwy a Christ, a'i bobl?*

Att. Oes, anghymmodol, oni chânt eu cyfnewid.

Cw. *Pa'm mae'r diafol yn cael ei alw'n sarph?*

Att. 1. Am iddo wneuthur defnydd o'r sarph i demtio a thwylo ein rhieni cyntaf.

2. O blegid ei falais gwenwynllyd, a'i elyniaeth yn erbyn Duw a'i bobl.

3. O blegid ei ddichellion, a'i gyfrwystra i gario ym mlaen ei amcanion pechadurus, a melleddig.

Cw. *Beth fydd i'w ddyall wrth Ben y sarph?*

Att. Holl gyfrwystra, grym, a llywodraeth y diafol yn y byd ac yn nghalonnau pechaduriaid.

Cw. *Beth fydd i'w ddyall wrth fod ei Ben yn cael ei yffigo?*

Att. Y byddai i Grifft, yn ei natur ddynol, ddattod ei holl weithredoedd, a distrywio ei holl lywodraeth.

Cw.

Cw. *Pa bryd, yn fwyaf neilldus, yr yffigodd Crist ben y sarph?*

Att. 1. Yn ei angau ar y groes, pan yr yspeila iodd dywysogaethau ac awdurdodau.

2. Yn ei adgyfodiad gogoneddus; a'i esgyniad pan y caeth-gludodd gaethiwed.

Cw. *A iachâ pen y sarph byth o'r yffigodd hyn?*

Att. Na wna; ond fe gaiff ddyrnod ar ol dyrnod, nes y b'o ei holl lywodraeth, a'i deyrnas yn y byd wedi ei distrywio.

Cw. *A ydyw'r Addewid hon yn cynnwys hefyd Brophwydoliaeth am lwyddiant yr efengyl?*

Att. Ydyw; canys trwy'r efengyl a'r pregethiad o honi mae teyrnas y diafol yn cael ei distrywio.

Cw. *Beth heb law hyn a gynhwysir ynddi?*

Att. 1. Y bydd i holl aelodau dirgeledig Crist, y rhai ydynt fel ei sawdl yma ar y ddaear, i ddioddef a chael eu yffigo gan y diafol a'i offerynnau.

2. Ond y byddant yn y diwedd yn fwy na chwnwewrwy'r hwn a'u carodd.

"**C**OFIA yn awr dy Greawdwr yn nyddiau dy ieuengtid, cyn dyfod y dyddiau blin, a nesau o'r blynnyddoedd yn y rhai y dywedi, Nid oes i mi ddim diddanwch ynddynt." *Preg. xii. 1.*

Cwestiwn. *Pwy ddylech chwi gosio neu feddlw am dano fwyaf?*

Atteb. *Fy Nghreawdwr.*

Cw. *Pwy yw eich Creawdwr?*

Att. *Duw.*

Cw. *A wnaeth efe ddim arall?*

Att. *Do; Efe wnaeth bob peth yn y nefoedd a'r ddaear.*

Cw.

2

ny

ei

x

g

ac

ii

be

be

al

Cw. B'le mae Duw?

Att. Yn y nefoedd. *Mat. vi. 9.*

Cw. A ydyw efe yn un lle arall?

Att. Ydyw, ym mhob man ar unwaith.

Cw. A ydyw efe yma'n bresennol?

Att. Ydyw.

Cw. Pa'm na baem ni yn ei weled?

Att. Am mai Ysryd anweledig yw Duw.

Cw. Pa bryd y dylech ei gosio?

Att. Bob amser.

Cw. A ellwch chwli ei gosio yn rhŷ ieuengid?

Att. Na allaf, ond mi ddylwn ei "gosio yn nyddiau fy ieuengid."

Cw. A oes arnoch chwli eisiau Duw yn nyddiau eich ieuengid?

Att. Oes yn fawr.

Cw. I ba beth?

Att. 1. I faddeu pechodau fy ieuengid. *Job xiii. 16. Sal. xxv. 7.*

2. I gyfnewid fy natur ag fydd lygredig o'r groth. *Sal. li. 5.*

3. I'm nerthu i ffoi rhag chwantau ieuengid, ac i orchfygu temtasiynau'r byd a'r diafol. *2 Tim. ii. 22.*

Cw. A wyddoch chwli y byddwch bytu i fod yn hên?

Att. Na wn.

Cw. Os byddwch, pa fath ddyddiau yw dyddiau benaint?

Att. "Dyddiau blin."

Cw. Pwy fydd abl i'ch cysuro yn y dyddiau blin?

Att. Neb ond Duw yn unig; yr hwn fydd abl diddanu pan b'o cysuron natur yn darfod.

Cw. Pa fodd y dylech ei gosio?

Att. 1.

Att. * 1. Gyd âg ymdrech am wir adnabyddiaeth o hono yn ol ei air.

2. Gyd â thristwch duwiol, am i mi bechu yn ei erbyn.

3. Gyd â dyfal weddi am ei ffafr a'i râs.

4. Gyd â diolchgarwch gwresog, am iddo o'i rallionrwydd drefnu iechydwrriaeth i ddyn coll-edig.

5. Gyd â chariad atto, a thaer ddymuniad am ei ddelw, a'r mwynhad o hono.

6. Gyd â hyder arno, am bob peth a berthyn i fywyd, a duwioldeb.

Cw. *Pa'm y dylech ei gosio yn fwy na dim arall?*

Att. 1. Am fod arnaf fwy o ddyled iddo nag i neb arall.

2. Am fod lle i mi ddisgwyl mwy oddi wrtho nag oddi wrth neb arall.

Cw. *Am ba beth mae arnoch chiwi ddyled iddo?*

Att. 1. Am bob peth; fef, fy mywyd, a'm cynhaliaeth, a'm holl gysuron.

2. Am ei amynedd mawr tu ag attaf, ei fod heb fy nhafu i uffern am fy mbechod.

3. Yn neillduol am iddo anfon ei Fab i fod yn sachawdwr i'm henaid.

Cw. *Beth fydd i chiwi ddisgwyl oddi wrtho?*

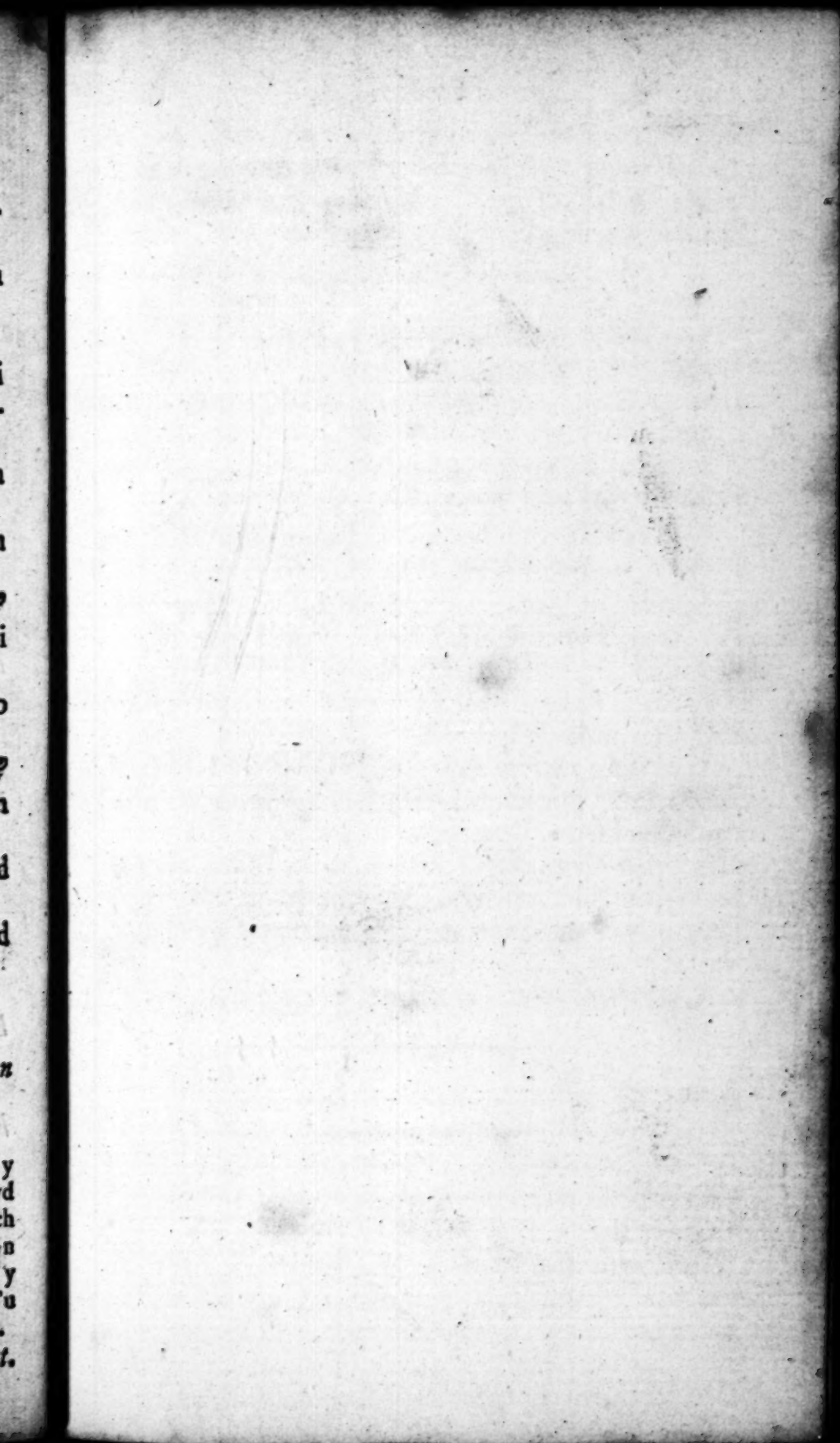
Att. Y mae efe yn rhoddi gras a gogoniant.

Cw. *A gafodd neb ogoniant, heb gael gras yn gyntaf?*

---

* Fe ellir torri pob un o'r atebion yn gwestiwn, fel y canlyn—*Cw.* A ddylech chiwi gosio eich Creawdwr gyd âg ymdrech am wir adnabyddiaeth o hono?—A ddylech chiwi ei gosio gyd â thristwch duwiol am i chiwi bechu yn ei erbyn? &c. Nid ffordd anfuddiol ydyw hon; fef bod y cwestiwn yn cynnwys y matter a ddysgir iddynt, a'u hatterb hwythau yn mynegi eu cydsyniad â'r gwirionedd.

Att.

gr
go

yn

po

ia

il

hy

ies

yn

be

ba

ra

“

m

hw

yn

dd

Att. Na ddo; ond y mae Duw yn rhoddi gras i'w bobl yn y byd hwn, i'w cymhwyto i'r gogoniant yn y nesoedd.

Cw. B'le mae'r rhai fydd yn marw yn ddi-râs yn myned?

Att. I uffern.

Cw. Trwy bwy mae i ni gael gras a gogoniant?

Att. Trwy Grist yn unig, yn yr hwn y mae pob cyflawnder yn trigo.

Cw. Ai rhad roddion Duw yw gras, a gogoniant?

Att. Ië, yn rhad y mae Duw yn rhoddi'r cwbl i bechaduriaid.

Cw. A ddylem ni gosio gweddio am y rhoddion hyn?

Att. Dylem, "weddio yn ddibaid."

Cw. A allwn ni gael gras a ffafr Duw yn rhy ieuangc?

Att. Na allwn; canys, mae'r rhai ieuangaf yn bechaduriaid, ac yn marw hefyd.

Cw. A ydyw yn bawdd gan Dduw raddi gras i bechaduriaid?

Att. Ydyw, "Y mae'n rhoddi yn haelionus, i bawb, ac heb ddannod." *Iago* i. 5.

Cw. Ar bwy mae'r bai, os byddwn marw heb râs?

Att. Arnom ein hunain eisiau ei dderbyn.

"**A**C efe a ddywedodd wrthynt, Pa ham y ceisfych fi? oni wyddoch fod yn rhaid i mi fod ynghylch y pethau a berthyn i'm Tad? A hwy ni ddyallasant y gair a ddywedasai efe wrthynt. Ac efe a aeth i wared gyd â hwynt, ac a ddaeth i Nazareth, ac a fu oftyngedig iddynt.

A'i

A'i fam ef a gadwodd yr holl eiriau hyn yn ei chalon. A'r Iesu a gynyddodd mewn ddeith heb, a chorpholaeth, a ffafr gyd a Duw a dymon." *harold*
Luc ii. 49, 50, 51, 52.

Cw. Pa bryd y ganed Crist?

Att. Ynghyflawnder yr amser a ordeiniodd Duw, ac a rag-synegwyd gan y Prophwyd.

Cw. Pwy oedd ei fam ef?

Att. Mair Forwyn.

Cw. Yn mh'le ganed Crist?

Att. Yn Bethlehem Juda.

Cw. Yn mba gyflwr y ganed Crist?

Att. Mewn cyflwr tlawd, mewn ystabl.

Cw. A anwyd Crist fel y crewyd Adda yn nghyflawnder oedran?

Att. Na ddo, eithr fe'i ganed yn blentyn bach fel eraill, gan ymostwng yn mhob peth i'n gwendidau di-bechod ni.

Cw. A luniwyd Crist yn y groth yn ddi-bechod?

Att. Do. "Peth sanctaidd a enir o honot ti," medd yr angel wrth Mair.

Cw. A fu Crist fyw ei holl fywyd yn ddi-bechod?

Att. Do. "Ni wnaeth bechod, ac ni chad twyll yn ei enau." i Pedr ii. 22.

Cw. A fyddai efe yn dywedyd celwydd, yn arfer geiriau drwg, neu yn chwareu ar y Sabbath.

Att. Na fyddai.

Cw. A ddylem ni fod yn debyg iddo?

Att. Dylem ymdrechur am fod yn mhob peth yn debyg iddo.

Cw. Tebyg i bwy iw'r rhai sydd yn dywedyd celwydd, &c. &c.

Att. Tebyg i'r diabol, "Yr hwn sydd yn gelwyddog, ac yn dad iddo." Ioan viii. 44.

Cw. A ufuddhaodd Crist i'w Rien?

Att.

h
a
n
t.

Val
in
bo
eu
dh
Cr
go
yn
w
yn
na
i-a
MA
-rd
dde
fify
ech
mib
Ti
mA

Att. Do, "E se hwynd osfyngedig iddynt." **Cw.** A ddiglyrdd eise i Rieni am eu bod yn dlawd?

Att. Naddo, ond a ofalodd am ei Ram yn ei boenau mwyaf. Ioan xix. 26, 27.

Cw. A ffa eise ffwyn y foddallant yd a ei Rieni yn eu tlodi?

Att. Do, "Ese a eth i wared gyd a hwynt." **C.**

Cw. Yn mh'le y bu eise byw?

Att. Nid yw i Jerusaleml, ond yn Nazareth dlawd.

Cw. Yn mh'le dirmygwyd ac y croet-boeliwyd Crist?

Att. Yn Jerusaleml, yn ngŵydd pawb. Fel y gosodai eise i dirmyg ar holl wag-wychder y byd yn ei fywyd a'i angau.

Cw. A dylem ni fuddhau a pharchu i'n Rieni yn ol esampl Crist?

Att. Dylem, fuddhau iddynt yn mhob peth nad yw yn groes i air Duw.

Cw. Beth os byddant yn garohymym i'm yn yr i air yr **Att.** Ni a dylem ni fuddhau i Dduw o flaen pawb.

Cw. A ddiglyrdd eise i Rieni am eu bod yn dlawd oed.

Att. Yn y demt.

Cw. Beth oedd eise yn ei wneud yn y demt?

Att. Gwranddo ar y Doctoriaid ac yn eu holl.

Cw. Yng hyllo per torthau yr oedd i fedyllid a'i fgyrdod ef yr amser hwn?

Att. Yng hyllo pethau ei Dad, "Oni wydd ech (meddai eise wrth ei Rieni) fod yn rhaid i mi fod yng hyllo y pethau a berthyn i'm Dad."

Cw. Pwy y mae Crist yn ei alw'n Dad?

Att. Duw.

Cw. A

Cw. Pa fadd y mae Crist yn Fab Duw?
Att. Fel ag y mae efe yn Berlon Duw ym y Duwdod ac yn ogyfuwch â'r Tad.

Cw. A oedd Crist yn Fab Duw cyn cael ei eni o Fair?

Att. Oedd yn Fab Duw er traggwyddoldeb.
Sal. ii. 7.

Cw. A oedd Crist yn Fab Duw cyn edel ei anfon i'r byd?

Att. Oedd; Mab Duw oedd yn hwn a gymmerodd y swydd gyfryngol arno, a anfonwyd i'r byd, ac a eglurwyd yn Fab Duw, trwy ei adgyfodiad oddi wrth y meirw. Gwel yr ysgrhythrau canlynol,
Rhaf. i. 4. — viii. 3. Gal. iv. 4. Ioan iii. 16.

Cw. Beth oedd pethau ei Dad ag oedd yn rhaid i Grist fod yn eu cylch?

Att. Y gwaith a roddodd y Tad iddo i'w wneuthur. **Ioan xvii. 4.**

Cw. Beth oedd y gwaith a roddodd y Tad iddo?

Att. Gogoneddu'r Duwdod, a chadw pechaduriaid. **Ioan xvii. 12.**

Cw. A oedd y gwaith hyn wrth ei fod?

Att. Oedd i'r gradd eiddaf a'i swydd oedd gwneuthur ewyllys ym hwn a'i anfonodd, a gorphen ei waith. **Ioan iv. 34.**

Cw. A orphennodd Crist y gwaith mawr hyn?

Att. Do, yn gyflawn.

Cw. Pa bryd?

Att. Ar y groes cyn marw, efe a ddywedodd, Gorphenwyd. **Ioan xix. 30.**

Cw. Pa'm roedd yn rhaid i Grist fod ynghylch pethau ei Dad?

Att. 1. Am iddo ymrwymo yn nhragwyddoldeb i wneuthur ei ewyllys. **Sal. xlii. 2.**

2. Er mwyn hyn y ganed ef, ac y daeth i'r byd. **Ioan xviii. 37.**

3. Am

Y
ni
o.
n
ld
a
di
h,
id
w
?
a-
dd
r-
?
dd,
lch
dd-
i'r
Am

h

ci

da

00

4A

35

1

22

5

2

DD

1

20

1

3. Am na allafai ei bobl fod yn gadwedig heb
hynny.

Cw. A oedd Moir yn dyall y pethau hyn?
Ait. Nag oedd, ond "Hi a gadwoedd yr holl
eiriau hyn yn ei ehalon," ac a'i dyallodd yn ol llaw.

Cw. Beirdd mae gwrth i Iesu yn cynryddu meum
doethineb a chorpholaeth, yn ei ddysgu i ni?

Ait. Y mae yn ein dysgu, mae gwir ddyn
oedd o ran ei enaid a'i gorph, fel ninnau.

Cw. Onid yw Person a gwrth Crist, ac yn
rhyfeddod?

Ait. Ydyw: mawr ddirgelwch duwioedd
yw'r cwbl fydd yn perthyn iddo.

Gwaith Daw Natur newn un Person.

Sydd yn cadw enaid Cristion;

Rhaid i'n Pryswr, Duw a dlyn;

Weithio'r gwaith cyn cadw enaid;

Nid gwaith Duw, na dyn neilliduo;

Ond gwaith Duw a dyn a dlyn;

O ddwy natur newn un Person;

Sydd yn cadw enaid Cristion.

Rhaid ei fod a'n Dduw Gallaeth;

I ddad-ddigio d' Arglwyddlidiog;

A th ryddhau o feddiant Satan;

A th elynion fawr a bychan.

Rhaid ei fod yn ddyn di-frychau;

I gael marw dros dy feiau;

A i farwolaeth yn cystadlu;

A marwolaeth pawb o'r holl fyd.

Nid oes yn y nef na'r ddacar;

O'r fath Brynwr perffaith hygar;

Ond y Gair a wnaed yn gwaed.

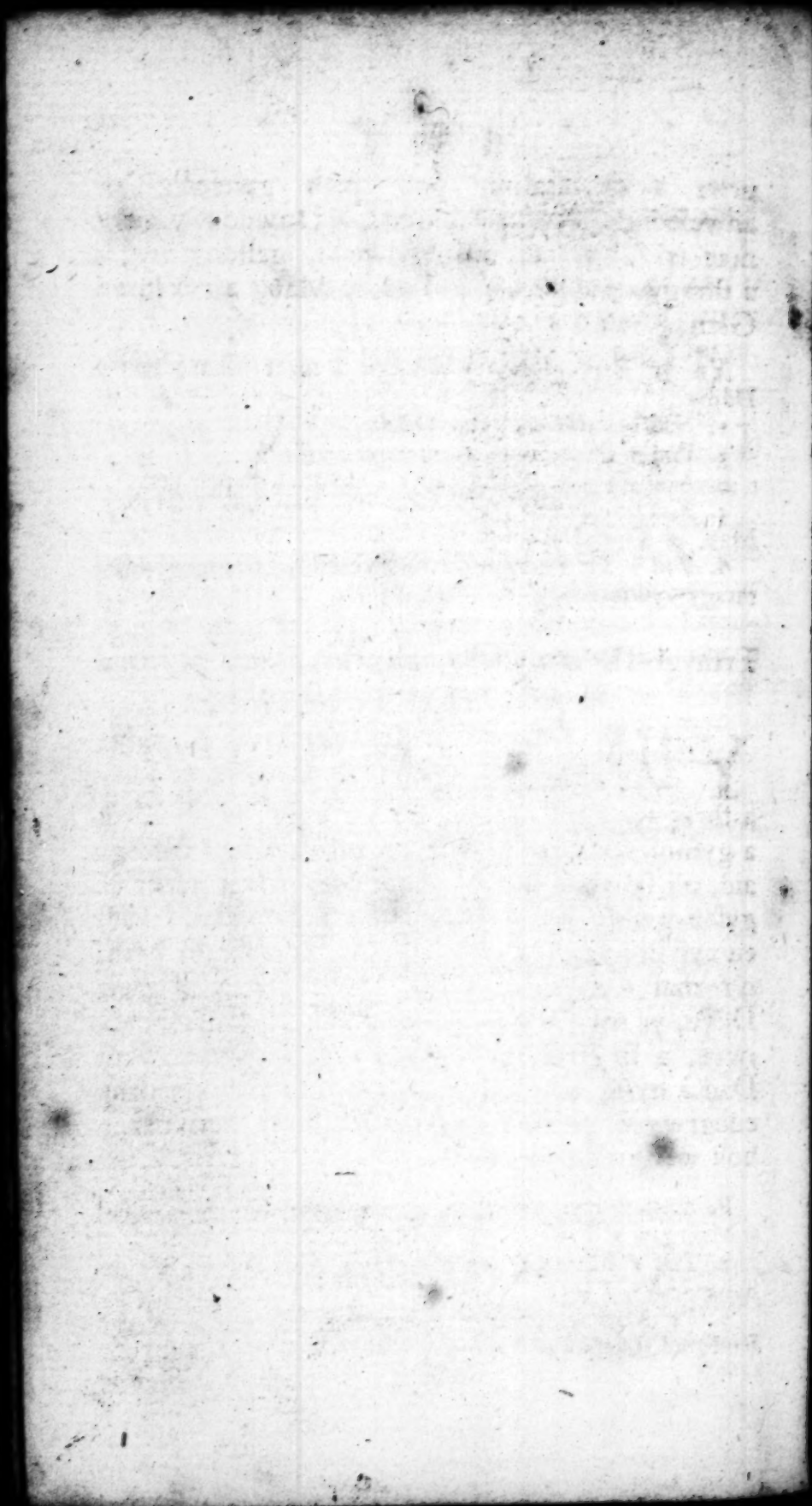
IESU CRIST, ein Duw a'n Brynwr.

AR yr un sylfaen mae Eglwys Dduw yn cael ei hadeiladu, ac ar yr un ymbarth y mae'n byw yn mhob oes o'r byd. "Un corph fydd, ac un Yspryd, un Arglwydd, un ffydd—neu athrawiaeth i'w credu,—un Bedydd, un Duw a Thad oll." Eph. iv. 4, 5, 6. Mae effeithornadau yn lliosog; ond y gwirionedd nid yw ond un. Y mae holl rannau a changhennau o hono mewn undeb anwahanol â'u gilydd, yn gweithio'n un corph a athrawiaeth iachus—o elwir gan yr Apostol, "Y gwirionedd megis y mae yn yr Iesu." Eph. iv. 21. ag fydd yn dal allan iachawdwriaeth gyflawn i ddydd colledig.—Pod yr byn a osodir allan yn y Llyfr bychan hwn yn un. A'g ar Duw, se obeithir na'i gall neb wadu, ac a'ystyrio'n fanol yr amrywiol ysgrythyrau a'r holl rai y cadarnbir pob pwynt. O'r cyfnewt beth yr Eglwysdorian cynhwysedig ymadd â'r Erthyglau canlynol. Eglwys Lloegr, se ffryd yn hawdd i'w weld i'r doeth a'r dyallus, pa mor hollot y mae'n y cyflwyno â'u gilydd; ac nad ydyw yn cynnwys dim amgen na'r hyn a sefydlwyd gan ein hŷ Esgobion diwilot, er ys rhagar i ddau can't ac ugain o flynyddoedd aeth beibio, fel Erthyglau iachus i'w derbyn, a'u credu gan y deyrnas yn gyffradinol, a'chian yr Athrawon yn neillduol, fel swm yr hyn oeddynt yn ei gredu, ac i'w ddysfal Bregethu i'r werin gyffradin.

Erthygl I. Am Ffydd yn y Drindod Sanctaidd.

NID oes ond un gwit Dduw byw, tragwyddol, heb gorph, heb rannau, heb ddiroddedau; o anfeidrol allu, doethineb, a dafoni; gwneuthurwr

urwr a chynhaliwr pob peth gweledig ac
anweledig. Ac yn Undod y Duwddol yma y
mae tri Pherson, o'r un sylwedd, galluogrwydd,
a thragywyddoldeb; y Tad, y Mab, a'r Yspryd
Glân.

Yn yr Erthygl hon y mynegir i ni, 1. Am y bod o
Dduw.

2. Nad oes ond un gwir Dduw.

3. Fod y Duw hwn yn anfeidrol berffaith.

4. Mai efo yw gwnethurwr a chynhaliwr pob peth.

5. Fod yn Undod y Duwddol Dri Pherson; sef, Tad,
Mab, ac Yspryd Glân.

6. Fod y Tri Pherson o'r un Sylwedd, galluogrwydd, a
thragywyddoldeb.

Erthygl II. Am y Gair neu Fab Duw, ym mhob
wneithrwydd y wir Dduw.

Y Mab, yr hwn yw gair y Tad, a genhed-
wyd er thragywyddoldeb gan y Tad, gwir
a thragywyddol Dduw, o'r un Sylwedd a'r Tad,
a gymmerodd natur dyn ym mhob r wyryf fendig-
aid, o'r sylwedd hi: sef y mae dwy natur berffaith
gyfan-gwbl, sef y Duwddol a'r Dyndod, wedi
eu cysylltu ynghyd yn un Person, ni wahenir byth,
o'r rhai y mae un Crist, gwir Dduw a gwir
Ddyn, yr hwn a wir-ddioddefodd, a groes-hoel-
iwyd, a fu farw, ac a gladdwyd, i gymmodi ei
Dad â nyni, ac i fod yn aberth, nid yn unig dros
euogrwydd peched gwreiddiol, eithr hefyd dros
holl weithredol bechodau dynion.

Fe broffesir yma ffydd, 1. yn allragywyddol genhedlad
y Mab gan y Tad.

2. Fod y Mab yn wir a thragywyddol Dduw, o'r un
Sylwedd a'r Tad.

3. I'r Mab gymmeryd natur dyn ym mhob r Wyryf
fendigaid, o'r sylwedd hi.

4. Fod y ddwy natur berffaith gwbl, sef, y Duwdod a'r Dyndod, mewn undeb anwahanol a'u gilydd, yn gyswethur un Crist.

5. I'r Crist hwn, perffaith Dduw a pherffaith Ddyn, a'r ddioddef, caeleigrôs-hoelio, mario, a chael ei gloriu.

6. Mai'r diben o'i ddioddefaint oedd i gymmodi Duw a dyn.

7. Fod dioddefaint Crist yn Aberthi digonol dros euog-rwydd pechod gwreiddiol, ac hefyd dros holl bechodau gweithredol ei bobl.

Erthygl IV. *Am Adgysfodiad Crist.*

CRIST a wir-adgysfododd o feirw, ac a gymmerodd drachefn ei gorph, gyd a chnawd ac elgyrn, a phob peth a berthyn i berffeithrwydd naturiaeth dyn; a'r hyn y dyrchafodd efe i'r nef-oedd, ac yno y mae yn eistedd hyd oni ddychwelo i farnu pob dyn y dydd diweddaf.

Yma y proffefir Pfydd, i. Yn adgysfodiad Crist o feirw.

1. Iddo yn ei adgysfodiad, gymmeryd drachefn bob peth a berthyn i berffeithrwydd naturiaeth dyn.

2. Iddo yn y naturiaeth hon ddynhau i'r nef-oedd.

3. Ei fod ef yno yn eistedd a'r ddeheu law'r Tad hyd ddydd y Farn.

4. Y bydd iddo ddychwelyd i farnu pob dyn yn y dydd diweddaf.

Erthygl V. *Am yr Yspryd Glân.*

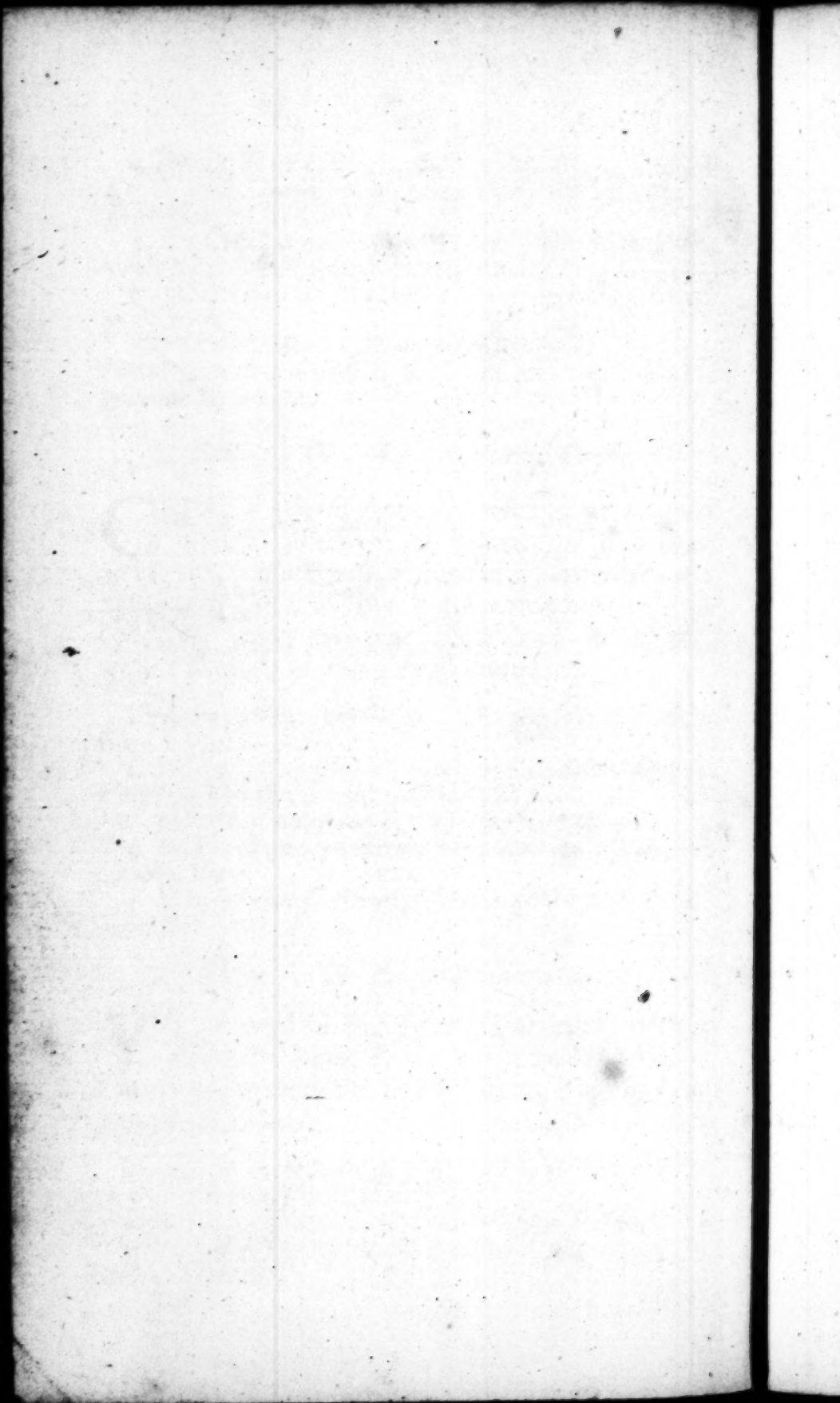
YR Yspryd Glân, yn deilliaw oddi wrth y Tad a'r Mab, fydd o un Sylwedd mawrhydi, a gogoniant, a'r Tad a'r Mab, gwir a thragywyddol Dduw.

Fe amlygir yn yr Erthygl hon, i. Fod yr Yspryd Glân yn wir a thragywyddol Dduw.

1. Ei fod yn deilliaw oddi wrth y Tad a'r Mab.

2. Ei fod o'r un Sylwedd, mawrhydi, a gogoniant a'r Tad a'r Mab.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99

bo
E
D
e
a
h
w
ei
ce
yl
bu
ae
ie
ha
P
do
cn
er
fe
m
na
gi
mh
act
hil
ph
hu
dig
hec
gw

Erthygl IX. Am Fethod Gwreiddiol, neu Ddredigaeth.

NID yw pechod gwreiddiol yn feryll o ddifyn *Adda* (megis yr ofer siarad y *Morganiaid*) eithr bai a llygredigaeth natur pob dyn ydyw a'r a genhedlir yn naturiol o hil *Adda*, trwy'r hyn y mae dyn wedi myned yn dra phell oddi wrth gyfiawnder gwreiddiol, ac o'i naturiaeth ei hun a'i ddychwant ar ddrygom, megis y mae'r cnawd bob amfer yn chwennychu yn orbyn yr yspryd; ac am hynny ymbob dyn a enir i'r byd hwn, yr haeddai ddigofaint Duw, a damnedigaeth. Ac y mae'r llwgr natur yma yn aros ie, yn y rha i adgenhedlwyd; o herwydd na ham nid yw chwant y cnawd, a elwir yn *Rog*, *PHRONEMA SARKOS*, yr hyn a ddeongl rhai doethineb, rhai gwifn, rhai tuedd, rhai chwant y cnawd, yn ddarostyngedig i gyfraith Dduw. Ac er nad oes damnedigaeth i'r rhai a gredant, ac a fedyddir; etto mae'r Apostol yn cyfladdu fod mewn gwyn a thrachwant, o hono ei hun, naturiaeth pechod.

Fe wrthwynebir yma gyfeiliornad y *Morganiaid* (*Pagians*) ynghylch pechod gwreiddiol; ac a ddangosir ym mha beth y mae yn gynhwysedig. *sef*, 1. Bod a llygredigaeth natur pob dyn ydyw, a'r a genhedlir yn naturiol o hil *Adda*.

2. Trwy'r llwgr hwn y mae dyn wedi myned yn dra phell oddi wrth gyfiawnder gwreiddiol, ac o'i naturiaeth ei hun, a'i ddychwant ar ddrygoni.

3. Am hynny mae pob dyn a enir i'r byd yn haeddu digofaint Duw, a damnedigaeth.

4. Mae'r llwgr natur yma yn aros yn yr iha a adgenhedlwyd gan yr Yspryd Glân.

5. Er eu bod hwy dan y ddeddf i Grist, etto nid yw'r gwyn, tuedd, a'r lymad onawdol fydd ynddyn, yn ddarostyngedig

estngedig i gyfraith Dduw, ond y mae'r cnawd bob am-
len yn chwemychu ym eiddyn yr Yspys.

6. Fod yn y gwŷn a'r trachwant hwn naturiol oher-
od, er nad oes dim namedig oeth i'r ddiad ydd ym Nghrist
Iesu.

Erthygl X. *Am Ewyllys rhydd.*

CYfnew yw cyflwr dyn, wedi cwmpwr hys-
tola'n gall o'i nerth naturiol a'i weithredoedd
da ei hun ymchwelyd nac ymddarparu i ffydd,
ac i alw at Dduw: o herwydd pa ham ni allwn
ni wneuthur gweithredoedd da, hoff, a chym-
meradwy gan Dduw, heb rās Duw trwy Grif-
t yn ein rhagflaenu, fel y b'o ynom ewyllys da,
ac yn cyd weithio a ni, wedi y ddel ynom yr
ewyllys da hwnnw.

Gwelwch pa mor ddwfn mae dyn wedi syrthio! i.
Mae ei dueddiad at ddrwg mor gryf, fel nad oes ganddo
mor ewyllys i dychwelyd at Dduw.

1. Nghyd â'r ewyllys, mae'r galla hefyd wedi gollu;
fel na's gall o'i nerth naturiol ei hun ymchwelyd, ac ym-
ddarparu i ffydd, ac i alw at Dduw.

3. Am hynny, i wneuthur gweithredoedd hoff a chym-
meradwy gan Dduw, rhaid i ni wrth rās Duw, i'n
rhagflaenu, fel y b'o ynom ewyllys da—2. ac yn cyd-
weithio a ni, wedi y ddel ynom yr ewyllys da hwnnw.
Pbil. ii. 13.

4. Rhaid i ni gofio nad yw ein gweithredoedd goreu ni
a' wneir trwy rās Duw, yn gymmeradwy ond trwy Grif-
t yn unig.

Erthygl XI. *Am Gyslawndd Dyn.*

FE'n cyfrifir yn gyfawn ger bron Duw, yn
anig er mwyn haeddedigaethau ein Har-
glwydd a'n Hachubwr Iesu Grif, trwy ffydd, ac
nid o herwydd ein gweithredoedd neu ein haedd-
iant

13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.
29.
30.
31.
32.
33.
34.
35.
36.
37.
38.
39.
40.
41.
42.
43.
44.
45.
46.
47.
48.
49.
50.
51.
52.
53.
54.
55.
56.
57.
58.
59.
60.
61.
62.
63.
64.
65.
66.
67.
68.
69.
70.
71.
72.
73.
74.
75.
76.
77.
78.
79.
80.
81.
82.
83.
84.
85.
86.
87.
88.
89.
90.
91.
92.
93.
94.
95.
96.
97.
98.
99.
100.

ian
ian
fly
yn

1
Du
we
cwe
2
a te
a d
yn
mū
fari
can
y m
er-e
dyff
cyff
Eyr
aw
yn
awn
trw
ffyd
gaw
alla
hili
gan
3
gwē
wed
herb
4
glw
cyfr
5
byn
6
dun

iant ein hunain. Am hynny Athrawiaeth gwbl iachus, dra-llawn o ddiddanwch yw, mai trwy ffydd yn unig y cyfiawnheir ni; fel yr hyfbyrir yn helaethacli yn yr *Homili* am Gyfiawnhad.

Pa fodd y mae i bechadur gael ei gyfiawnhau ger bron Duw Barnwr pawb—sydd gwelliwn o fawr bwys. Sylwch, Pa fodd mae i bechadur gael ei gyfiawnhau yw'r gwelliwn—Un sydd wedi brofi'n euog trwy dylfion cywir a gwirioneddol; a gondemnir gan y Barnwr cyfiawn; ac a feldithir fel y cyfryw, gan y gyfraith sanctidd yr hon a dorrodd: nid pa fodd y mae i'r cyfryw gael maddauant yn unig yw'r ymosyniad; ond ei gyfiawnhau, a hynny nid ger bron dynion, ond ger bron Duw, yr hon ni yrru farn, ac na's gellir ei dwyllo. Mae camlyniad yma o'r camlyniad mwyaf: Ymosyniwrch, gan hynny, am yr hyn y mae gennych sicrwydd y gwna Duw dderbyniad o honn er eich cyfiawnhad, yn dragywyddol ger ei fron. Yn olon dystiolaeth ei hun yn ei air, y mae yn foddlon er mwyn cyfiawnder Crist, ac nid er mwyn dim arall. *Esa. xlii. 21. Efa yw'r hwn a wnaethpwyd i mi, gan Dduw, yn gyfiawnder.* i *Cor. ii. 30.* Yn yr hwn y mae'r Apostol yn ymuno i'w gael, yn wnech angau a barn, "heb ei gyfiawnder ei hun yn hwn sydd i'r gyfraith, ond yr hwn sydd trwy ffydd Crist, fel y cyfiawnder sydd o Dduw trwy ffydd." *Phil. iii. 8. 9.* Mewn cydlyn â'r Apostol, ni gawn yr hên ddiwygwyr duwiol ac efengylaidd, yn gosod allan eu ered yn yr Erthygl hon, lle gwelwch, i'r Fodhaio hiljogaeth Adda syrthiedig yn cael eu cyfrif yn gyfiawn. 1. En bod yn cael eu cyfrif felly ger bron Duw, a gan Dduw, ac yn ei dydd.

2. Nad ydynt yn cael eu cyfrif felly o herwydd eu gweithredoedd, neu eu haedchiant eu hunain—Y mae'n wedi annog yn gyfiawnaf ddigofaint a barn Duw i'r herbyn.

4. Mai'n unig er mwyn haeddedigaethau ein Harglwydd a'n Hiachawdwr Iesu Crist y maent yn cael eu cyfrif yn gyfiawn.

5. Mai trwy ffydd yn unig y maent yn gwnethur derbyniad o gyfiawnder Crist.

6. Mai athrawiaeth gwbl iachus, a dra-llawn o ddiddanwch ydyw hon.

Erthygl

Erthygl XII. *Am Weithredoedd da.*

ER na ddichon gweithredoedd da, y rhai yw ffrwyth ffydd, ac sy'n canlyn cyfiawnhad, ddileu ein pechodau, a goddef eithaf cyfiawn-farn Duw; etto maent yn foddlon ac yn gymmeradwy gan Dduw yn Nghrist, ac yn tarddu yn angenrheidiol allan o wir a bywiol ffydd; yn gymmiant ag y gellir adnabod ffydd fywiol wrthynt hwy, mor amlwg ag y gellir adnabod y pren wrth y ffrwyth.

1. Sylw yma: 1. Fod gweithredoedd da yn tarddu yn angenrheidiol allan o wir a bywiol ffydd.

2. Fod ffydd o ran ei gwrionedd a'i bywyd, yn adnabyddus wrthynt, fel y pren wrth ei ffrwyth.

3. Fod y gweithredoedd ffydd yn tarddu felly oddi wrth ffydd, yn foddlon, ac yn gymmeradwy gan Dduw yn Nghrist.

4. Etto canlyn cyfiawnhad y maent, ac nid yn dileu pechod, nac yn cyfiawnhau'r pechadur ger bron Duw.

Erthygl XVII. *Am Ragluniaeth ac Eitholedigaeth.*

Ragluniaeth i fywyd yw tragwyddol arfaeth Duw, trwy'r hon (cyn golod seihau'r byd) y darfu iddo trwy ei gyngor, dirgel i nyni, ddianwadau derfynu gwared oddi wrth feldith a damnedigaeth, y rhai a ddarfu iddo ddethol yn Nghrist o ddynol ryw, a'u dwyn trwy Grist i iechydwrjaeth dragwyddol, megis llestri a wnaethpwyd i anghydedd. Oherwydd pahanu'r rhai a ddarfu i Dduw eu cynnyfsgaedu â chyfryw ragorol ddawn, a alwyd yn ol arfaeth Duw, trwy ei Ysbyrd ef yn gweithio mewn pryd amferol: hwynt-hwy fydd trwy räs yn ufuddhau i'r galwedigaeth: hwynt-hwy a gyfiawn-

[Faint vertical text from bleed-through]

n' g
feil
yn
hw
red
fed
He
wo
a r
red
cna
eu
ble
ffye
trw
nu
laie
ma
bro
r l
ait
din
wid
eu
ac
hon
amb
eu
ian
2
3
der
ach
-71

a gyfiawnheir yn rhad: hwynt-hwy a wneir yn feibion i Dduw trwy fabwys: hwynt-hwy a wneir yn gyffelyb i ddelw ei unig Fab ei Iesu Grist: hwynt-hwy a rodiant yn gresyddol mewn gweithredoedd da, ac o'r diwedd, trwy drugaredd Duw, a feddiannant ddedwydd-fyd tragywyddol.

Megis y mae duwiol ystyried Rhagluniaeth, a'n Hetholedigaeth ni yn Nghrist, yn llawn o ddiddanwch melus, hyfryd, ac anrhaethol i'r Duwiolion, a'r rhai sydd yn clywed ynddynt eu hunain weithrediad Ysryd Crist, yn marwau gweithredoedd y cnawd a'u haelodau daearol, ac yn cynnu i synu eu meddwl at bethau uchel a nefol, yn gyfal o blegid ei fod yn cadarnhau yn fawn ac yn cryfhau eu ffydd am lechydwnaeth dragywyddol i'w mynau trwy Grist; ac o blegid ei fod yn gwrelog ennynnu eu cariad tu ag at Dduw: felly i'r rhai manylaid a chnawdol, sy heb Ysryd Crist ganddynt, y mae bod barn Rhagluniaeth Duw yn wastadol genbron eu llygaid, yn drangwydd i'r pheryglus, trwy'r hwn mae'r diabol yn eu gwmio, naill ai anobaith, ai ynte i ddifrawwch, aflanaf, fuchedd, nid dim llai peryglus nag anobaith.

Heb law hynny, mae'n rhaid i ni dderbyn addewidion Duw yn y cyfryw fodd ag y mae'n wneid eu gosod allan i ni yn gyffredin yn yr Ysrydus hon, ac yn ein gweithredoedd ganlyn Ewyllys Duw, yn hon a eglurwyd i ni yn amlwg yn Ngair Duw.

Fe ddiar i lawr yn yr Ertlygi hon, y ffordd hon i'w gredus. 1. Fod rhai o ddynod ym weid eu hethol yn nragywyddol gyngor Duw, eyn gosod silliau'r byd—

2. Eu bod wedi eu hethol yn Nghrist.

3. Fod Duw yn ei dragywyddol arfaeth wedi dianwadal derfynu gwared y cyfryw oeddi with feldidith a ddedwyddach.

-awelwys a:

4. ES

4. Ei fod yn yr un arfaeth wedi diaweddad dargyhoeddi eu dwyn, trwy Crist, i iechydwrïaeth dragywyddol, maei llafri a wnaethpwyd i anrhydedd.

5. Fod y rhai a ddarfu Duw eu cynnyfgaeddu i chyfryw ragorol ddawn, mewn pryd anferol, yn ol arfaeth Duw, yn cael eu gair.

6. Y mae'r trwy räs ac Yspryd Duw, yn ufuddhau i'r alwedigaeth hon.

7. Mae y rai a alwyd felly 1. Yn cael eu cyfiawrhau yn rhad.—2. Eu gwneuthur yn Feibion i Dduw trwy Fabwys.—3. Eu gwneuthur yn gyffelyb i ddellw ei unig Fab ef Iesu Crist. 4. A roddant yn grefyddol mewn gweithredoedd da.—5. Ac o'r diwedd, trwy drugaredd Dduw, a feddiannant ddedwydd-fyd dragywyddol.

Er fod yr ystyriaeth o'r Athrawiaeth hon i'r rhai manyl-aid a chnawdol, sy heb Yspryd Crist ganddynt, yn dram- gwydd i'r pberylus, trwy'r hwn mae'r diabol yn eu gwrthio, 1. naill ai anobaith, neu ynto yn, 2. i ddifrawweh aflanaf fuchedd, nid dim llai peryglus nag anobaith— Etto i'r rhai sydd yn Nghrist, ac yn clywed ynddynt eu hunan weithrediad Yspryd Crist, yn marwchau gweithred- uedd y cnawd, &c. y mae'r duwiol ystyriaeth o'u hethol- edigaeth yn llawn o ddiddanweh melus, hyfryd ac an- rhaethol, am ei fod, 1. Yn cadarnhau yn fawr ac yn cryf- hau eu ffydd am iechydwriaeth dragywyddol.—2. O blegid ei fod yn gwresog ennynnu eu cariad tu ag at Dduw.

Y mae yn dra angenrheidiol a Heol i mi ystyried yn y matter yma, mai arfaeth, cyngor, a phwrpas Duw yw ei reol ei hun o weithredu, "Yn hwn sydd yn gweithio pob peth wrth gyngor ei ewyllys ei hun. Epp. i. 11. ond ein rbeul ni, o ran ein cred a'n rhodiad, yw gair datgudadedig Duw. Am hynny mae ei addewidion i'w credu, a'i or- chyrrifon i'w hufuddhau yn y modd ag y mae'r weid eu gair allan yn yr Ysgythur lân: yna yn eglurir yd amlwg ewyllys Duw tu ag attom ni o ran ein ffydd a'n gweithredoedd: ac am anufuddhau i, hynaw ni byddwn ddisog ger bron Duw yn y diwedd.—

—

—

—

12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534